

vrede

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

*Vrede is belangrijk. Iedereen is daarvan overtuigd. Maar om er op een zinvolle manier over te denken en te discussiëren en vooral om er zich op een volgehouden wijze voor in te zetten is het nodig juist en grondig geïnformeerd te zijn. Dat is de bedoeling van het tijdschrift **Vrede**. Het verstrekt de lezer heel wat achtergrondinformatie, waarover de dagbladen nauwelijks met een woord reppen. Zowel wat nationale als wat internationale politiek betreft, bezorgt het tijdschrift ons een berichtgeving die enig is in haar soort, zeker in ons Nederlands taalgebied.*

Guus Sniijkers, dominicaan
Directeur Katholiek Universitair Centrum
R.U.G.

*Er verschijnen een onnoemelijk aantal tijdschriften die (internationale) maatschappelijke problemen behandelen. De hierin gepubliceerde artikelen zijn echter doorgaans oppervlakkig, enigermate tendentius en behandelen zelden essentiële problemen. **Vrede** is een uitzondering. Nagenoeg in ieder nummer is er minstens één bijdrage die op gefundeerde wijze een kernprobleem behandelt of informatie bevat, soms zelfs gebaseerd op niet courant beschikbare gegevens. Men kan zich afvragen hoe de redactie erin slaagt deze krachttoer te verwezenlijken. Om klaarder te zien in het internationaal kluwen en vooral in de maatschappelijke achterban van de acteurs is **Vrede** een onmisbaar instrument.*

prof. dr. Piet Frantzen

gewezen voorzitter
Nationaal Atoommars Comité

verschijnt tweemaandelijks
40ste jaargang - nr. 324 - maart-april 1997
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

vrede

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

- ▼ Rwanda
- ▼ Satelliet-landen
- NAVO
- Midden-Oosten
- Verkiezingen
- Groot-Brittannië
- Bulgarije
- Veertig jaar Vrede
- Eenheidsmunt
- Opvoeden tot Vrede
- Turkije - Griekenland
- Mexico
- Soedan
- Zuid-Afrika
- Zaïre
- Terugblik
- Mondialisering

verschijnt tweemaandelijks
40ste jaargang - nr. 324 - maart-april 1997
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

't Kan verkeren

Wie bij de werking van de vredesbeweging betrokken was of van nabij heeft gevolgd zal zich de tachtiger jaren herinneren waarin deze, met de strijd tegen de plaatsing van de kernraketten in ons land, een grote weerklank had.

Tegen de stroom in, zonder de steun van de media, slaagden we er in honderdduizenden mensen op straat te brengen.

Was het niet om deze grote invloed op de openbare opinie in te dienen dat de vredesbeweging toen het mikpunt was voor talrijke gemeene aanvallen, verdachtmakingen en insinuaties.

Was het niet om deze grote invloed op de openbare opinie in te dienen dat de vredesbeweging toen het mikpunt was voor talrijke gemeene aanvallen, verdachtmakingen en insinuaties.

Wie dit allemaal van dichtbij heeft gevolgd moet zich nog de smerige aanvallen herinneren van de Gazet van Antwerpen.

Het ging hem, zoals altijd, over de agenter van het buitenland en het geld van Moskou. We dachten hieraan bij de recente corruptieschandalen waarbij de wapenfabrikanten, het Italiaanse Agusta en het Franse Dassault betrokken zijn.

De lezer kent voldoende deze perikelen die tijdens de laatste dagen in een stroomversnelling gekomen zijn zodat we hier niet verder moeten op ingaan.

Het gaat hem weer eens over tientallen miljoenen die via Zwitserse of Luxemburgse rekeningen naar partijen of andere kassen overgeheveld worden. Feiten waarover de betrokkenen zich plots niets meer schijnen te herinneren.

Ondertussen gaat men praten over een nieuwe politieke cultuur, maar is het extreem rechts die deze schandalen handig weet uit te buiten. Het lijkt ons nuttig bovenstaande feiten vandaag tegenover elkaar te plaatsen.

Met alle financiële moeilijkheden van dien heeft de vredesbeweging, heeft een tijdschrift als VREDE, zijn activiteiten verder gezet om de openbare opinie verder te informeren. We danken hierbij al diegenen, en in bijzonder de lezers van Vrede, die door hun steun en solidariteit dit alles hebben mogelijk gemaakt.

De strijd moet echter verder gaan. De inzet voor ontwapening, tegen de uitbreiding van het overblijvende militair pakt de NAVO, voor economische onafhankelijkheid en voor internationale solidariteit blijven een dringende noodzaak. Het is de reden waarom we niet aarzelen ons te meer op u een beroep te doen om lezers voor Vrede te werven en, door het verlenen van enige financiële steun aan Vrede de fondsen te bezorgen om zijn werking verder te zetten.

A.D.S.

Zaterdag 23 juni 1997

Noteer reeds!

Academische zitting gevolgd door de jaarlijkse vredesbarbecue

INHOUD

EDITORIAAL	Verantwoordelijk	3
UITKIJK	Satelliet-landen	4
NAVO	België en de NAVO in 1997 Op zoek naar vijanden Frans Duits militair akkoord Vernieuwde atoomwapens	5 6 7 8
MIDDEN-OOSTEN	Silicon Valley in het Midden-Oosten Hebron: de nieuwe orde blijft de oude	9 10
25 JAAR GELEDEN IN VREDE	Na de China-reis van Nixon	11
VERKIEZINGEN	Een ernstige waarschuwing - Uitslagen	12-13
GROOI-BRITTANNIË	Algemene verkiezingen 1997 in het Verenigd Koninkrijk	14
BULGARIE	De strijd om de koningsrol	16
DOSSIER	België in de wereld Smeergeld Belgische wapens	19 21 22
40 JAAR VREDE	Hoogtepunten van de vredesbeweging (dee 2)	24
EUROPA	De geplande Europese eenheidsmunt: ... Turkije en Griekenland	25 28
OPVOEDEN TOT VREDE	Reizen en ontwikkelingshulp	27
LATIJS-AMERIKA	Mexico verklaart de oorlog (deel 2)	30
AFRIKA	Koerpunt in Soedan? Zuid-Afrika in de wereld	32 33
ZAIRE	Mobutu's laatste benen?	34
TFRUGBLIK	Eernoid 731	36
VREDESINITIATIEVEN	Draaogavonden - allerle	37
VOOR DE VUIST	Mondialisering	39

Verleenden hun medewerking aan dit nummer: Georges Spriet - Willy Courteaux - André De Smet - Victor Stuyck - Antoine Uytterhaeghe - Daniel Durand (Parijs) - Eloi Glorieux - Wim De Neuter - Frans Frison (Dublin) - Louis Samson (Amsterdam) - Jan Van Calsteren - Ludo De Brabander - Sara Claes - Gretel Pardon en Koen Neyers - Jaak Perquy - Albert De Coninck - René Van Nerum - Jeanne Provost

vrede

Tijdschrift

6 nummers per jaar

"Vrede"

Studie- en informatiecentrum voor vredes- en

ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE - BEHEER PUBLICITEIT :

Galgenberg 29 - 9000 Gent

Prk. 000 0956015-80

Vrede v.z.w. - 9000 Gent

Tel. (09) 233 46 88

Fax (09) 233 56 78

LEESGELD :

110 fr. los nummer

600 fr. per jaar

700 fr. instellingen met factuur

800 fr. Nederland of

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830 van

Ad Woudenberg / VREDE postbus 92311

1090 AH Amsterdam

STEUNABONNEMENT : 1.000 Fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Michel Vanderborgh;

Beukendreef 15 - 9401 Pollare - N-nove

ABONNEMENTENDIENST : Lotly Verwest.

Overname van artikels en tekeningen is slechts

toegelaten mits bronvermelding en toezending

van een presentexemplaar.

REDACTIE :

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsch,
Georges Spriet, Victor Stuyck, René Van Norum,
Ludo De Brabander.

REDACTIESECRETARIS :

Lucien Bollaert.

HOOFDREDACTEUR :

André De Smet

De ondertekende artikels beantwoorden niet noodzakelijkerwijze aan het standpunt van de redactie.

Wordt gedrukt op kringlooppapier.

OFFSET DRUK :

"Nevelland", B.W., 9850 Nevele

Verantwoordelijk

In de senaat is de genaamde 'Rwanda-commissie' van start gegaan. Men zal er trachten na te gaan of daden en belissingen van onze regering in overeenstemming waren met de elementen van informatie waarover ze beschikten in de periode voor de genocide, of er m.a.w. sprake zou kunnen zijn van (schuld) verzuim.

Als aanloop heeft een speciale ad-hoc-groep, die bestond uit de heren Swaelen (CVP), Verhofstadt (VLD), Mahoux (PS) en De Decker (PRL), een overzicht gemaakt van de geschreven inlichtingen die onze regering bereikten in de periode tussen de ondertekening van het akkoord van Arusha, 4 augustus 1993, en 6 april 1994. Dat is nl. de dag waarop het Rwandese presidentiële vliegtuig werd neergeschoten, meteen ook de start van de genocide. De werkgroep heeft zich strikt beperkt tot het noteren van de feiten, het verrichten van vaststellingen en hier en daar het evalueren van de waarde van bepaalde informatie.

Dat rapport heeft een overweldigende indruk gemaakt. In het dossier van dit nummer besteden we er extra aandacht aan. Ook al moeten we voorzichtig zijn, en de gegevens niet lezen met de kennis van de feiten die zich achteraf hebben voorgedaan, blijft iedere lezer van dit rapport toch met de vraag zitten: wat hebben we eigenlijk gedaan om deze tragedie te vermijden?

Alles heeft volgens mij van doen met de politieke kijk op de toestand in Rwanda, met de perceptie van de gebeurtenissen, die in onze bewinds-kringen leefde.

België was, samen met de V.S. en Frankrijk, een belangrijk promotor van de Arusha-akkoorden. In deze akkoorden werd een meerpartijensysteem vooropgesteld, met o.m. een transitieregering waarin ook de Tutsi-vluchtelingen (via het Front Patriotique) hun politieke zeg zouden hebben. Dit had niet alleen zijn belang in het land zelf en voor de betrokkenen zelf, maar betekende meteen ook een nieuw stadium, een verschuiving, in de invloedssfeerverdeling tussen Frankrijk en de Verenigde Staten. Op 5 oktober 1993 zette de Veiligheidsraad een internationale troepenmacht op, die mede een uitvoering van deze akkoorden moest waar maken.

De Belgische militaire inlichtingendienst, die veel kritische elementen had genoteerd, gaf echter een positief advies over een mogelijke Belgische deelname aan die troepenmacht. Stafchef Charlier, van zijn kant, zag in deze deelname een argument om aan de VS-druk in verband met Somalië te kunnen weerstaan en dus de Belgische aanwezigheid daar niet te moeten verlengen.

Maar de informatie over de voorbereiding van de genocide liet aan duidelijkheid niets te wensen over: anti-Belgische gevoelens, wapendepots, wapenverdeling onder de militieleden, training van de milities, aanleggen van dodenlijsten, een escalatie van geweld tegen Tutsi's en gematigde Hutu's... alles was gekend.

Wat bepaalde dan de kijk bij de Belgische bewindslieden? Ik denk dat we hier eerst moeten vertrekken van ons koloniaal verleden. Onze etnische kijk op Afrika is daarbij kenmerkend, ze was de basis waarop het koloniaal regeren ter plaatse ten uitvoer werd gebracht. Wij hebben de notie Hutu of Tutsi op de identiteitsbewijzen ingevoerd. De Tutsi's werden steevast als heersersvolk afgeschilderd, tegenover de volgzaam Hutu's. Bovendien waren dan de Hutu's onze vrienden geworden aangezien de kerk mee de Hutu-revolte van 1959 had geïnspireerd.

Deze kijk maakte ons blind, denk ik, voor de machtstoe-eigening van een Hutu-elite, tegen haar eigen bevolking, Hutu en Tutsi's door mekaar. De ontwikkelingsweg van Rwanda was de "goede". Kreeg de kerk trouwens niet voldoende ruimte om sociale werken te realiseren ten voordele van de bevolking?

En in diezelfde context waren heel wat niet-gouvernementele ontwikkelingsorganisaties al tientallen jaren actief in dat land. België ging er trouwens prat op over een goede 'expertise' te beschikken voor deze regio.

Meer nog, president Habyarimana die met een militaire coup aan de macht was gekomen op 5 juli 1973, was een persoonlijke vriend van wijlen koning Boudewijn. In een brief in verband met de crisis van oktober '90 pleitte de koning bij de regering voor een militaire interventie. Het hof keek dus zeker met grote goedwillendheid tegen de Hutu-elite aan. Zo ook een deel van de christen-democratie.

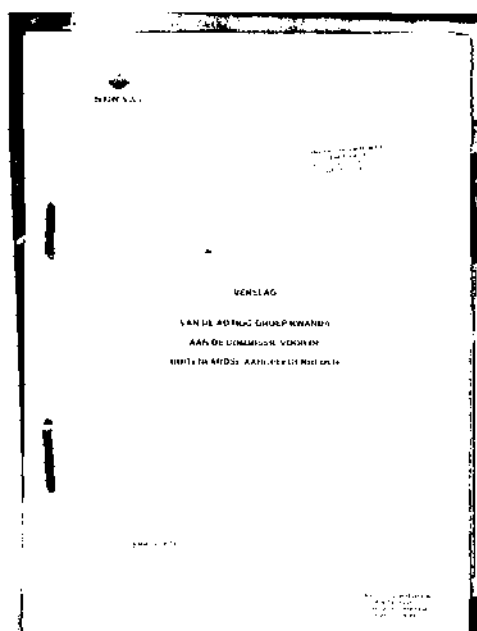
Jarenlang waren er ook Belgische militaire opleidingsprogramma's voor het Rwandese leger (toen nog beperkt tot zowat 5-6000 soldaten).

Er was dus een algemeen klimaat van vriendschap en vertrouwen in het toenmalige regime, gebaseerd op hof, kerk, leger, sociale organisaties, politieke vrienden. Het oude regime vormde een uitstekend steunpunt voor de Franse en Belgische neo-koloniale invloed in de buurgebieden. De democratische tekortkomingen werden met de mantel der christelijke naastenliefde bedekt, en de ontwikkelingssamenwerking was er een van 'basis tot basis' met weinig oog voor de politieke context.

En toch... reeds in 1990 meende professor Reyntjes dat "sedert een 3-tal jaren de corruptie in het regime was ingeburgerd".

Uit dit alles zou moeten blijken dat het onvoldoende is over de nodige informatie te beschikken in verband met voorbereiding van gewelddadige gebeurtenissen. De regeringen in het noorden moeten ook bereid zijn (lees verplicht worden) de nefaste gevolgen van de eigen belangen- en vriendschapspolitiek te onderkennen. En als dusdanig ook de verantwoordelijkheid ervoor opnemen. Als de huidige Rwanda-commissie daar een bijdrage kan toeleveren...

Georges Spriet

Satelliet-landen

De hele geschiedenis lang werden militaire bondgenootschappen gesloten om één van twee mogelijke redenen : of omdat men zich wilde versterken tegen een vijand door wie men zich bedreigd achtte, of omdat men zelf een militaire overval op een vijand wilde plegen. In beide gevallen is het bestaan van een vijand een essentiële factor.

Zo werd na de Tweede Wereldoorlog beslist, dat Amerika en een aantal West-Europese staten een militair bondgenootschap zouden sluiten omdat men zich bedreigd voelde door de Sovjet-Unie. Die bedreiging was natuurlijk onzin. De militairen wisten verdomd goed dat een volkomen uitgeputte S.U. niet bij machte was West-Europa te veroveren en te bezetten. Het ging dus om iets anders.

Primo werd hiermee een Amerikaanse militaire aanwezigheid in West-Europa gegarandeerd, en via die militaire aanwezigheid ook een politieke aanwezigheid. Dat bleek al gauw toen die West-Europese landen waar communisten deelnamen aan de regering verplicht werden, de communisten eruit te gooien. De "dreiging" van de S.U. was ook een uitstekend middel om elke tendens naar politieke verandering in het westen te blokkeren. En verder kon men de S.U. door het lanceren van een wapenwedloop economisch de vernieling in drijven. Dit laatste werd trouwens door Amerikaanse gezagsdragers ronduit erkend - toen de Koude Oorlog voorbij was.

Intussen draaide de S.U. mee in die bewapeningswedloop, zodat de vijand op zeer reële gronden kon worden voorgesteld als een "bedreiging". De Nato had er dus geen moeite mee, de publieke opinie ervan te overtuigen dat het bestaan van het Atlantisch Bondgenootschap voor vijftig jaar vrede had gezorgd. De S.U. van zijn kant leverde een bijdrage tot het in stand houden van de mythe door in 1956 militair tussenbeide te komen in Hongarije en in 1968 in Tsjecho-Slovakije.

Toen de Sovjet-Unie en de andere Oost-Europese regimes die tot de "satelliet"-gordel behoorden in elkaar stortten, was de Koude Oorlog meteen ten einde. De mythe van de "bedreiging" was in elkaar gestort. Het bestaan van een militair bondgenootschap was zinloos geworden door afwezigheid van een vijand tegen wie het bondgenootschap was gericht. Men had dus kunnen verwachten dat de Nato zou worden opgedoekt, of op zijn minst verzwakt of ingeperkt. In tegendeel. In juli komt er in Madrid een topconferentie van de Nato waar de mogelijke toetreding van Tsjecho, Polen en Hongarije zal worden besproken. Het militair bondgenootschap wordt dus niet verzwakt, het wordt versterkt.

Rusland is het daar, begrijpelijkerwijze, niet mee eens. Amerika mag dan steeds maar herhalen, dat de uitbreiding van de Nato niet tegen Rusland is gericht, maar daarmee wordt de vraag niet beantwoord : tegen wie dan wel ? Officieel is de Nato dus een militair bondgenootschap geworden dat tegen geen enkele vijand is gericht. Dit is een unicum in de geschiedenis.

Wat is dan de reden van de handhaving en versterking van de Nato ? Dezelfde die er vanaf het begin al is geweest : dat Amerika Europa in zijn greep houdt, politiek en economisch. De Europese Unie zal nooit iets kunnen beslissen dat ingaat tegen de belangen van de Verenigde Staten. De U.S.A. zal ook de "bondgenoten" onder druk kunnen zetten om militaire bijstand te verlenen overal ter wereld waar Amerika ter bevelling van de eigen belangen wenst in te grijpen. De Golfoorlog was daar een voorbeeld van. Op grond van de tekst van het Atlantisch Pact kon de Nato

als zodanig niet bij de operatie betrokken worden. Maar het was niet moeilijk om afzonderlijke Nato-landen onder druk te zetten om mee te werken. Het is geen geheim dat de wil van de Nato in zijn geheel of van de Nato-landen afzonderlijk de wil is van de Verenigde Staten. Europa mag dan wel de façade-figuur leveren, de secretaris-generaal, maar het opperbevel spreekt met de stem van het machtigste lid van het bondgenootschap en lungeert als buikspreker voor de Spaken, Lunsen en Claesen.

De Nato is dus een militair bondgenootschap zonder vijand : een unicum in de geschiedenis.

Waarom dan een versterking van de Nato ? Dezelfde reden van in het begin : Amerika wil zijn greep behouden op Europa, politiek en economisch.

Het is dus ook op de eerste plaats Amerika dat de drie Oost-Europese landen binnen de Nato wil halen. Sommige Europese landen zijn daar niet happig naar. Frankrijk bijvoorbeeld, dat om geopolitieke redenen altijd goede relaties heeft proberen te onderhouden met Rusland, wil die betrekkingen nu zeker niet verstoord zien door Amerika's ijver om zijn invloed in Europa uit te breiden.

Amerika heeft nog een andere reden waarom het zoveel mogelijk van Oost-Europa binnen het bondgenootschap wil. Vroeg of laat zal het ene land na het andere zich bij de Europese Unie aansluiten. Naarmate de Europese Unie steeds verder oostwaarts doordringt, riskeert de drukmacht van Amerika op Europa te verzwakken, tenzij... die landen eerst al geïntegreerd zijn in een organisatie waar Amerika alle macht in handen heeft, de Nato dus.

Waarom willen die Oost-Europese landen per sé deel uitmaken van het militair bondgenootschap ? Voelen die zich militair bedreigd door Rusland ? Vermoedelijk niet echt. Maar ze voelen zich wel geïsoleerd tussen de toch nog altijd economisch sterke Europese Unie aan de ene kant en het land dat toch nog altijd het grootste is van Europa, ook al verkeert het in een toestand die aan de chaos grenst. Het is niet onwaarschijnlijk dat ze eigenlijk veel liever deel zouden uitmaken van de Europese Unie, en dat ze alleen bij afwezigheid van die mogelijkheid op korte termijn dan toch maar voor de Nato kiezen : wie geen biefstuk krijgt, stelt zich dan maar tevreden met een worst. Het ligt voor de hand dat vroeg of laat Amerika zijn zin krijgt. Met Rusland zal wel een regeling getroffen kunnen worden. Een "speciale relatie" zoals het heet, waarbij men in de nieuwe statuten van de organisatie een clause infast waardoor de mogelijkheid zou worden uitgesloten dat de nieuwe Nato een militaire bedreiging zou vormen voor Rusland.

Wat denkt de Belgische regering hierover ? Vermoedelijk niets. Die is al blij dat ze niet hoeft te vallen, en in bepaalde omstandigheden kon overeind blijven met alle energie waarover een regering beschikt. Overigens heeft België nog nooit een standpunt ingenomen dat niet overeenstemt met dat van Big Brother. Als men het indertijd over "satellieten" had, bedoelde men daarmee altijd en uitsluitend die van Oost-Europa.

W. Courteaux

België en de NAVO in 1997

Het standpunt van minister Derycke van Buitenlandse Zaken

In juli op de top van Madrid zal de druk van de Verenigde Staten groot zijn om drie Centraal-Europese staten in de NAVO op te nemen. Rusland is er tegen. Frankrijk en Duitsland menen dat het niet zo vlug moet gaan.

Onze minister van BZ publiceerde een genuanceerd standpunt waarin hij de uitbreiding van de NAVO mogelijk en gewenst noemt (De Morgen 15/1) doch er tevens op wijst dat de relaties met andere landen waaronder Rusland moeten worden versterkt. Hij meent dat er zelfs kan gedacht worden aan de oprichting van een nieuw "orgaan" dat b.v. NAVO-Rusland-Raad zou heten. De stellingname van minister Derycke komt grotendeels overeen met uitspraken van premier Dehaene. Bijna een regeringsstandpunt dus. Belangrijk is dat gehamerd wordt op de noodzaak om het wantrouwen van Rusland weg te nemen door de NAVO-uitbreiding bij consensus te verwezenlijken. Het standpunt van de Duitse bondskanselier Helmut Kohl gaat in dezelfde richting. Kohl gelooft in een akkoord met Rusland over de NAVO.

De Fransen hielden zich aanvankelijk gedeisd, want zij wilden het graag op een akkoordje gooien met de Amerikanen over de grote commando's. Men mag niet vergeten dat militair vertoon op de Champs Elysées nog altijd de Franse republikeinse harten beroert. Het gaat meer om het prestige dan om de werkelijke macht. Le Monde schreef wel (27/1) dat de uitbreiding van de NAVO omzichtig zal gebeuren, doch in feite worden er niet meer dan wat historische feiten aangehaald die weinig relevant zijn voor het probleem van de NAVO zoals het gesteld wordt in 1997. Er wordt inderdaad voorzichtig gemanoeuvreed door de regeringen en het Belgisch standpunt verdient alleszins een zeer eervolle vermelding omdat het streven naar veiligheid door vrede impliciet doch zeer duidelijk is. Als regeringstandpunt kan het eigenlijk niet direct verbeterd worden.

En de vredesbeweging ziet met lede ogen

dat voor de zoveelste keer diplomatieke manoeuvres gebruikt worden door de regeringen om elkaar de loef af te steken of macht en zelfs hegemonie te consolideren. Dat vrede het kostbaarste is voor de menselijke soort wordt wel ingezien doch men gedraagt zich alsof dit reeds verworven is en wel zal

De Russische veiligheidsadviseur wil de handen vrij om toch als eerste een kernwapen te kunnen inzetten (zoals de andere kernmogendheden). Dergelijke verbale stoerdoenerij dreigt een weg te openen naar - minstens - een psychologische escalatie waarbij het "bon ton" is met vuur te spelen.

De verantwoordelijkheid hiervoor is zeker gedeeld. Het gaat hier niet om onberekenbare Russen maar vooral om de ongenadige overwinnaarsmentaliteit van het Westen door Moskou in een hoekje te drummen.

V.S.

blijven. Ondertussen speelt men dodelijke spelletjes met militaire middelen die trouwens nu reeds vele slachtoffers maken. Men schijnt zelfs uit het oog te verliezen dat de strijd tegen de uitdeining van de nucleaire rotzooi absoluut nog niet gewonnen is. Tot nog toe kan men nog volhouden dat alleen de "anderen" niet te betrouwen zijn. Hoe lang kan men nog veinzen te geloven in dit soort wishful thinking? Dat vrede alleen kan gevestigd worden met de anderen en zeker niet tegen de ande-

ren wordt nu reeds lang genoeg alleen met de lippen beleden. Hoe lang men tegenover de anderen en zichzelf kan blijven huichelen is niet geweten. Beschavingen zijn sterfelijk en dit nog niet afgesloten nucleair tijdvak is buitengewoon gevaarlijk.

De laatste loodjes (tot 8/2/97)

Parijs en Bonn (Le Monde) verdedigen nu openlijk hun idee van een top met 5. Londen bestudeert de idee en Washington schijnt voorzichtig positief en Rusland vindt het goed alleen met de groten te onderhandelen. Chirac en Kohl zouden het goed vinden rechtstreeks met Rusland te onderhandelen om de (historische) tegenstellingen tussen de NAVO en Moskou te overbruggen. Het advies van de kleine mogendheden wordt vanzelfsprekend genegeerd want zij zijn tegen (althans Italië en België).

Dit recente gesjoemel is misschien wel het ergste wat wij tot nog toe hebben meegemaakt in het kader van de aanzet voor de hernieuwde koude oorlog. De rakettenfanaten hebben nu ook geleerd met stapjes vooruit te gaan. De eerste stap bestaat in het onderdrukken van de middelgrote en kleine mogendheden.

Het zal niet de laatste zijn indien men laat begaan.

11/2/97
Victor Stuyck

Geraamde uitgaven en kostprijs voor de 4 Visegradlanden kandidaat-toetreders tot de NAVO

Land	Huidige militaire uitg.	Nationaal deel in het tot. vd 4	Voor de 4 samen: over 10 jaar 2,5 miljard \$	Voor de 4 samen: over 10 jaar 25 miljard \$
Tsjechië	800 miljoen	19 %	47,5 miljoen/jaar	475 miljoen/jaar
Hongarije	723 miljoen	17,5 %	43,7 miljoen/jaar	437 miljoen/jaar
Polen	2,3 miljard	55,6 %	139 miljoen/jaar	1390 miljoen/jaar
Slovakije	310 miljoen	7,5 %	18,8 miljoen/jaar	188 miljoen/jaar

Bron: The military balance 95/96
The Internationale Institute for Strategic Studies - Oxford University Press

Op zoek naar vijanden

De NAVO wil ten allen prijze naar het oosten uitbreiden. Over de details en een goed ogende verpakking zal tijdens de komende weken en maanden nog veel gepalaverd worden. Maar dat alles is per slot van rekening maar bijzaak. Het staat als een paal boven water dat de NAVO nieuwe Oost-Europese landen op zal nemen, wat het ook moge kosten. Het prijskaartje zal dan ook aanzienlijk zijn: niet alleen financieel maar ook de politieke kosten - waar men niet veel over spreekt - zullen niet te overzien zijn.

Over de financiële kost krijg je ook al niet veel te horen. Die zal afhangen van de aard en de wijze waarop deze oostwaartse uitbreiding zal gebeuren. Wanneer men nieuwe lidstaten zoals Polen, Hongarije, Tsjechië alleen formeel zou opnemen, en voor de rest alles bij het oude laten, dan zouden de financiële gevolgen gering zijn. Maar dit scenario valt niet te verwachten. Wanneer deze landen ook hun wapensystemen en infrastructuur moeten afstemmen op de NAVO-normen en de luchtverdediging integreren, dan zullen de kosten miljarden belopen. Daar de toetredingskandidaten geen geld hebben om deze uitgaven zelf te bekostigen, moet dit bedrag natuurlijk van het westen komen. Als men dan nog zou beslissen om er westelijke NAVO-troepen te stationeren, wordt het hele zaakje nog duurder. Ofwel wordt de uitbreiding een louter formele, dus symbolische overeenkomst, maar is ze ook zinloos, ofwel wordt ze extreem duur en een verdere belasting voor de Europese en Amerikaanse belastingbetaler.

De politieke kosten voor deze uitbreiding zouden nog hoger kunnen oplopen, en belangrijker blijken dan de financiële. Wie enkele jaren geleden Moskou bezocht, kon alleen maar verrast zijn over de pro-westerse stemming die er toen heerste. De politieke elite, de intellectuelen, een groot deel van de bevolking en de media waren naïef enthousiast over het westen, dat ze als een voorbeeld aanzagen. Er heerste zoiets als een pro-westers fundamentalisme, waarbij de bewondering voor de V.S. in het middelpunt stond. Daarvan is nu praktisch niets over gebleven. De stemming is omgeslagen. Het westen wordt steeds meer en meer met scepsis en wantrouwen bekeken. Het streven van de NAVO voor uitbreiding naar het oosten, heeft tot deze mentaliteitsverandering bijgedragen. De reden is verstaanbaar. De NAVO heeft haar drang tot uitbreiding zeer algemeen gesteld, zodat in de toekomst nog andere staten zouden kunnen toetreden. Gelijktijdig wordt echter verklaard dat Rusland geen lid kan

worden. Geloofwaardiger wordt de westerse stelling daar niet door, dat de NAVO-politiek niet tegen Rusland gericht is. Deze operatie wordt dus als onvriendelijk en een potentiële dreiging ervaren in Moskou.

Stel even dat Rusland samen met China

stabiliteit op termijn te ondergraven. Een bijzonder hoge politieke kost.

De veiligheid van Europa staat niet op de discussie-agenda. Waarom niet? Omdat het debat reeds vooraf bepaald is. Voor Eever wordt de zin van de NAVO na de koude oorlog eigenlijk verantwoord door haar bestaan zelf. De NAVO werd opgericht om ons te beschermen tegen het communisme en de Sovjetunie. Deze bedreiging is weggefallen. Daaruit zou men eindelijk de nodige conclusies moeten trekken.

De hoofdbekommernis van Eever de laatste jaren is inderdaad een nieuwe reden te ontdekken voor het verderbestaan. Het Amerikaans tijdschrift Newsweek schreef hierover: "een verbond op zoek naar nieuwe opgaven". Nadat ze haar vroegere denkbeeldige tegenstrever verloren heeft, bliksermt en dondert het plots overal nieuwe onzekerheden en bedreigingen. Wel deze uitbreiding naar het oosten is een poging die nieuwe bestaansredenen te vinden; niet op basis van nieuwe bedreigingen zegt men zelf, waardoor eigenlijk het voortbestaan op zich de zingeving wordt. De NAVO moet blijven bestaan precies om niet te verdwijnen, lijkt wel de redenering.

Voor mij is het duidelijk. Ofwel is de NAVO overbodig en moet ze worden afgeschaft. De OVSE kan dan de volwaardige politieke structuur voor de Europese veiligheid worden. Ofwel gelooft men dat de NAVO verder een rol kan spelen om oorlogen te vermijden in Europa, dan moet men bereid zijn alle Europese landen, inclusief Rusland, als leden op te nemen.

De NAVO biedt in de eerste plaats de V.S. de mogelijkheid verder een invloedrijke rol te hebben op het Europese continent. Het partnership for peace is voor vele landen uit Oost-Europa een voorportaal voor toetreding tot de NAVO. Voor Rusland betekent het een hinderlaag om haar vleugellam te maken. Een ware veiligheidsstructuur voor Europa moet alle betrokken landen

en de V.S.-buren Canada en Mexico, een militair pact zou sluiten, en de V.S. de toetreding weigeren, hoe zou Washington dan reageren?

Trouwens, als Rusland geen tegenstander (meer) is, wat is dan nog de reden van bestaan van de NAVO?

Polen en de andere kandidaat-lidstaten verantwoord hun aanvraag met te stellen dat ze bescherming tegen Rusland zoeken. Wie kan dan beweren dat dit land niet langer een vijand of tegenstander zou zijn?

De geplande uitbreiding brengt een nieuwe opdeling van Europa. De grens wordt verlegd van de Oder naar de oostgrens van Polen. We krijgen Rusland en het G.O.S. tegenover de rest van Europa. Dergelijke tweespalt is op termijn gevaarlijk. Vrede in Europa kan maar gewaarborgd worden wanneer alle grote staten erbij betrokken worden. De uitsluiting van Moskou is een gegarandeerd middel om de

omvatten op basis van gelijkheid : iedereen of geen.

Bij zijn laatste bezoek aan Moskou lanceerde NAVO-secretaris-generaal Javier Solana, een voorstel om de Noord-Atlantische Coöperatieraad (NACC) op de voorgrond te plaatsen, waarbij hij zich tot een gewiekst verpakingskunstenaar ontpopte door de NAVO als een meesterwerk van veiligheid te verkopen. Ook Klaus Kinkel doet pogingen om Rusland over de streep te trekken met zijn partnermodel "security 17" dat het nu reeds bestaan-

de consultatietype 16+1 (Evere + Moskou) zou vervangen. Al deze pogingen zijn per slot van rekening maar kalmeerpillen voor Rusland. De werkelijkheid is dat de militaire en politieke macht in de handen van de NAVO geconcentreerd blijft, terwijl het partnership of de coöperatieraad alleen maar een symbolische waarde hebben.

Een NAVO met Rusland erbij, zou haar karakter van militaire organisatie volledig verliezen, want ze zou dan in Europa geen tegenstander meer hebben.

Maar ook hier is enige voorzichtigheid geboden. Zoals reeds gesteld vindt men wel nieuwe bedreigingen. Het vijandbeeld focust op de derde wereld. Herinneren we ons de rede van toenmalig NAVO-baas Willy Claes die ons het gevaar schilderde van het islamitisch fundamentalisme dat - dixit Claes - erger was dan de nu verdwenen 'communistische vijand'.

Kwestie van veilig te spelen, zeggen ze in Evere.

A.U.

bron : Jochem Hippler "Aller oder Keine", weekblad Freitag.

Frans-Duits militair akkoord

Eind januari maakte de krant Le Monde bekend dat er een "vertrouwelijk akkoord Kohl-Chirac" op 9 december 1996 was ondertekend in Nuremberg.

Naar verluidt wordt in dit document de toekomstige integratie beschreven op alle bevelniveaus, opleiding, training en inzet van de Franse en Duitse troepen. Er staan geen praktische afspraken in wat betreft het gebruik van atoomwapens. Wel spreekt het document in algemene termen over een Frans-Duitse dialoog hieromtrent. En ook : "de opmerste garantie voor de veiligheid van de geallieerden" wordt toegewezen aan "de strategische nucleaire macht van de alliantie, en meer in het bijzonder aan die van de V.S."

Waarnemers verbazen zich over dit zinnetje aangezien algemeen wordt aangenomen dat de Noord-Amerikaanse strategische nucleaire macht niet voor de Europese veiligheid zal worden ingezet, om de simpele reden dat de agressor dan de States met gelijke munt zou betalen. En wat de strategie betreft van het "graduele antwoord" die Amerikaanse tactische atoomwapens voorzag als complementair of ter vervanging van conventionele Nato-bewapening, die werd reeds in 1991 opgeborgen toen Washington en Moskou overeenkwamen om alle tactische atoomwapens te elimineren, met uitzondering voor die van de Amerikaanse luchtmacht.

Maar het belangrijkste van het document van Nuremberg volgens P.M. de la Gorce (J.A. nr. 1884), lijkt wel het constant refereren te zijn naar de identieke politieke keuzes op alle domeinen, wat er op wijst dat dergelijke

Frans-Duitse militaire integratie de voorafbeelding is van de Europese politieke integratie, waarbij de nationale zelfstandigheid niet meer zal spelen.

Is dit een poging van Frankrijk om het zelfstandig optreden van Europa binnen de NATO, zonder dat de Noord-Amerikaanse troepen daarbij betrokken worden, trachten vorm te geven ? Het is zo dat werd overeengekomen dat dergelijk optreden kan mits toestemming van de Atlantische instanties, V.S. en Canada inclusief dus. (zie ook "Euronavo" in Vrede nr. 320)

We mogen deze stap ook wel kaderen in de tweestrijd tussen Parijs en Washington over het bevel van de zuidsector van de NATO. De Amerikanen zijn helemaal niet geneigd deze bevelvoering uit handen te geven, waarbij ze steevast verwijzen naar hun machtige zesde vloot die in de Middellandse Zee opereert.

In elk geval staat er niets in de Nuremberg-tekst dat de integratie in de NATO, of de Noord-Amerikaanse suprematie in de NATO, ook maar een minimum iets in de weg zou leggen.

Een Europa van raketten en parachutisten ?

Neen, dank u !

(...)

Wat stelt men voor aan de jonge Duitsers en Fransen om de nieuwe eeuw vorm te geven ? Een Europa van raketten en parachutisten !

Want dat is waar het over gaat als men verklaart de defensie te baseren op de "combinatie van conventionele en nucleaire macht". Het is de bevestiging dat de Franse en Duitse leiders weigeren de bladzijde van het atoomwapen om te draaien, dat ze weigeren artikel 6 van het Nonproliferatie Verdrag te respecteren, dat ze weigeren de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof van Den Haag na te leven;

De Duitse en Franse leiders willen het atoomwapen behouden voor de komende decennia, in het kader van de "nieuwe strategische gegevenheden", en meer bepaald door het opzetten van RRF (snelle-reactie-eenheden), mobiele troepen voor "crisisbeheer binnen en buiten Europa". Tegen welke vijand ? Om welke belangen te verdedigen, aangezien deze beide landen dit onderschrijven onder de autoriteit van de NATO ?

(...)

Daniel Durand

nationaal secretaris van de Franse Mouvement de la Paix.

Vernieuwde atoomwapens

De Verenigde Staten geven een "aangepaste" atoombom een nieuwe rol op het slagveld. Een kleine atoombom wordt speciaal ontworpen om ondergrondse installaties te vernietigen. Het gaat om een aangepaste versie van de B61-7 atoombom - het type dat geacht wordt in Kleine Brogel en in Volkel (NL) te liggen - en dat vanuit een F-16 kan worden afgeworpen.

Miniatuur

Het ministerie van energie brengt een conversie-kit uit om een ongekend aantal bestaand B61-7 atoombommen te verbouwen naar een nieuw B61-11 wapen. Deze B61-11 boort zichzelf in de grond, en kan worden afgeworpen vanuit een reeks Amerikaanse vliegtuigtipes zoals de F-16 jachtvliegtuigen, B-1 en B-2 bommenwerpers en waarschijnlijk ook uit de B-52 bommenwerper. Zoals het basistype kan de atoomkracht van deze nieuwe bom variëren: van een equivalent van slechts 300 ton TNT tot een maximum kracht van 340 kiloton. Als 'mini-atoombom' geeft het de Amerikaanse strategen een wapen waarvan sommigen beweren dat het gebruik in regionale conflicten realistischer wordt dan de krachtige atoombommen.

De vraag is wie het doelwit vormt: de Russen? of derdewereldlanden?

Het feit dat deze bom zich in de grond kan boren is precies bedoeld om ondergrondse bunkers of commando- en controle-installaties te kunnen raken.

Libië

In april vorig jaar deden Pentagonmensen heel wat stof opwaaien met hun suggestie dat er binnenkort een wapen zou bestaan om ondergrondse doelwitten te raken, en dat eventueel kon worden ingezet tegen de veronderstelde ondergrondse chemische fabriek die Libië in Tarhunah aan het bouwen zou zijn. Deze nauwelijks verkapte bedreiging kwam er 11 dagen nadat de V.S. een akkoord ondertekenden voor een Afrikaanse atoomwapenvrije zone, waarbij het dreigen met of het gebruik van de atoombom van een betrokken staat tegen een andere ondertekenende partij verboden wordt, inclusief Libië. De Pentagon-ambtenaren moesten hun bedreiging inslikken, maar de ontwikkeling van het bedoelde wapen werd kennelijk in verhoogd tempo verder gezet.

Hoewel het Congres in 1993 een wet stemde waarbij de ontwikkeling van atoomwapens onder de 5 kiloton werd stopgezet, lijkt het onderzoek naar de

Deze B61-bommen die met een F-16 kunnen worden afgeworpen zijn volgens NAVO-richtlijnen aan België toegewezen, maar worden in vredetijd door Amerikaanse troepen in Kleine Brogel bewaard en bewaakt. Belgische militairen worden opgeleid voor deze NAVO-taak. Nochtans heeft België het non-proliferatieverdrag getekend en zich er toe verbonden géén controle te verwerpen over kernwapens. Vandaag wordt deze B61 omgebouwd tot een beter bruikbaar wapen. (foto Greenpeace)

B61-11 atoombom buiten deze wetsbepalingen te vallen, omdat het ministerie van energie dit klasseert onder de sectie "aanpassing" van een bestaand wapen. Greg Mello, directeur van de Los Alamos Studiegroep, meent echter dat dit wapen nieuwe militaire slagkracht betekent. Qua bedoeling en gebruiksmogelijkheid betreft het hier een nieuw wapen, is zijn stelling. Hij ziet hier ook een teken in dat de beleidsmensen uit de Clinton-ploeg het atoomwapen een nieuwe rol willen toebedelen in het post-koude-oorlogstijdperk.

Atoomwapenprogramma's

Volgens Bruce Hall van Greenpeace wordt het atoomwapen in extremis verantwoord als afdreiging tegen de proliferatie van massa-vernietigingswapens. "Maar precies deze uitbreiding van de rol van atoomwapens in de veiligheidsstrategie, is contraproductief voor het werk van die regeringsmensen die elke nucleaire verspreiding tegen willen gaan."

Deze 'boor-atoombom' werd ontworpen in Los Alamos en Sandia National Laboratories. De New Mexico labo's en het ministerie van defensie oefenden met prototype-bommen in Alaska en Nevada. Nieuwe onderdelen van de B61-11 worden gefabriceerd in Tennessee's Oak Ridge Reservation en in de Kansas City fabriek in Missouri. De assemblage gebeurt op een geheime plaats.

Het Department of Energy ontwikkelt nog andere "aanpassingen" van atoomwapens onder het mom van een stockbeheer programma: Stockpile Stewardship Program. Ze zijn van plan om minstens zes ondergrondse 'subkritische' (*) atoomproefnemingen uit te voeren in de Nevada als onderdeel van genoemd programma.

Eloi Glorieux
Nuclear campaigner voor
Greenpeace

(*) subkritische atoomproefneming is een atoomtest waarbij de opgewekte energie net onder het niveau ligt om een kettingreactie op gang te brengen. (red.)

Silicon Valley in het Midden-Oosten

In het Zwitserse Davos is het niet alleen goed skiën, elk jaar is dit stadje in hartje Graubünden het trefpunt voor het World Economic Forum, waar regeringsleiders en een select kranse uit de multinationale financiers- en zakenwereld van gedachten wisselen over de echt belangrijke dingen van het leven: business en politiek, in die volgorde. In Davos verschenen ook de Palestijnse leider Yasser Arafat en de Israëlische premier Benyamin Netanyahu op het spreekgestoelte. Beiden hadden het over het vredesdividend, drie jaar na de ondertekening van de akkoorden van Oslo.

Twee jaar geleden hadden Yasser Arafat en Shimon Peres in Davos de show gestolen. Ze stapten beiden op het podium, schudden elkaar minuten lang de hand. De beelden en foto's gingen de wereld rond. Op 2 februari van dit jaar was het optreden van Arafat en Netanyahu in Davos heel wat minder showgevoelig, maar het was wel een perfecte weerspiegeling van de krachtsverhoudingen in het Midden-Oosten. Netanyahu weigerde om samen met Arafat voor de fotografen te poseren. In zijn toespraak jammerde Arafat over de hoge prijs die de Palestijnen hebben betaald voor de akkoorden, die ze met hun bezetters hebben afgesloten. En Benyamin Netanyahu van zijn kant gaf een lesje in public relations: hoe verkoop ik "Israel Inc." aan het kruim van de internationale businesswereld?

Want zo veel werd duidelijk in Davos: alleen Israël strijkt het vredesdividend op, terwijl de Palestijnen nog lang geduld zullen mogen oefenen. Arafat wees op de vernietigende gevolgen van de voortdurende vergrendeling van de Palestijnse gebieden door het Israëlische leger. "Telkens als de Israëli's de grenzen sluiten, incasseert de Palestijnse economie dagelijks een verlies van 7 miljoen dollar", verklaarde Arafat tegenover de tweeduizend aanwezige zakenlui en politici. "Deze embargopolitiek heeft ernstige economische problemen veroorzaakt. Vandaag leeft 65% van de Palestijnse gezinnen onder de armoedegrens." (1) De Palestijnse leider had het verder over de "illegale nederzettingen, die in strijd zijn met de resoluties van de Verenigde Naties en de garanties, die aan de Palestijnen waren geboden tijdens de conferentie van Madrid in 1991. Deze nederzettingen zorgen op hun beurt voor een toename van de werkloosheid onder de Palestijnen en een verdere aftakeling van het levensniveau. In vergelijking met 1995 is het Palestijnse nationale inkomen gedaald met 35% en de privé-investeringen daalden van 700 miljoen dollar tot 250 miljoen dollar". En Arafat stelde de retorische vraag: "Is dit een rechtvaardige vrede?" "Wij zijn de enige natie die een prijs - een zeer hoge prijs - betaalt voor de vrede."

Na Arafat was Netanyahu aan de beurt. De Israëlische premier deed alsof de grieven van Arafat lucht waren. "Israël heeft het aantal werkvergunningen voor de Palestijnen verhoogd tot 55.000", zei de Israëlische premier zonder verpinken. "En er zijn nog steeds meer werkaanbiedingen dan Palestijnse kandidaten. Israël verkiest de Palestijnen boven andere buitenlandse arbeiders, omdat het de economie in de regio wil aanzwengelen en de vrede in het Midden-Oosten wil bevorderen." (1) Netanyahu zei er echter niet bij dat hij het begin van de jaren '90 nog meer dan 120.000 Palestijnen - voornamelijk dagloners - hun schraal inkomen bij Israëlische bouwbedrijven, land- en tuinbouwondernemingen en in de

horecasector verdienden. De voorbije jaren hebben de Israëli's tienduizenden slechtbetaalde loonslaven uit het voormalige Oostblok, de Filipijnen en zelfs de Chinese Volksrepubliek laten aanrukken.

Netanyahu schetste een bijzonder rooskleurig beeld van de Israëlische economie, die er nog sneller zal op vooruitgaan naarmate "het vredesproces vordert, het terrorisme wordt bestreden en reciprociteit en veiligheid in acht worden gehouden". "Israël maakt een ware economische revolutie door", aldus Netanyahu, "en behoort tot een van de drie of vier economieën in de wereld die razendsnel in de toekomst van de high-tech worden gecatapulteerd. Israël wordt de Silicon Valley van het Midden-Oosten," voorspelde hij. Een bewering die door de Arabische gasten met enig tandengeknars werd aanhoord, zeker nadat Netanyahu plannen aankondigde om de Israëlische industriële productie zoveel mogelijk te "delocaliseren naar de buurlanden om zich toe te leggen op high technology". (2)

De snelle economische successen zijn volgens Netanyahu "voor een groot deel te danken aan de komst van joodse immigranten uit de voormalige Sovjetunie". "Een miljoen immigranten is reeds uit de voormalige Sovjetunie gekomen, een ander miljoen is welkom", aldus Netanyahu.

De buitenlandse investeerders staan aan te schuiven in Israël, zoals bijvoorbeeld de Japanners, die de eerstkomende twee jaar 4 miljard dollar zullen inbrengen. Een tevreden Netanyahu kondigde in Davos aan dat de economie van zijn land - goed voor 100 miljard dollar jaarlijks - in de eerstkomende jaren op een verdubbeling mag rekenen. "Franse en Britse joden zullen voortaan naar Israël uitwijken om hun levensstandaard te verbeteren", kondigde de Israëlische premier vol zelfvertrouwen aan, om maar even aan te tonen dat het "vredesproces" met twee snelheden vooruitgaat en verliezers en winnaars heeft.

Wim De Neuter

Noten:

(1) The World Economic Forum Press Release, 2 februari 1997.

(2) Liberation, 3 februari 1997.

Confrontatie regering en tv

Het begon allemaal op woensdag 22 januari. Tijdens het avondnieuws om 20 uur op de staatszender tv-1, verklaarde de jonge journaliste Ayala Hasson het volgende: "Wij kunnen bevestigen, de bewijzen in de hand, dat een driedelig akkoord werd afgesloten waarbij de regering Netanyahu de steun gekregen heeft van de religieuze Shass-partij voor de akkoorden met de Palestijnen over Hebron in ruil voor de benoeming van Roni Bar-on als juridisch adviseur van de regering. Bar-on moest dan, eens benoemd, van het gerecht bekomen dat ze de spons veegt over de beschuldigingen van corruptie tegen Arié Deri, de politieke nr. 1 van de Shass-partij".

Deze verklaring sloeg in als een bom in Israël en verwekte een storm in de politieke wereld gezien premier Netanyahu rechtstreeks van medeplichtigheid bij corruptie beschuldigd werd.

En er zijn nog gelijkaardige praktijken waarin dezelfde leider van de Shass-partij betrokken is. In augustus 1996 moest de toenmalige minister van justitie, Yaakov eveneens onder beschuldiging van corruptie aftreden. Hij zou valse verklaringen hebben afgelegd met de bedoeling Arié Deri, de leider van de Shass-partij te beschermen.

Gans Israël kijkt nu naar de confrontatie tussen Netanyahu en de openbare zender tv-1.

De regering heeft ondertussen reeds gedreigd tv-1 te zullen privatiseren maar, gezien bij de privatisering van tv-2 aan deze zender het alleenrecht werd toegestaan om publiciteit uit te zenden staat ze hier wel voor een probleem. (ads)

Hebron: de nieuwe orde blijft de oude

Als de Israëlische regering - zo wel de huidige van Benjamin Netanyahu (Likoed), als de vorige van Shimon Peres (Arbeiderspartij) - de akkoorden van Oslo en Taba had uitgevoerd, was het Israëlische leger al in januari 1996 uit een gedeelte van Hebron vertrokken. Nu heeft men over een reeds gesloten akkoord nog eens maanden onderhandeld. Op 15 januari was het nieuwe akkoord over Hebron rond. En premier Netanyahu kondigde meteen aan dat voor hem eigenlijk alles bij het oude blijft.

In de vroege uurtjes op 15 januari, na een nieuwe marathon, kondigden de Israëlische en Palestijnse onderhandelaars aan dat er een akkoord was bereikt over Hebron, de Palestijnse stad op de westelijke Jordanoever, waar vierhonderd extreem-rechtse joodse kolonisten zich hebben gevestigd te midden van honderd-twintigduizend Palestijnen. Likoed-premier Netanyahu wees er onmiddellijk op dat de term "terugtrekking" van het Israëlische leger - zoals die meestal door de media wordt gebruikt - nergens op slaat. Het is geen "terugtrekking", het is een "redeployment".

"Wij verlaten Hebron niet", zo zette Netanyahu de puntjes op de i, "wij herschikken onze troepen, in een gedeelte van de stad. Maar wij blijven op alle plaatsen waar er een joodse aanwezigheid heeft bestaan, bestaat en zal blijven bestaan. De Israëlische strijdkrachten, en zij alleen, behouden de controle en de verantwoordelijkheid over dit gedeelte van de stad en zullen er overal blijven opereren, zonder enig voorbehoud." (1)

Inmiddels vertellen in Hebron de Palestijnen volgend grapje: sinds het nieuwe akkoord mag president Arafat eindelijk 's nachts alleen op straat lopen... tenminste als Netanyahu hem daarvoor de toestemming geeft.

'Reciprociteit'

Met het akkoord over Hebron haalt Likoedleider Netanyahu meer dan één slag thuis. De stugge houding van Netanyahu in de kwestie Hebron had voor enige nervositeit gezorgd in de Amerikaans-Israëlische betrekkingen. Netanyahu's voorgangers, de travailisten Yitzhak Rabin en Shimon Peres, hadden de gedeeltelijke ontruiming van Hebron, zoals die was vastgelegd in de akkoorden van Taba van 15 september 1995, voor zich uitgeschoven. Hebron, zo wisten ook de leiders van de Arbeiderspartij, kon een bijzonder delicaat thema worden in de verkiezingsstrijd van mei 1996. Na de verkiezingsoverwinning van Likoed had ook de kersverse premier Netanyahu geen haast om de kwestie Hebron snel te regelen. En dat was niet helemaal

naar de zin van Washington. Maar sinds 15 januari 1997 zijn alle plooiën weer netjes gladgestreken. Warren Christopher, uittredend VS-minister van Buitenlandse Zaken, schreef in een brief aan Netanyahu dat de VS "zich er categorisch toe verbinden de veiligheid van Israël te waarborgen". "Deze verbintenis is de hoeksteen van onze bijzondere betrekkingen", zo liet Christopher weten.

Ze'ev Schiff, de defensiespecialist en politieke commentator van het Israëlische dagblad Haaretz, kon de brief van Christopher inkijken en kwam tot de vaststelling dat de VS de regering Netanyahu ontsloegen van de eerder door de vermoorde premier Rabin en zijn opvolger Peres gemaakte beloften dat Israël in ruil voor vrede met Syrië de sinds 1967 bezette Golanhoogte zal ontruimen. (2)

En de Verenigde Staten bieden de Israëlische premier nog een andere, bijzonder interessante garantie. In het akkoord over Hebron van 15 januari staat dat Israël het naleven van zijn verbintenissen kan koppelen aan het begrip "reciprociteit". Volgens de akkoorden van Taba moet Israël zijn troepen nog uit drie andere gebieden op de westelijke Jordanoever terugtrekken. Die terugtrekking kan op de lange baan worden geschoven als de Israëlische regering van oordeel is dat de Palestijnse overheid zich niet of onvoldoende aan het begrip "reciprociteit" houdt. Bijvoorbeeld als de Palestijnse leiders er niet of onvoldoende in slagen het anti-Israëlische "terrorisme" aan banden te leggen. En dat is uiteraard een zeer rekbaar begrip en een uitstekend voorwendsel. Elke dag worden er op de westelijke Jordanoever nieuwe nederzettingen gebouwd of bestaande uitgebreid en die moeten uiteraard tegen "terroristen" worden beschermd... Niet ten onrechte stelde Netanyahu vast dat hij dankzij het Hebronakkoord over "een grotere manoeuvreerruimte beschikt".

'Kolonisten, onze broeders'

In Hebron blijft ook na 15 januari alles bij het oude. Het centrum van de stad, waar de vierhonderd tot de tanden

gewapende kolonisten zich hebben genesteld, alle toegangswegen en de enige elektriciteitscentrale van de stad blijven onder Israëlische militaire bezetting. En Netanyahu liet er geen twijfel over bestaan dat de harde kern van fanatieke kolonisten in en om Hebron hem na aan het hart ligt. "Jullie moeten weten dat wij jullie niet beschouwen als een onbeduidend aanhangsel van vierhonderd joden", stelde Netanyahu hen gerust. (1) "Jullie zijn onze broeders. Wij zullen ons om ieder van u bekommeren. Jullie zijn onze vertegenwoordigers in de stad van de patriarchen."

Het graf van de patriarchen in Hebron en de aanpalende Palestijnse moskee waren op 25 februari 1994 het toneel van een genadeloze slachtpartij. Baruch Goldstein, een inwoner van de nederzetting Kyriat Arba en aanhanger van de fascistische Kach-partij van wijlen rabbijn Meir Kahane, schoot er op die dag dertig biddende Palestijnen in koelen bloede dood. Tijdens deze schietpartij kwam Goldstein zelf om het leven. Voor de kolonisten in Hebron blijft hij een held en Goldsteins graf in Kyriat Arba, de nederzetting aan de rand van Hebron, is een geliefd bedevaartsoord.

Palestijnse reservaten

De nieuwe orde die door de VS en Israël is gevestigd en aan de wereldopinie als vredesproces wordt verkocht blijft één grote zwendel. Vreedzame coëxistentie - om nog eens een oud begrip van onder het stof te halen - vereist een minimum aan rechtvaardigheid. En die is in de akkoorden van Oslo, Taba en Hebron ver zoek. De Palestijnse autonomie geldt voor slechts 4% van de westelijke Jordanoever. 232 km² om precies te zijn. En dat is 0,8% van het Israëlische grondgebied of minder dan 10% van het territorium van het Groot-Hertogdom Luxemburg. De acht Palestijnse enclaves in dit gebied (Jericho, Jenin, Tulkarem, Qalqiliya, Nabloes, Bethlehem, Ramallah en Hebron) zijn volledig van elkaar geïsoleerd. De toegangswegen tot deze enclaves worden gecontroleerd door het Israëlische leger. Volgens

het akkoord van Taba moeten deze enclaves - eigenlijk zijn het reservaten - onderling worden verbonden door veilige toegangswegen en moet er een beschermde doorgang komen tussen de westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. Maar daar wil de regering Netanyahu niets van horen. Dankzij het Hebronakkoord van 15 januari kan Israël al deze voor de Palestijnen levensbelangrijke agendapunten op de lange baan schuiven. Ook andere afspraken zoals de aanleg van een zeehaven en van een luchthaven in de Gazastrook hangen af van de goodwill van Netanyahu. De toestellen van de met veel bombarie door Arafat en de zijnen opgerichte Palestine Airlines landen en stijgen op in Egypte. Op 12 januari, drie

dagen voor de ondertekening van het Hebronakkoord, wilde de Jordaanse koning Hoessein een bezoek brengen aan Gaza. Het koninklijke vliegtuig kon niet landen op de nagelnieuwe aërodroom in Rafah. Hoessein had geen toestemming van de Israëli's om zijn vliegtuig op Palestijns gebied aan de grond te zetten.

In een interview met het Franse weekblad *Le Nouvel Observateur* (3) maakte de Palestijnse schrijver en voormalig lid van de Palestijnse Nationale Raad, Edward Saïd een vrij pijnlijke vergelijking: "het kenmerk van de akkoorden van Oslo is dat ze een mengelmoes zijn van drie oplossingen die in de negentiende eeuw werden bedacht en die alle drie tot een fiasco

hebben geleid: de apartheid in Zuid-Afrika, de indiaanse reservaten in Noord-Amerika en de Britse strategie van lokale autonomie en sultanaten in Nigeria".

Zeg dus niet langer "vredeproces" als het om de Israëlijs-Palestijnse akkoorden gaat, maar "proces dat de oorlog voorlopig uitstelt" of "proces waarvan Israël alsmaar beter wordt en waarvoor de Palestijnen zwaar betalen".

Wim De Neuter

Noten:

- (1) Summary of World Broadcasts, BBC, Londen, 18 januari 1997.
- (2) Mideast Mirror, 22 januari 1997.
- (3) *Le Nouvel Observateur*, 16 januari 1997.

25 jaar geleden in Vrede

Na de China-reis van Nixon

Nixon is reeds een tijdlang terug in Amerika en de ophefmakende berichtgeving over het glimlachend en joviale Amerikaanse echtpaar op rondreis in China is bezonken. De bezoekfurie ving aan met de geruchten, die achteraf bevestigd werden, dat Kissinger besprekingen hield met de Chinese leiders over een eventueel bezoek van Nixon aan China. Duidelijker uitgedrukt: Kissinger solliciteerde naar een officiële uitnodiging voor Nixon bij de Chinese leiders, en kreeg ze. Een vraag die zich onmiddellijk opdringt is welke redenen de Amerikaanse leiding heeft om tot deze stap over te gaan. In de pers wordt voornamelijk gewezen op de publicitaire voordelen van zo'n reis in functie van de komende presidentsverkiezingen. Inderdaad kan men het belang van dergelijke stunt in dit opzicht begrijpen. 'De zwijgende meerderheid', waarover men het zo graag heeft langs officiële Amerikaanse zijde, zal het niet negatief beoordelen dat een Amerikaanse president bijdraagt tot een algemene ontspanning op wereldvlak door de hand te reiken aan een immens land waartegenover, sinds 1949, een vijandige houding aangenomen werd. Dat de reis als een inzet van de verkiezingscampagne werd ervaren, werd duidelijk bij de beelden die de Amerikaanse televisiekijkers kregen van hun president. Nixon liet zich niet onbetuigd - bij het geven van vage en aangenaam aandoende uitspraken die eerder in de richting van de camera

uitgesproken werden dan in de richting van de Chinese gastheren. Nochtans blijft nog te bezien wat het resultaat van de toenadering zal zijn bij de verkiezingen. We mogen immers niet vergeten dat de extreem-rechtse groepen in Amerika dit eerder als een verraad aan nationalistisch China zullen ervaren dan als een bevordering van de internationale betrekkingen. Als we ons herinneren dat Wallace (de rechtse kandidaat bij de vorige presidentsverkiezingen) ongeveer 10 miljoen stemmen kreeg kan men de China-reis niet meer uitsluitend bestempelen als een verkiezingsstunt, gezien ook Nixon zich in grote mate richt op de orde- en wetanhangers met conservatieve aspiraties. Een andere reden voor de toenadering met China kan men wellicht vinden in de economische moeilijkheden waarmee de Amerikaanse president te kampen heeft. Ondanks de weinig concrete gegevens en resultaten na de reis, die wijzen op het economisch belang van de toenadering, moet men toch duidelijk inzien dat het normaliseren van de betrekkingen voor de Amerikanen een groot, nieuw afzetgebied zou kunnen creëren. Voor de Amerikanen kan dergelijk afzetgebied van buitengewoon belang zijn om de manke economie weer op dreef te krijgen. Op dit vlak blijft het voorlopig maar bij het aanduiden van Parijs als plaats voor de bespreking voor het aanknopen van diplomatieke en economische betrekkingen. Ons inziens lijkt dit punt van bui-

tengewoon belang geweest te zijn bij de toenadering die uitging van Amerika.

Tenslotte willen we ook wijzen op het voldongen feit van de verwijdering tussen de twee groten uit het communistisch blok. Het idee dat de Amerikanen plots zouden afzien van hun communistische antipathieën lijkt ons volkomen absurd.

Wel kunnen we aanvaarden dat de kapitalistische monopolies inzien dat de gebruikte strategie van blokkades een expliciete afkeer van een communistisch regime inhoudt dat vast geïnstalleerd is en geen enkel voordeel kan leveren. Zij zullen in dergelijke situatie hun strategie wijzigen en trachten tot een oppervlakkig vergelijk te komen wat economische en territoriale invloed betreft. De ideologische geschillen tussen de U.S.S.R. en China kan hun op dit diplomatiek vlak voordelen geven die hun eigen invloedssfeer bestendigt of vergroot.

Dat de China-reis meer moet zijn dan een belangrijke gebeurtenis op zuiver diplomatiek vlak maakt het eindcommuniqué duidelijk.

Het geeft aan hoe belangrijk de betrekkingen tussen China en Amerika zijn in de ogen van de Amerikaanse leiders die met het communiqué hun vroegere bondgenoten van nationalistisch China in de kou laten staan.

april 1972
P. Burghgraeve

Een ernstige waarschuwing

Op zondag 9 februari 1997, liepen de democraten van het Zuid-Franse stadje Vitrolles een historische nederlaag op. Tijdens de eerste sterronde op 2/2 behaalde Catherine Megret - de echtgenote van Bruno Megret, de nr. 2 van het extreem-rechtse Front National die geen kandidaat kon zijn 46,69 % van de stemmen (42,89 % in 1995) tegen 36,99 % voor de gewezen socialistische burgemeester Anglade (45,02 % in 1995) en 16,30 % voor Guichard, kandidaat van de regeringspartijen...

Tijdens de tweede ronde kreeg Catherine Megret (FN) 8.169 (52,48 %) stemmen en Anglade (PS en Linkse Unie) 7.397 (47,52 %).

De derde kandidaat Guichard had voor de tweede ronde zijn kandidatuur ingetrokken en de kiezers opgeroepen niet voor het F.N. te stemmen.

Een kandidaat van zijn lijst liep echter over naar het F.N. en uit de uitslagen blijkt dat sommige van zijn kiezers voor het F.N. of blanco hebben gestemd.

Na de steden Orange (F.N. 35,93 %), Toulon (F.N. 37,02 %) en Marignane (F.N. 37,27 %), waar het Front National in een driedledige confrontatie de overwinning behaalde, en meteen de burgemeesterszetel, is Vitrolles de eerste stad waar het FN, alleen tegen alle andere partijen, de absolute meerderheid behaalde.

Het F.N. is in Vitrolles (40.000 inwo-

ners) echter niet vanzelf gekomen. Aan de basis liggen o.m. de steeds slechter wordende levensomstandigheden.

Een situatie zoals we die in de meeste Europese steden kennen en waar de vooruitgang van extreem-rechts niet denkbeeldig is.

Er is de grote werkloosheid (in Vitrolles 20 %), de slechte woontoestanden, de stijgende levensduurte, de crisis in het onderwijs en gezondheidszorg, de corruptie en de uit dit alles vloeiende gevolgen zoals drugs en veiligheidsperikelen.

Voor wat Vitrolles betreft moet erkend worden dat het Front National daar handig heeft op ingespeeld en, aansluitend, de terechte ontevredenheid en verontwaardiging van de bevolking heeft weten af te wentelen op de rug van de vreemdelingen. Zoals voor de nazi's de joden de zondebok waren zijn het nu de migranten tegen wie de haat wordt aangewakkerd.

Ook in ons land werd eens, met betrekking tot de vooruitgang van het Vlaams Blok over een "zwarte zondag" gesproken. Hierop volgden een hele reeks goede intentieverklaringen. In de voorbije maanden hebben we echter moeten vaststellen dat aan de fundamentele problemen zoals de sociale afbraak, geen grondige oplossingen werden gebracht. Is het niet daar dat men extreem-rechts de wind uit de zeilen moet nemen? (ads)

Corruptie en extreem-rechts

In Frankrijk heeft het Hof van Cassatie de macht van de rechters aan banden gelegd. In zijn arrest van 6/2/97) ging het Hof van Cassatie er van uit dat "het geven van steekpenningen om van een minister of zijn ambtenaar een belastingaftrek of andere voordelen te bekomen niet als corruptie mag worden beschouwd zo ver als dit conform is aan de belangen van het bedrijf". Ongelooflijk maar waar!

Naar aanleiding van dat schandalig standpunt publiceerde de krant "Le Monde" (8/2/97) onderstaand cartoon van de tekenaar Plantu op zijn voorpagina.

"Het gerecht sluit de ogen voor het gesjoemel"

"Weldra zullen we zelf geen campagne meer nodig hebben om de verkiezingen te winnen".

Madagascar - President - 29/12/97

Slechts op 31 januari werden de officiële uitslagen bekend gemaakt van de presidentsverkiezingen in Madagascar. Amper 49,66 % van de kiezers nam aan de tweede ronde deel. De gewezen president Didier Ratsiraka, die in 1991 werd afgezet en vervangen door Albert Zafy, won met 50,71 % van de stemmen of een meerderheid van 45.184 stemmen op zijn tegenstrever. Albert Zafy, die destijds het volksprotest leidde tegen Ratsiraka en in 1993 Ratsiraka in de presidentsverkiezingen versloeg moest zich tevreden stellen met 49,29 %.

Tsjetsjenië - President - 27/1/97

Na de 21 maanden durende oorlog die onder impuls van Boris Jeltsin in Tsjetsjenië werd gevoerd en waarbij tussen de 40.000 tot 80.000 doden vielen, dorpen in de as werden gelegd en de hoofdstad tot een ruïne herschapen, is men opnieuw van onderaan begonnen. Niet bij machte het

volksverzet de kop in te drukken werd op initiatief van generaal Lebed, die korte tijd voorzitter was van de Russische veiligheidsraad, onderhandelingen gevoerd die op een wapenstilstand uitmondten. Hierbij werden verkiezingen voorzien maar zouden de besprekingen over het statuut van Tsjetsjenië, o.m. het probleem van de onafhankelijkheid, later gehouden worden.

De massale en enthousiaste opkomsten bij de vorkiezingen (de kiescommissie schalte 400.000 kiesgerechtigden) zijn volgens de 72 waarnemers van de organisatie voor samenwerking in Europa (OVSE) op een democratische wijzen verlopen.

Uit de dertien presidentskandidaten was het Aslan Maschadov die met 59,3 % de overwinning behaalde. De jonge "held" Chomil Bonare, 23,5 % en de gewezen president Zelimbhan Landacbiiv 10 %

De 45-jarige Maschadov, een gewezen officier in het sovjet-leger, is de opperbevelhebber van het Tsjetsjeens verzet. Nadat Djokhar Doudaev, de vroegere president, door de Russen werd neergeschoten, was het Maschadov die het verzet bundelde en de Russen in Grosny een zware slag toebreacht.

Het was deze nederlaag die de Russen tot onderhandelin-

gen dwong. Maschadov, een integere figuur, was de meest realistische van de dertien presidentskandidaten. Uit de opkomst en het enthousiasme, waarmede de bevolking aan de verkiezingen deelnam, is het wel duidelijk dat ook voor hen de "onafhankelijkheid" van Tsjetsjenië het hoofdobjectief blijft.

Pakistan - Parlement - 3/2/97

In de vierde verkiezingen die sinds 1988 werden gehouden behaalde Nawaz Sharif, de leider van de moslimliga, met 134 (72 in 1993) zetels op de 202 de absolute meerheid. Zijn tegenstander Benazir Bhutto van de Pakistaanse Volkspartij bekam slechts 18 zetels (134 in 1993), de onafhankelijken 50 (44 in 1993).

Van de 56 miljoen kiesgerechtigde Pakistani zijn er ongeveer 40 miljoen niet naar de stembus gegaan. Het ziet er dus naar uit dat, ondanks de catastrofale economische en sociale situatie, de bevolking geen heil ziet in verkiezingen. Dat zij geen keuze kan of wil maken tussen pest en cholera.

De rijke industrieel Nawaz Sharif, de toekomstige premier, was reeds eerste minister tot 1993 toen hij, na beschuldiging van corruptie, de baan moest ruimen voor Benazir Bhutto die de daaropvolgende verkiezingen won, maar zij werd op haar beurt, door de president Farooq Leghari, iemand uit haar eigen partij, voor corruptie aan de dijk gezet. Haar echtgenoot Asif Ali Zaudari, die ze tot minister voor investeringen benoemde, bleek op alles en nog wat zijn percentjes te eisen en werd in de volksmond minster 20 % genoemd.

Vandaag zit hij in de gevangenis beschuldigd van moord op de broeder van Benazir. Ook familiaal ging het Benazir Bhutto niet voor de wind gezien haar eigen schoonzuster, Ghinva, de echtgenote van haar vermoorde broeder, binnen de PPP tegen haar in het geweer kwam en met de verkiezingen met een aparte lijst opkwam.

Een andere kandidaat waarin heel wat verwachtingen waren gesteld maar die geen enkele zetel veroverde was de gewezen nationale cricketkampioen Imran Khan.

Khan die de schoonzoon is van de Brits-Franse miljardair Jimmy Goldsmith, beloofde met zijn "Beweging voor gerechtigheid" de corruptie te bestrijden maar is bij de bevolking weinig geloofwaardig overgekomen.

De grote ziekte van Pakistan is de ongebreidelde macht van de militairen.

Het zwakke parlementaire regime ten spijt zijn het zij die, achter de schermen, aan de touwtjes trekken.

Het zijn ook zij die in de oorlog in Afghanistan een vuile rol spelen en de Taliban als hun werktuig gebruiken.

Het feit dat 30 % van de staatsuitgaven van Pakistan naar defensie gaat maakt dit allemaal duidelijker. Met een buitenlandse schuld van 28 miljard dollar, een inflatie van 12,3 % en het feit dat 99 % van de Pakistani, in bijzonder de grote landeigenaars en industriëlen, geen belasting betalen, ziet de toekomst er niet rooskleurig uit. Een volledige ommekeer is onontbeerlijk maar noch Sharif, noch Bhutto blijken hiervoor een oplossing te kunnen brengen. Hun verleden bevestigt dit.

Tijl en de koning van Hispaniën

De lage landen hebben een lange traditie van een liefde-haat verhouding met de opvolgers van Filips II. Het scheen wat te beteren toen de echtgenoot van een Nederlandse prinses kroonpretendent werd in Spanje doch dictator Franco gaf de voorkeur aan Juan Carlos en kende hem de troon toe. Daarmede werd een andere lange traditie voortgezet van onderwerping van het Spaanse volk aan monarchen die zichzelf uitroepen of laten uitroepen door "das militär". De voorstanders van de huidige koning en enkele minussen bij ons die geen kaas hebben gegeten van de hedendaagse geschiedenis en nog minder van democratie en van mensenrechten zeggen dat de Spaanse koning zijn land naar de democratie heeft "gegidst" waarbij dat ene feit dat hij Tejero afkeurde doorslaggevend zou moeten zijn. Nu moet men weten dat het clowneske optreden van de luitenant-kolonel van de guardia-civil ieder regime kon discrediteren. Ook Franco zou er niet gelukkig mee geweest zijn indien het incident zich iets vroeger had voorgedaan.

Het was helemaal niet meer mooi toen de koning van Spanje in de Leuvense aula De Somer (afgegrensd als een vesting zodat de omwonenden nauwelijks uit hun huizen konden), zijn extreem-rechtse praat begon uit te kramen. Hij riep op tot solidariteit tegen "het terrorisme".

Volgens Amnesty International is er primair normaal het schenden van de mensenrechten door zij die zich met geweld van de macht hebben meester gemaakt en daarna de schendingen door het revolutionair geweld. Dit revolutionair geweld kan ook de mensenrechten schenden. Meestal blijft het een gevolg van de onderdrukking.

Toen in de jaren dertig de Spaanse republiek zich verdedigde tegen de putsch van dictator Franco werd het geallieerde Baskenland als autonoom erkend. Toen dictator Franco had gewonnen liet hij het Baskenland als een vijandig wingewest behandelen. Nu nog is discriminatie een feit al begint de Spaanse regering toenadering te zoeken tot de Basken. Zij weet ook wel dat zelfs de Franse rechtse regering van president Chirac een grondig onderzoek heeft bevolen naar moorden uitgevoerd door de Franse geheime diensten op verzoek van hun Spaanse collega's.

De Spaanse regering wil nu een einde stellen aan de jacht op vluchtelingen in het buitenland, ook in België. Dit is natuurlijk slechts een "kleine" tegemoetkoming nu het asielrecht in de EG zal worden afgeschaft.

Koningen durven vaak de diplomatieke regels met voeten treden al bestaat er in het eigen land meestal wel een rem. Welke politieke analfabeet haalt het in zijn hoofd om dergelijk personage het woord te laten voeren in de aula De Somer of dacht men dat Tijl dood is? Zelfs in Damme zal je zijn overlijdensakte niet vinden. (V.S.)

Algemene verkiezingen 1997 in het Verenigd Koninkrijk

Zeventien jaar conservatief bewind hebben hun stempel gedrukt op de Britse maatschappij. De Thatcher ideologie heeft het gedragspatroon van de bevolking sterk beïnvloed: het individualisme werd tot het hoogste credo verheven, en er werd hard gewerkt aan de eliminatie van elk spoor van sociale samenhang. Maar zeventien jaar, haast een generatie, is lang voor een regime dat drijft op neo-liberaal kapitalisme in zijn meest extreme vorm: de rijken werden rijker, de armen zinken dieper in het moeras en de middenklasse zit op het hellend vlak via onzekerheid inzake tewerkstelling, aftakeling van pensioenstelsels, dalende koopkracht.

De Nationale Gezondheidsdienst is in crisis, het onderwijs eveneens. Ouderlingen, daklozen, alleenstaande ouders (moeder/vader), gehandicapten, kortom allen voor wie sociale solidariteit een levensnoodzaak is voor een menswaardig bestaan, werden opgeofferd op het altaar van het neo-liberalisme. De meerderheid van de kiezers vindt dat het nu tijd is om de ploeg te vervangen.

Maar de Thatcher tijd laat een giftige erfenis na: de bonanza van de ongebreidelde privatiseringen werd gewetenloos verkwaanseld, de staatskas is leeg, en wie ook deze verkiezingsronde wint, kijkt op tegen een enorme schuldenlast.

Het ongenoegen van de kiezers blijkt niet alleen uit opiniepeilingen (Labour is momenteel 25 punten vooruit op de Tory's), maar ook uit de resultaten van een reeks tussentijdse verkiezingen voor de vervanging van overleden of ontslagnemende volksvertegenwoordigers. Deze werden haast stuk voor stuk gewonnen door de oppositie, in zoverre dat de Tory-meerderheid tot nul herleid is.

Major's precaire overlevingskansen hingen sedert maanden af van de steun van de Noord-Ierse Unionisten, wat de aarzelingen en zwenkingen van de Britse politiek ten opzichte van Ulster verklaart.

Op 27 februari e.k. gaat de laatste bijverkiezing van deze legislatuur door in het kiesdistrict van Wirral (Liverpool). Het staat zo goed als vast dat Labour die zetel inpalmt.

En Tony Blair?

De man met de permanente grijns (het lijkt wel of die met behulp van plastische chirurgie op zijn facie werd gegrift) heeft nu twee jaar het bewind stevig in handen.

Zijn entourage maakt er geen geheim van dat de man de volgende premier van het Verenigd Koninkrijk wil zijn. Om daarin te slagen is het noodzakelijk dat Labour de gedesaffekteerde voormalige Tory-kiezers aan zijn kant krijgt: die hebben immers de keuze tussen een reeks "one-issue parties", en de liberaal-democraten wier programma niet danig van dat van Blair verschilt, en op sommige punten zelfs verder gaat.

Ter rechterzijde vinden we een allegaartje van fundamentalistische Pro-Life/Anti-Abortion kandidaten, en de Referendum Partij die opkomt voor uit-treding uit de Europese Unie. Die zullen vooral de conservatieven het vuur aan de schenen leggen, maar kunnen ook door Labour niet genegeerd worden. Deze laatste oogst traditioneel de stemmen van de katholieke Ierse Immi-

gratie, terwijl het anti-Europese stokpaard door de conservatieve rechtervleugel tot in het lachwekkende is opgeblazen tot het symbool van de Britse identiteit.

Aan het andere eind van het spectrum waart het spook van de Vierde Internationale, in de gedaante van een reincarnatie van Militant Labour als The Socialist Party, en andere Trotskysische groepjes: The Socialist Party of Great Britain en The Socialist Workers Party.

Last but not least is er dan nog de Socialist Labour Party van Arthur Scargill.

Zij hebben het gemunt op de mistevredenen in Labour's linkervleugel, die niet onterecht vinden dat Blair de grondbeginselen van de oude Labour party de rug de rug toekeert, en te ver naar het Centrum, zelfs rechts-van-centrum is geëvolueerd. (1) Geen van die partijen maakt onder het Britse kiesstelsel ook maar een schijn van kans, maar ze kunnen in een aantal omschrijvingen de balans doen overslaan ten nadele van de voornaamste kanshebber. (2) Labour's keuze, realistisch gezien, is eerder beperkt. Thatcher heeft de traditionele basis van Labour, de vakbonden, de zwaar-industrie, de productiesector, eens de trots van Engeland's economie, grondig ontmanteld ten voordele van de dienstensector en de beursspeculanten. De privatiseringen hebben de water, gas en elektriciteits bedrijven versnipperd, en de spoorwegen en zelfs de stadsbussen opgedeeld in afzonderlijke, privé lijnen.

De eens machtige Britse arbeidersklasse is versnipperd, haar traditionele bastions zijn nu brandpunten van hoge werkloosheid geworden, met alle gevolgen van dien op het politieke vlak. Als Blair de Tories van de macht wil verdringen, moet hij de ontevredenen in de middenklasse, de hoog ge-

schoolde werknemers en technici, de lagere en midden kaders, aantrekken. Die laten zich niet zo licht met een kluitje in het riet sturen, en dat verklaart waarom Labour bijvoorbeeld aankondigt dat het budget voor 1997, door de conservatieve meerderheid goedgekeurd, zij het met enkele sociale correcties zal overgenomen worden. (3) De financiële toestand van het land is catastrofaal, de nationale schuld loopt in de miljarden pond-sterling. Er is gewoon geen geld voor extra uitgaven voor gezondheidszorgen en onderwijs, de Tories hebben de miljarden opbrengst van de privatiseringen verkwaanseld in projecten ten voordele van de kapitaalkrachtigen, voor nog meer autosnelwegen, en andere prestige initiatieven. (4)

Labour's credo is, dat meer geld voor scholen en hospitalen moet komen van besparingen op sociale zekerheid, o.m. door de vermindering van het aantal werklozen. Een aantal initiatieven worden geformuleerd, om 250.000 vooral jonge werklozen te plaatsen of te herscholen, maar de stok achter de deur is, dat wie een redelijk aanbod afwijst, er niet beter gaat van worden.

Het betekent ook, dat her-nationaliseren van voormalige openbare sectoren althans voor de onmiddellijke toekomst uitgesloten is. Het ommekeren van de Tory-politiek is niet mogelijk zonder enorme afkooprijzen: niet alleen financiële instellingen werden aandeelhouders van die geprivatiseerde bedrijven, honderdduizenden kleine spaarders kochten die aandelen op aan gebradeerde prijzen, en die aandelen zijn inmiddels fiks in beurswaarde gestegen.

Of Labour dan ooit zal terugkeren naar sociaal-democratische paden, zal de toekomst uitwijzen. Dan hangt af van de spoed waarmee het socialisme zich opnieuw kan doen aanvaarden als een realistisch alternatief, ontdaan van het

sloganisme van klein-links.

Op Europees vlak heeft Blair het gemakkelijker dan Major: Labour is niet middendoor gespleten zoals de Tories, en een Labour-regering zal trachten de wonden te helen die resulteren van 17 jaar "jingoïsme" (over het paard getild patriotisme), en opteren voor het sociaal pact, en de muntunie. Het vindt daarin steun bij de bedrijfssector. De grote ondernemingen met multinationale belangen hebben niet alleen genoeg van het parochialisme van de Tories inzake Europa, we zien daar nu ook de aanvaarding van een sociale verantwoordelijkheid, die zich uit in het onderschrijven van Labour's belofte van een minimum-loon, het sociaal pact van de EU, en de invoering van de EMU in 1999.

Binnen de grotere ondernemingen ontwikkelt zich de strekking dat directeurs en kaders meer aandacht moeten besteden aan de stem van de werkers, de leveranciers en de consumenten, en zich niet langer uitsluitend mogen concentreren op naakt winstbejag. Kleine en middelgrote bedrijven ontbreken op dit appél, hun visie is meer conservatief.

Voor Blair is het imprimatur van het bedrijfsleven van essentieel belang: het versterkt het image van de "nieuwe" partij, die niet langer opgezadeld zit met de reputatie van hoge lasten, hoge uitgaven, en sociale onvrede die de conservatieven haar hadden opgekleefd in de voorgaande verkiezingen. Blair's stijl is afgekeken op het Amerikaanse model. De jaarlijkse conferentie zal nog maar één dag besteden aan debat, de rest wordt show. De leiding wordt aan het Nationaal Executief ontfoetseld, en komt stevig in de handen van de leider en zijn entourage. (5) Dat is de prijs die moet betaald worden om de conservatieve partij, die innerlijk desintegreert, politiek machteloos wordt en dieper wegzinkt in een kluwen van schandalen, eruit te werken. Het Britse kiesstelsel laat trouwens weinig keuze, uiteindelijk gaat het nog enkel om "de zetel". Tot hiertoe speelde het systeem ook in het voordeel van Labour, maar als de liberaal-democraten versterkt uit de strijd komen, zal dat een beslissende invloed hebben op de post-electorale ontwikkelingen, ze zijn uitgesproken voorstanders van een evenredig kiesstelsel. Er is nu al sprake van een mogelijke alliantie met Labour, en die partij belooft een referendum te houden m.b.t. de invoering van een alternatief kiesstelsel.

Tenslotte, de devolutie. In Schotland, Wales en Noord-Ierland roepen regionale partijen om meer zeggenschap. Voor Schotland, waar de drang naar zelfbestuur het sterkst is, belooft Blair

een referendum over de oprichting van een eigen Schots parlement, met verregaande attributies om de Schotse nationale partij de wind uit de zeilen te halen. De conservatieven zijn resoluut tegen, hun machtsbasis lag dan ook traditioneel in Engeland, en ze zien devolutie als een bedreiging van de Unie, en hun hegemonie.

Conclusie: de uitslag zal beslissen of het Verenigd Koninkrijk verder afzakt naar het staartpeloton van de ronde van Europa onder Major of zijn opvolger, dan wel een nieuwe fase zal intreden onder Blair, na een globaal gezien eerder negatieve verkiezingscampagne, met het gebruikelijke modderslingeren, maar weinig politieke hoogtepunten.

Tenzij voor Blair's Amerikaanse hoempapa stijl. Maar dat moet nog komen.

Frans FRISON,
10 februari 1997

(1) Tony Blair, veteraan van Labour-links: "Het is de Amerikanisering van de partij, de conferentie wordt een rally voor de leider. Het is de bedoeling Labour om te vormen tot een centrumpartij, en al de aanvallen op "oud-Labour" zijn in werkelijkheid een waarschuwing aan ons adres: "wij dulden geen dissidenten"."

(2) Het Britse "first past the post" stelsel met zijn 650 kiesdistricten met één enkele zetel, bevoordeelt de grote partijen. De kandidaat die één stem meer behaalt dan zijn naaste rivaal, is verkozen, en hoeft daarom niet méér dan de helft van de stemmen te halen. Een partij hoeft niet de helft plus een van de stemmen te halen, om de meerderheid van de zetels in de wacht te slepen, en de regering te vormen. Het bestendigt een quasi tweepartijstelsel, en fruikt de ontwikkeling van "opinie" partijen, uitgenomen regionale partijen geconcentreerd in een beperkt aantal districten. Lees in dat verband de bijdrage over "Het parlementair kiesstelsel in het Verenigd Koninkrijk" in Vrede nr. 299 - jan.-febr. '93.

(3) Het budget voorziet loonsverhoging met 3,2 tot 3,4 % in de openbare diensten (verpleegsters en onderwijzers), maar 7 % voor de hoge officieren en de rechters. Labour wil die laatste verhoging blokkeren. Labour belooft ook maatregelen om ongehuwde/alleenstaande moeders aan het werk te zetten, door het opzetten van een netwerk van crèches en naschoolse "huiswerk clubs", en modernisering van de welvaart staat.

(4) Vlak voor de verkiezingen kondigde de minister van Defensie aan dat het koninklijk yacht Britannia gaat vervangen worden voor de kostprijs van een slordige 3,5 miljard Bfr., uit staatsfondsen. Deze paniek beslissing kwam er zonder enige voorafgaande raadpleging of debat, en vindt weinig bijval. Labour belooft het project aan de kant te zetten.

(5) Tony Banks, een andere linkse Labour MP: "Dat is principieel gevaarlijk. We zijn een democratische partij, en als we onze meningsverschillen niet kunnen debatteren en discussiëren, dan zijn de dagen van Labour als een massa partij geteld."

OP MAAT GESNEDEN

Met het meerderheidsstelsel per kiesdistrict heeft Groot-Britannië een van de minst democratische kiessystemen. De zetel gaat er naar de partij met de meeste stemmen en de stemmen voor de andere partijen zijn verloren. Zo wonnen de conservatieven de laatste verkiezingen zonder ooit meer dan 45 % van de stemmen behaald te hebben.

En er is ook het hogehuis waar personen met een erfelijke titel zitting hebben. Van de 320 hogehuisleden zijn er dan ook zo'n 300 conservatieven.

De Labour, die in de opiniepeilingen een grote voorgrond heeft, heeft nu de belofte gedaan dat als ze de overwinning behaalt ze het kiessysteem zal wijzigen.

In dit perspectief wenst ze, indien er geen voldoende meerderheid is in het parlement, hierover een referendum houden. Ze kan hierbij op de steun van de liberaal-democraten rekenen.

De Labour wil de invoering van de evenredige vertegenwoordiging ongeveer naar Belgisch model. In het Labourprogramma is eveneens de hervorming van het hogehuis voorzien. Zo wil men de erfelijke lords en ladies hun stemrecht ontnemen.

De oprichting van parlementen voor Schotland en Wales zijn eveneens gepland.

Premier Major heeft reeds bekend gemaakt met alle midelen deze voorstellen te zullen dwarsbomen.

Het is nu afwachten of de Labourleider Tony Blair de overwinning behaalt en zijn beloften zal houden. (ads)

De strijd om de koningsrol

Met de implosie van de Sovjetunie stortte de economische structuur en de markt van de comecon-statengemeenschap ineen. De Bulgaarse oppositie kreeg de staatsleiding in handen, echter zonder iets concreets tot stand te kunnen brengen voor de Bulgaarse bevolking. Zodoende kwam de Bulgaarse Socialistische Partij (BSP) terug als sterke politieke groepering. Het lag in haar bedoeling te redden wat er te redden viel van het socialisme. Vraag is of dat nog wel kon.

Het antwoord wordt nu door de straat zeer goed duidelijk gemaakt. Het socialisme met zijn sociale verworvenheden is niet, of uiterst moeilijk te handhaven in een interne en externe kapitalistische omgeving, en wanneer de staat zijn eigen economische middelen verkoopt aan de privé-sector.

De jonge Jan Videnov, exponent van wat men in het westen de traditionele vleugel van de BSP noemt, werd belast met de regeringsleiding. Z'n prioritaire doelstelling werd het verdedigen van de positieve verworvenheden van het socialistische Bulgarije, en het opkomen voor stabiliteit en gerechtigheid, tegen het wilde, en bij ons zo geprezen, kapitalisme. Men kan Jan Videnov een zekere naïviteit verwijten. En als hij eind december '96 moest inzien dat hij mislukt was in zijn opzet, en uiteindelijk ontslag nam, staat Bulgarije op de drempel van de hongersnood. Zijn partij, de BSP, heeft meer dan de helft van zijn aanhang verloren. Verlieslatende bedrijven werden open gehouden om te vermijden dat men de werknemers zou moeten ontslaan. (zie onderstaande tabel)

Tegen de muntontwaarding voerde de regering Videnov een beleid van prijscontrole. Tijdens de zomer van 1996 werd zo de helft van de prijzen bevroren, met als gevolg dat de inflatie op 31 december meer dan 310% bedroeg. Waar ligt de schuld?

Wanneer de regeringsleider Jan Videnov en de BSP de schuld voor de ellende van de Bulgaarse bevolking leggen bij bepaalde buitenlandse kringen en het IMF, dan strookt dat voor een zeer groot deel met de waarheid. Het IMF, bij monde van haar vertegenwoordigster in Bulgarije Anne McGuick, dringt steeds aan op snellere privatiseringen, en de sluiting van bedrijven en banken. Het IMF ging over tot het stopzetten van kredieten aan de Bulgaarse regering. Ze eiste de terugbetaling van de achterstallige leningen voor januari. Om aan deze vordering te voldoen zou, volgens Anne McGuick, Bulgarije maar haar goudreserves moeten gebruiken. In november 1996 zond het IMF een van haar bazen, Michael Deppler, naar Sofia, om haar aanspraken kracht bij te zetten.

Deppler legde felle schoktherapieën op, waardoor iedere manoeuvreerruimte van de Nationale Bank werd weggenomen. Het resultaat was en is dat het levensonderhoud van een groot deel van de burgers, en in de eerste plaats van de gepensioneerden en

sociaal-uitkeringsgerechtigden, ernstig op de helling gezet wordt. De opgelegde IMF-controle op de uitgaven en op de begroting, brengt honger en onbarmhartigheid en zinloze vernieling van de bestaande sociale infrastructuur. Dit alles voor 900 miljoen USdollar achterstallige terugbetalingen.

Men kan zich afvragen waarom het IMF zich tegenover Bulgarije zo hard opstelt. Is het omdat de Bulgaarse regering Videnov niet vlug genoeg privatiseerde, en hij nog poogde het bestaande sociale vangnet intact te houden? Men kan aan de BSP-regering een zekere naïviteit verwijten, dat ze nog geloofde de meubels te kunnen redden, wanneer het huis reeds verkocht is. Videnov zou moeten weten dat het IMF en de Wereldbank de promotoren zijn van het wilde kapitalisme, waar geen plaats is voor sociale politiek. Een sociale politiek realiseren was een onhaalbare doelstelling in de huidige economische omgeving: met het einde van de Sovjetunie verdween een exportmarkt voor Bulgarije die goed was voor 2/3 van de uitvoer. Het door de VN opgelegde embargo tegen Joegoslavië deed Bulgarije voor 2 miljoen dollar uitvoer missen. De internationale gemeenschap en haar financiële instellingen boden daarvoor geen compensaties.

Past dit alles ook niet in het slopingswerk van de sociale structuren van de gewezen socialistische landen?

Men kan hier ook de bedenking maken, dat ieder land dat zijn soevereiniteit over z'n muntpolitiek vrijwillig of onvrijwillig opgeeft, aan de basis raakt van z'n economische onafhankelijkheid.

De strijd voor de koningsrol

Bij deze gang van zaken vermeed het samenraapsel van de Bulgaarse oppositie (UDF) openlijk de IMF-maatregelen toe te juichen. Ze zijn de mening toegedaan dat de tijd gunstig voor hen is om de zo begeerde koningsrol op de Bulgaarse politieke Bühne te bezetten, en dan moet men niet al te veel met de vinger wijzen naar de ware schuldigen van de miserabele

Overzicht van de Bulgaarse economie : periode 1992-'96

1992	1994	1995	1996		
Bruto BNP ten opzichte van het voorbije jaar					
-7,3%	+1,8%	+2,6%	-2,5% (raming)		
Werkloosheid					
15,3%	12,8%	11,1%	13%		
Buitenlandse directe investeringen (miljoenen USdollar)					
51	220,5	105,0	?		
Deviezenreserve					
902	1002	1236	505		
Buitenlandse handel					
1987	1988	1989	1990	1991	1992
16000	18000	16000	14000	8000	16000
Buitenlandse schuld					
1992 : + 121 miljard dollar					
schuldenlast is 7% van de export					

bron : OESO, economisch bulletin voor Europa

toestand. Hier kan men zich alleen maar bedienen met populistische retoriek en slogans om de ellende van de burgers electoraal uit te buiten.

Wanneer we de beelden van de straatbetogingen bekijken en de bijgeleverde commentaar ontleden, dan stellen we vast dat in deze optochten vele spandoeken in het Engels worden meegedragen. Betogen deze personen tegen het wanbeleid van hun regering, of voor de buitenlandse media? Om op die manier beter verkoopbare beelden te bezorgen, die bij ons dan beter de weldaden van het wilde kapitalisme moeten aantonen? Maar de nieuwslezers bij ons zwijgen als een graf over de nefaste opgelegde politiek van het IMF en andere financiële internationale instellingen op het dagelijks leven van de Bulgaarse burgers.

Als de BSP de IMF-controle op uitgaven en budget aanvaardt, dan betekent dit dat ze de reden van bestaan van hun partij opgeven. Het is door de woede van de bevolking dat de Bulgaarse oppositie garen kan spinnen, en naar nieuwe verkiezingen roept. De regeringspolitiek van Videnov werd meer en meer uitzichtloos, en het land verzonk steeds dieper in een economisch moeras.

Het in bedrijf houden van de staatsondernemingen voltrok zich via de staatsbanken volgens een door de regering uitgewerkte richtlijn. De bedrijven kregen verder kredieten en werden vrijgesteld van interest en belastingen.

Daardoor verloren steeds meer Bulgaren het vertrouwen in hun nationale munt, de Lev, en zochten hun toevlucht in de dollar, waardoor de Bulgaarse munt verder in waarde daalde.

Door een hoge rente voor beleggingen in Lev in te stellen, hoopte men de bevolking aan de nationale munt te binden, maar gelijktijdig steeg het deficit van de staatskas. De Nationale Bank herfinancierde de andere banken, wat de inflatie deed aanwakken. Voor de individuele burger resulteert dit in een snelle verpaupering. Het gemiddelde loon daalde in 1996 tot een tiende. Het volstaat nog niet om de nodige verwarmingskosten te betalen. Men kan stellen dat de Bulgaren door deze ontwikkeling een van de armste volkeren van Europa zijn geworden.

Het land wacht nu een streng regime, met IMF-controle op de munt en het budget. Een politiek die onder welke regering dan ook dreigt te leiden naar zeer turbulente komende maanden. Zelfs gezworen tegenstanders van Videnov geven toe dat zijn motieven

eerlijk waren. Het ging hem niet om de macht. Hij moest rekening houden met bepaalde clans in zijn eigen partij, die zonder schaamte hun eigen zaakjes bedreven. Hij moest zich in zijn beleid toch op iets kunnen steunen? Maar per slot van rekening werd hij ongewild een schakel van de verschrikkelijke maffiosi, die bij het voortbestaan van een zwakke, corrupte staatseconomie zonder afzetmarkt, direct belang hebben. Logisch dus dat hij botste met diegenen die men als hervormers betitelt in zijn partij, met de technocraten onder de leiders van de staatsondernemingen, en met deze die willen geloven dat de vrije markt betere startkansen aan de Bulgaarse economie zal bieden.

Wat we ook nog steeds missen van de kant van de oppositie, is een duidelijk regeerprogramma om de Bulgaren uit deze miserabele situatie te halen, zonder de sociale infrastructuur die nog werkt - weliswaar onder zeer moeilijke omstandigheden - niet verder te slopen. Wat we ook van hen nog niet gehoord hebben is hun houding tegenover de eisen van het IMF.

Zoals we reeds in dit artikel even hebben vermeld, is wat ze bij ons als de democratische oppositie voorstellen, een samenraapsel van 16 partijen, waaronder de partij van de Turkse minderheid. Ze hebben geen gemeenschappelijk politiek programma. Men kan stellen dat hun coalitie zeer broos is, dat hun gemeenschappelijk optreden maar van tijdelijke aard is. Het komt er voor hen nu alleen op aan de BSP de regeringsmacht te ontnemen, en ze de zwarte piet toe te spelen voor de ellende van de bevolking, zonder de andere actoren die schuld hebben aan deze toestand te betrekken. Als ze erin slagen de BSP van de regering te verdrijven, dan zal het ook vlug gedaan zijn met de coalitie. Dan zal de strijd losbarsten voor de koningsrol op de Bulgaarse scène.

Dergelijke ontwikkeling kan Bulgarije op dit ogenblik best missen. Wat het land nodig heeft is een degelijk economisch programma met sociale inhoud. Daaraan kunnen de zo gewenste verkiezingen van de Unie van Democratische Krachten niets verhelpen.

Men moet antwoorden geven aan de verwachtingen van het volk, want de koningsrol moet men dagelijks verdienen.

Antoine Uytterhaeghe
31.01.97

Wist je dat...

● ... volgens een rapport van de Verenigde Naties de 385 miljardairs in dollar een inkomen hebben dat gelijk staat met dit van 45 % van de wereldbevolking.

● ... de 2 % rijkste grondeigenaars van Brazilië 60 % van de landbouwgrond bezitten, terwijl de 4,8 miljoen landarbeiders-families over een inkomen beschikken dat ver onder het levensminimum ligt.

● ... volgens het Braziliaans instituut voor landbouwhervormingen de grote landeigenaars die nauwe banden hebben met de meest reactionaire politici, 153 miljoen ha landbouwgrond bezitten wat een oppervlakte uitmaakt zo groot als Frankrijk, Duitsland, Spanje, Zwitserland en Oostenrijk samen. Slechts 10 % van deze gronden wordt bewerkt.

● ... in een in Israël gehouden opiniepeiling drie burgers op vier zich uitspreken voor de voortzetting van het vredesproces en 45 % van de bevolking het principe van een Palestijnse staat aanvaarden, een perspectief dat zelfs de Israëlsche arbeiderspartij van S. Peres tot heden officieel nog niet goedgekeurd.

● ... in het perspectief van de aansluiting van Hongkong bij China een rechtstreekse spoorwegverbinding van 2531 km werd aangelegd tussen Peking en Hongkong. De reis duurt 38 uur.

● ... Turkije 57 miljoen inwoners heeft waarvan 13 miljoen Koerden en 98 % moslim zijn. De republiek werd gesticht in 1923 door Mustafa Kemal.

● ... de wereldbevolking tussen 1900 en 1985 verdubbelde maar de rijkdommen van de planeet dertigmaal verhoogden.

● ... volgens de Verenigde Naties betaalt Afrika vier maal meer voor de afkorting van zijn schulden dan dat het uitgeeft aan gezondheidszorg.

● ... ieder jaar verhuist gemiddeld 17 % van de bevolking van de Verenigde Staten, ruim acht miljoen mensen, van de ene staat naar de andere. Het is dit soort "mobiliteit" die de Eurocraten zich als model stellen.

● ... de Zairese regering nieuwe bankbiljetten uitgeeft tegen een waarde van 100.000, 500.000 en één miljoen Zaire. Eén dollar heeft een waarde van 160.000 Zaire.

● ... uit de uitgave "De oorsprong van de woorden" van de Amerikaan Merrett Rublen blijkt dat de 6 miljard inwoners van onze planeet niet minder dan 6.000 verschillende talen spreken.

■ **LUCHTVAART:** Twee van de grootste vliegtuigbouwers van de Verenigde Staten, Boeing en McDonnell Douglas hebben besloten samen te smelten.

Hun objectief is een groep te vormen die in 1997 een zakencijfer behaalt van 48 miljard dollar en de eerste van de wereld te worden op het vlak van de vliegtuigbouw en de ruimtevaart. Boeing, voorheen nr. 1 in de wereld had vooraf een contract afgesloten met de maatschappij American Airlines voor de levering van 630 vliegtuigen en schat de wereldmarkt op 45 miljard dollar waarvan het tweederde wil veroveren. McDonnell de nr. 3 haalt hoofdzakelijk zijn inkomen uit militaire leveringen en heeft 64.644 loontrekkenden.

De Europese Airbus, de nr. 2 in de wereld van vliegtuigbouwers, is zich eveneens aan het herstructureren. Het Franse Aérospatiale (37,9 % van Airbus), het Duitse Daimler-Benz (37,9 %), British Aerospace (20 %) en het Spaanse Construcciones Aeronautica (4,2 %) hebben op 13/1 bekend gemaakt om voor 1999 een gemeenschappelijke naamloze vennootschap op te richten. Er is eveneens sprake dat het Italiaanse Alenia zich hierbij zou aansluiten.

Samen wensen ze een superjumbo te bouwen, de A3XX 200 waarvan een versie 555 en een andere versie 656 personen zou kunnen vervoeren. Boeing de Amerikaanse vliegtuigbouwer van de jumbo 747, waarvan sinds 1970 zo'n 1.100 exemplaren werden geleverd blijkt er te willen van afzien nog dergelijke grote toestellen te bouwen. (ads)

■ **WERKLOZEN:** Uit een rapport van Eurostat, het bureau voor statistiek van de Europese Unie, waren er eind november in de lidstaten 18,2 miljoen werklozen.

Volgens dit bureau bleef de werkloosheid sinds april 1995 ongewijzigd. In Luxemburg (3,3 %) en Oostenrijk (4 %) ligt het aantal werklozen het laagst.

Spanje staat vooraan (22,3 %) gevolgd door Finland (15,3 %), Frankrijk (12,5 %). In België (9,5 %) zou de werkloosheid gedaald zijn met 0,1 %. In vergelijking met november 1995 lag de werkloosheid in de E.U. gemiddeld 0,1 % hoger.

■ **FAILLISEMENTEN:** Als men de door de regering gepubliceerde cijfers zou moeten geloven daalt het aantal werklozen in ons land. Men spreekt dan niet van tienduizenden werklozen die uit de statistieken verdwijnen. Sommigen omdat ze uitgesloten werden, anderen omdat ze op bruggensioenen werden gesteld of nog anderen omdat, gezien hun leeftijd, ze niet meer als

werkzoekende genoteerd worden.

Sinds een aantal weken komen er met de zogenaamde herstructureringen en faillissementen eveneens andere brutale gegevens op ons af.

Zo is er Philips Brugge waar 400 banen zullen worden geschrapt, de Tongerse producent van elektronische producten Nova sluit eveneens de boeken en zet 420 mensen op straat. Bij de staalproducent Forges de Clabecq spreekt men van 1800 afdankingen. Het failliet van Superclub van Philips zet eveneens 375 mensen zonder job en in het metaalbedrijf IMOP gaan 350 banen verloren. Bij CP Clarx gaat het eveneens om 300 werkplaatsen en bij de Cokesproducent zijn er het 300. Ook de RMT mag niet vergeten worden...

En zo gaat het verder ondanks de optimistische verklaringen van de regering die in een andere wereld schijnt te leven.

■ **VROUWEN IN PARLEMENT:** Alhoewel vrouwen de meerderheid van de bevolking, en dus ook van de kiezers uitmaken zijn zij in praktisch alle parlementen ondervertegenwoordigd. In de West-Europese landen ziet deze vertegenwoordiging er als volgt uit: Zweden (43 %), Denemarken (34 %), Finland (33,5 %), Nederland (28,5 %), Duitsland (26,5 %), Spanje (22 %), Luxemburg (18 %), Portugal (13,5 %), België en Ierland (12 %), Groot-Brittannië (10 %), Italië (9,5 %), Griekenland (5,6 %) en ... als rode lantaarn Frankrijk (5,5 %) of slechts evenveel als in 1946 toen de vrouwen stemrecht kregen.

■ **FILM:** Volgens het Amerikaans gespecialiseerd tijdschrift "Variety" vervaardigden de belangrijkste Amerikaanse filmhuizen samen 159 filmen in 1996.

De twaalf belangrijkste brachten, alleen doorheen hun vertoningen in de Verenigde Staten, 5,76 miljard dollar op. De belangrijkste successen waren: "Independence Day" (306 miljoen dollar), "Twister" (241 miljoen dollar), "Mission Impossible" (186 miljoen dollar), "The Rock" (134 miljoen dollar) en "The Nutty Professor" (128 miljoen dollar).

■ **IMPORT EN EXPORT:** Naar aanleiding van de recente wereldhandelsconferentie in Singapour werden cijfers bekend gemaakt van de belangrijkste import en exportlanden in 1995. (in miljarden dollar)

Import: Verenigde Staten (770,8), Duitsland (441,7), Japan (335,9), Frankrijk (272,4), Groot-Brittannië (264,7), Italië (203,4), Nederland (197,6), Canada (177,5), Hong-Kong (171,8), België-

Luxemburg (152,5).

Export: Verenigde Staten (583,9), Duitsland (505,4), Japan (443), Frankrijk (284,5), Groot-Brittannië (239,9), Italië (232,5), Nederland (197,5), Canada (192,1), Hong Kong (173,8), België-Luxemburg (165,9). Uit bovenstaande gegevens blijkt dat de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Hong-Kong meer invoeren dan dat ze uitvoeren.

■ **EENHEIDSMUNT:** De Franse krant "Le Figaro" liet in enkele lidstaten van de E.U. een opiniepeiling uitvoeren met betrekking tot het standpunt van de burgers t.o.v. de invoering van de EURO en over hun mening of hierover een referendum moet gehouden worden. In Duitsland wenst 79 % van de bevolking de mogelijkheid te hebben zich hierover te kunnen uitspreken. In Groot-Brittannië zijn er 76 %. In Frankrijk waren er 66 % en in Italië 52 %.

Op de vraag "denkt u dat er gevaar bestaat dat binnen de Europese Unie één land een dominerende rol zal spelen?" antwoordden 56 % van de Britten, 51 % van de Italianen, 50 % van de Fransen en... 28 % van de Duitsers onomwonden: Duitsland.

■ **SHELL-OIL:** Boekte in 1996 de hoogste winst uit haar 84-jarig bestaan. Shell-Oil, de Amerikaanse tak van de Nederlandse Shell groep noteerde een winst van 2,02 miljard dollar (64,6 miljard frank) vergeleken met 1,52 miljard dollar voor 1995. De omzet steeg van 24,65 miljard naar 29,15 miljard dollar (933 miljard frank).

■ **CHRYSLER:** De nummer drie op de ranglijst van de Amerikaanse autobouwers heeft vorig jaar zijn winst zien stijgen van 2,03 miljard tot 3,53 miljard dollar (113 miljard frank). De winststijging van 1,8 miljard dollar (48 miljard frank) betekent een record. Chrysler verkocht 2,5 miljoen auto's en overtrof het record uit 1988 dat 2,21 miljoen wagens bedroeg.

■ **ONTWAPENING:** Stel u voor dat men voor een discussie voor een anti-tabakcampagne een vertegenwoordiger van Marlboro zou uitnodigen of dat men, in het kader van aan anti-drugactie, een plaats zou openhouden voor een bekend type van de maffia. Ieder zou dit zeker een schandaal noemen. Maar wanneer de Verenigde Naties, meer precies zijn Economische Sociale Raad (Ecosoc) het raadgevend statuut verleent aan de National Rifle Association (NRN) de Amerikaanse wapenlobby uitnodigt aan discussies over ontwapening deel te nemen, dan schijnt zich hierover niemand vragen te stellen.

België in de wereld

Voorkennis bij een genocide

Bepaalde Belgische beleidskringen wisten in de maanden die voorafgingen aan de afgrijselijke genocide in Rwanda, eigenlijk bijzonder veel over de voorbereidingen van die gruweldaden, die volgde op het neerhalen van het presidentieel vliegtuig op 6 april 1994. De Belgische regering kreeg daar permanent informatie over toegespeeld door haar ambassade en door de inlichtingendienst van het Belgisch leger, dat de kern uitmaakte van de VN-blauwhelmen eind 1993, eerste maanden 1994. En toch heeft deze ongelooflijke slachtpartij zich onder onze ogen voltrokken.

Het had al in De Morgen gestaan dat onze bewindslui door een regelmatige berichtenstroom uit Kigali ingelicht waren over wat er daar op til stond. De eerste reacties waren er van strikte ontkenning. Maar de senaat gelastte de heren Swaelen (CVP), Verhofstadt (VLD), Mahoux (PS) en De Decker (PRL) een rapportering op te stellen om te achterhalen waar de vork aan de steel zat. Het resultaat werd op 7 januari 1997 bekend gemaakt. Het noopte een lucied senator tot de uitspraak: "Met zoveel licht is het nog onmogelijk te ontkennen dat de zon schijnt".

De rapporteurs (waarin Verhofstadt naar verluidt een zeer dynamische rol heeft opgenomen) waarschuwen echter dat wij de lezing moeten trachten te ontdoen van onze kennis (achteraf) van de gebeurtenissen.

Het rapport heeft verschillende delen, die de rapporteurs telkens volledig opvullen met verslagen en uittreksels uit telexen en berichten die defensie of buitenlandse zaken bereikten. Hieronder krijgt u uittreksels, samenvattingen van bepaalde hoofdstukken.

het anti-Belgisch klimaat

Er was de laatste jaren een bepaalde kritische houding tegenover België bij de Habyarimana-regering, die z'n oorsprong vond in de Belgische weigering om betaalde munitie te leveren aan het bewind, na het uitbreken van de gevechten tussen het toenmalige Rwandese leger en de opstandelingen van het Front Patriotique in oktober 1990.

Na de ondertekening van de Arusha-akkoorden op 4 augustus 1993, intensifieerde deze kritiek mede door de anti-Belgische propaganda van RTLM, de befaamde radio 'Mille Collines'.

Hierover berichtte de ambassade geregeld aan de Quatre-Bras: extremistische Hutu-bewegingen zijn tegen Belgische militaire aanwezigheid. Het Belgisch leger geloofde echter dat een Belgische aanwezigheid een geruststellende invloed zou hebben op geëxpatrieerden.

De synthese van de verschillende telexen en briefings wordt goed weergegeven door de volgende letterlijke aanhaling in het rapport: "Ndirum-patse en zijn (gewezen eenheids-) partij MRND zijn niet gekant tegen Belgische deelname, ook niet tegen een substantiële betrokkenheid (...) maar de Belgen mogen hier geen exclusieve verantwoordelijkheid dragen. Het is overigens in het belang van de Belgen dat zij niet

alleen geëxposeerd worden in geval van incidenten".

Op 19 november 1993 valt dan de regeringsbeslissing om in het kader van Unamir Belgische troepen naar Rwanda te sturen.

Een telex van 13 januari 1994 spreekt boekdelen. "Een informant, die een vooraanstaande interahamweleider en gewezen medewerker van de veiligheidsdiensten van de president is en die de opleiding van de MRND-jeugd milities verzorgt en in nauw contact staat met de stafchef van de FAR (=leger, nvdr), onthulde tegenover Unamir het bestaan van geheime wapenopslagplaatsen onder de bevolking, van paramilitaire opleidingen onder jongeren, van de aanwezigheid van rijkswachters in burgerkledij in de door de interahamwe georganiseerde betogingen, van gebruik door de interahamwe van communicatiemateriaal toebehorend aan het leger en van een plan "om Belgische militairen te doden of te verwonden om alzo de terugtrekking van het Belgisch detachement of zelfs van Unamir af te dwingen". De ambassadeur stelt in zijn bericht aan Brussel dat "deze informatie bevestigt met wat reeds eerder werd vernomen of vermoed" en dat dit alles niet gewoonweg kan "geïgnoreerd" worden. Hij vraagt om instructies."

Het anti-Belgische klimaat gaat in stijgende lijn: op 14 maart 1994 meldt de ambassadeur dat de aanslagen steeds gericht zijn tegen het politiek centrum en voornamelijk tegen politici met sympathie voor België. Overigens is het reeds de tweede maal dat zulks gebeurt op het einde van een Belgisch ministerieel bezoek (bedoeld wordt 't

recentste bezoek van L. Delcroix, nadat W. Claes in februari Kigali had aangedaan).

Radio Mille Collines

In verband met de rol van de radio 'Mille Collines' zit in het rapport een reeks berichten over de aard van de uitzendingen. Daarnaast is er nog een belangwekkende telex. Op 31 maart meldt de Belgische ambassade dat de Rwandese minister van defensie, Bizimana, in een onderhoud met de Franse ambassadeur zijn verwondering had uitgedrukt over het ongenoegen dat minister Leo Delcroix bij zijn bezoek aan Rwanda had laten blijken omtrent RTLM, "aangezien zijn eigen partij toendertijd de president had aangemoedigd een eigen vrije radio op te starten die een tegengewicht zou kunnen vormen voor de propaganda van de radio Muhabura (FPR)" (vert. vd red.). De ambassadeur voegt er in een volgend punt aan toe dat "RTLM zelf in een recente uitzending beweerd zou hebben dat de IDC (de christendemocratische internationale) tot haar geldschieters behoort".

Arusha

De politieke onwil van het toenmalige regime in Kigali om de Arusha-akkoorden uit te voeren, wordt in verschillende telexen van de Belgische ambassade behandeld. Volgens het rapport blijkt uit deze berichten hoe de MRND en President Habyarimana steeds weer opnieuw de druk opvoeren op PL-voorzitter Mugenzi om elk compromis omtrent de overgangsregering af te wijzen, de politieke impasse te laten aanslepen en zo de Arusha-akkoorden te ondermijnen.

Over PL-voorzitter Mugenzi zelf schreef de Belgische ambassade op 20 januari 1994: "Het is geweten dat hij o.a. in Frankrijk verbleef en er bestaat een vermoeden dat Parijs hem heeft beïnvloed om terug bij Habyarimana aan te sluiten..."

Wapendepots

Het verslag van een Belgische verkenningseenheid van 2 november 1993 geeft reeds het probleem aan van geheime wapen- en munitie-opslagplaatsen onder de bevolking.

"Unamir beschikt nu over voldoende bewijzen over het bestaan van minstens vier geheime wapenopslagplaatsen. De voornaamste "cache" betreft het hoofdkwartier van de MRND zelf in de wijk van Kimihurura. De informant toonde er verscheidene tientallen geweren aan een Afrikaans Unamir-officier die speciaal was aangeduid door generaal Dallaire om de informant te vergezellen". Diezelfde telex (15 jan. '94) van de Belgische ambassade deelde verder mee dat Unamir geneigd is om zo vlug mogelijk een ontdekkingsoperatie naar die wapendepots in te zetten, "omdat zij weet dat deze wapens in de komende dagen zullen verdwijnen in de richting van de Interahamwe en de burgerbevolking". Na vastgesteld te hebben dat New York het besluit de wapendepots te ontmantelen uitstelt, waarschuwt de ambassadeur "zal de distributie in de komende dagen voortgezet worden met alle risico's die hieraan verbonden zijn wat betreft de verdere destabilisering van het land".

Verschillende andere berichten, ook van de militaire inlichtingendienst wijzen op wapenuitdelingen aan de lokale milities.

Milities

Reeds op 2 augustus 1993 spreekt de Belgische ambassade over een nieuw bewijs voor het bestaan van doodseskaders die als doel hebben de opposanten van president Habyarimana fysiek te elimineren.

Op 3 september 1993 bericht een mensenrechtenorganisatie ARDHO (op 6 oktober doorgestuurd naar de Quatre Bras) over commando-opleidingen van de Interahamwe in Gabiro/Gishwatie, Gako en Rwabusoro, de betrokkenheid van diezelfde Hutu-militeit bij tientallen incidenten en moordpartijen, en vraagt daarom wapenconsignaties uit te voeren.

De inlichtingendienst van het Belgisch

leger meldt begin 1994 dat in het woud van Nyungwe de paramilitaire opleidingen van de interahamwe plaatsvinden. De briefing meldt dat het belang ervan niet mag overdreven worden. Wel

omgeving van het presidentschap van de republiek en van de MRND-partij hiervoor verantwoordelijk te stellen. De officiële ontkenningen veranderen niets aan dit besluit".

Genocideplannen

Generaal Dallaire werd op 3 december 1993 ingelicht door hogere Rwandese legerofficieren o.m. dat president Habyarimana een "machiavellistisch plan" heeft ontwikkeld, waarbij "andere gelijkaardige slachtingen in voorbereiding zijn, en die zich naar alle regio's zullen verspreiden, te beginnen met de streken die een sterke Tutsi-concentratie kennen (...) dit plan (...) geldt ook voor bepaalde hoge autoriteiten van het land (...)". Hierbij wordt de naam van Gatabazi genoemd (later inderdaad vermoord op 22 februari 1994).

Op 2 februari meldt de militaire inlichtingendienst in verband met de opdrachten van de interahamwe: "Ze zouden met name de opdracht hebben gekregen om alle Tutsi-families te localiseren. Moorden op Tutsi's zouden voorzien zijn in de zones waar ze geconcentreerd zijn".

Dat men in de Quatre Bras inderdaad deze telexen heeft gelezen blijkt uit een schrijven van 25 februari 1994 aan de Belgische delegatie bij de UNO in New York, aangaande het mandaat van de Belgische blauwhelmen. "De politieke moorden, de daarop volgende onlusten, de verslechtering in het veiligheidsklimaat, zouden wel eens tot een nieuw bloedbad kunnen leiden." En nog: "in geval de toestand inderdaad zou verslechteren en vernoemde Unamir-orders in voege blijven, is het voor de publieke opinie onaanvaardbaar dat Belgische blauwhelmen in Rwanda passieve getuigen van volkerenmoord zouden kunnen worden".

VN-mandaat

De Belgische ambassade in Kigali schrijft op 15 januari: "Technisch gezien beschikt Unamir over voldoende garanties om een offensief in de richting van deze depots te ondernemen. Zulks zou kaderen met het Unamir-mandaat op voorwaarde dat de operatie samen met de Rwandese rijkswacht wordt ondernomen. Dit ligt wel delicaat vermits volgens de informant de overgrote meerderheid van de gen-darmerie geïnfiltrerd is. Nochtans zou het niet helemaal onmogelijk zijn om enkele betrouwbare elementen te selecteren (...) Ofschoon een offensief op illegale wapendepots

zou er ook een doodseskader bestaan dat net zoals die interahamwe de bescherming zou genieten van plaatselijke autoriteiten.

Informatie van 2 februari 1994 bevat een studie van de inlichtingendienst over de interahamwe waarin naast een lijst van de tientallen aanslagen en moorden gepleegd door deze milities, in detail uitgelegd wordt hoe ze georganiseerd zijn, waar de paramilitaire opleidingen plaatsvinden, wie de opleidingen verzorgt. Ze worden vervoerd door vrachtwagens van de openbare vervoermaatschappij, kunnen gebruik maken van de communicatiemogelijkheden van het Rwandese leger. "Ze hebben de steun van personaliteiten van het voormalig regime die nu nog in functie zijn, en genieten van een praktisch volledige straffeloosheid", (vert.vd red.) waarbij verwezen wordt naar de medeplichtigheid van de politie en de Rwandese rijkswacht.

In een uitvoerige commentaar wordt er dan nog op gewezen dat het belang van de interahamwe en de resultaten van hun acties nu ook niet moet overdreven worden, gezien er onder de bevolking ook andere tendensen leven, maar dat de bevolking leeft onder de angst van represailles van de milities. Wat de betrokkenheid van het presidentschap en de MRND betreft stelt de studie: "wij denken dat het probleem ontkennen onverantwoordelijk zou zijn, en dat er voldoende vermoedens bestaan om de autoriteiten uit de

voorzien is in de procedures, wil Unamir niets ondernemen zonder uitdrukkelijke instemming van New York. Op 14.01.94 kwam een andersluidende instructie van de secretaris-generaal. Hij vreest dat de operatie tot escalatie zal aanleiding geven en dat Unamir in een peace-makingscenario zal verzeild geraken (ipv peace-keeping). (...)"

Kolonel Marchal zou min of meer tevreden zijn geweest over de toepassing van de procedures betreffende wapenconsignatie, aldus de ambassade in Kigali op 23 januari. Wat afwijkt van zijn eigen rapport van 30 januari nochtans, en van een telex van 25 januari ook van de ambassade die meldt

dat "Generaal Dallaire en de speciaal VN-gezant nieuwe instructies aan New York hebben gevraagd met betrekking tot Unamir-optreden". Ofwel wordt toegezien op een strengere toepassing van de wapenconsignatie, ofwel wordt Unamir stopgezet wat kan uitdraaien in het voordeel van hen die destabilisatie nastreven.

Op 24 februari zond buitenlandse zaken naar de Belgische delegatie in New York over een mandaat-wijziging. Men was zich wel bewust dat "gezien de huidige politiek van de VSA ter zake" een uitbreiding van de operatie uitgesloten lijkt. Het antwoord daarop bevestigt de

moelijkheden hieromtrent maar stelt dat twee compagnies van het Ghanese bataljon uit de gedemilitariseerde zones naar Kigali zullen worden gebracht.

In een tweede rapport van de VN-secretaris-generaal van 30 maart 1994 wordt er nauwelijks met een woord gerept over het probleem van het mandaat. In elk geval is er nergens sprake van de brief van minister Claes of van de vraag van generaal Dallaire. Het zenden van de 200 Ghanese soldaten had de discussie blijkbaar doen stilvallen.

Tot zover onze selectie uit het rapport.

Smeergeld

Onze pers staat bol van de verklaringen en artikels over de affairistische politici van de Franstalige socialistische partij. Maar wij willen u hier even uitnodigen ook naar de ommezijde van het papier te kijken.

Het was al even gekend: de firma Dassault heeft enorme sommen smeergeld betaald om de bestelling voor een moderniseringsbeurt van de Belgische F-16 te kunnen binnen halen. Het zou om een bijzonder hoog percentage gaan, 9%, van het totale bedrag dat met deze zaak gemoeid is: 9% van 6,3 miljard ofte 600 miljoen fr.

De zaak kwam plots in een stroomversnelling als iemand uit de hogere partijkringen van de PS, met name Merry Hermanus, uit de biecht begon te spreken.

Er is toch wat met militaire aankopen: gesjoemel rond de obussenaankoop midden de jaren '80, smeergeld voor de helikopteraankoop, smeergeld voor een moderniseringsprogramma van jachtvliegtuigen.

MIC

Het lijkt me hier toch gepast nog even uit te wijden over de rol van een militair-industrieel complex (MIC) in onze maatschappijen. U weet wel, dat 'ongrijpbaar mechanisme' waar VS-president Eisenhower toendertijd (1961) voor het eerst gewag van maakte.

Een MIC is geen gewone lobby. Het gaat om een cluster, een kluwen dat zich spreidt over het leger, de politieke beleids mensen, de administratie, en de militaire industrieën, waarbij elkeen permanent op mekaar inspeelt. Deze hebben eigenlijk gelijklopende belangen: de industrie zoekt om materieel te kunnen maken waar de militairen hun strategieën beter mee kunnen realiseren, waar de beleids- en admini-

stratiemensen mee de strategie trachten vorm te geven, en dus ook concretiseren wat financiering betreft. Er is dus hier eigenlijk sprake van een grote synergie tussen de genoemde actoren. Traditioneel dus een gesloten circuit, met in de kern ervan de overheid, op voorwaarde uiteraard dat de nationale industrie een all-round gamma aanbiedt dat voldoet aan de eisen van een modern legerapparaat.

In België is dat niet zo; we staan dus niet op dezelfde lijn als de landen met een uitgesproken militaire industrie: Frankrijk, Duitsland, Engeland, V.S. Geen directe hechte clusters dus bij ons, maar wel uitlopers van tentakels. Dat gaat dan over op rust gestelde militairen - van beleidsniveau of van de aankoopdienst - die handelsconsulent van buitenlandse militaire industrieën worden, mensen zoals Lefebvre (die zich zelfmoorde in een Brussels hotel) bijvoorbeeld. Belangengroepen vormen zich, zoals Flag of de invloedssferen van Sabca bijvoorbeeld, om industriële activiteiten te kunnen ontwikkelen in de militaire sector als 'correspondent' van buitenlandse ondernemingen. De Navo-verbintenissen die ons meedwingen tot een bepaalde modernisering, updating of bijblijven met de moderne ontwikkelingen, verplichten zowel militairen als administratie en kabinetten tot afspraken, contacten, kennis van het terrein op doen.

Als er dan in de politieke wereld een affairistisch klimaat heerst is het danspaar nog sneller gevormd voor de tango...

De wetten van de economie

De kosten voor 'onderzoek en ontwikkeling' worden een bijzonder zwaar element in de kostprijsopbouw van wapens, of wapensystemen (tanks, vliegtuigen...). Het gaat 'm hier vooral om 'randapparatuur'. Niet het wapen direct is speciaal, maar de computerondersteunde sturing, opsporings- en verklekkingsapparatuur. De economische noodwendigheid om die kosten over zoveel mogelijk eenheden te kunnen spreiden krijgt een primordiaal belang. En is het geheel te duur geworden om regelmatig vervangen te worden dan heeft men al heel lang de techniek gevolg van aanpassen, moderniseren, inplanten van dergelijke nieuwe apparatuur in oudere wapensystemen.

Op de 'open markten' van de landen zonder complete militaire industrie, speelt de concurrentie het scherpst. Daar schiet het normale mechanisme van het MIC te kort, en zoekt men naar bijkomende middelen om toch een stuk van de markt in te kunnen palmen. Dat brengt enerzijds het systeem van economische compensatie op gang, anderzijds gaat er een poortje open voor smeergeld.

Het weze duidelijk dat het hier niet om geschenken gaat, die betaald worden door de producerende firma. De klant betaalt zelf het smeergeld, dat verdoezeld wordt in bepaalde kostprijs elementen. Bij uitstek boekt men dergelijke sommen onder de evoluerende kostprijsitems als 'koersverschillen' of 'materiaalprijschommelingen' en ook in allerhande 'managements- en

engineeringsteels'.

Tenslotte wil ik nogmaals op de synergie wijzen van de actoren staat (leger, beleid, administratie) en wapen-

industrie. In dit tijdschrift werd u regelmatig opmerkzaam gemaakt op het gedrag van politici uit de landen met sterke militaire industrie: ze treden eigenlijk gewoon op als handelsreiziger

voor hun wapenmakers. Denken we hierbij maar gewoon even terug aan de uitspraken van een Clinton of een Mitterrand in de tijd dat Nederland haar helikoptercontract aan het afsluiten was.

Belgische wapens

Om puur financiële bekommernissen zet België haar beste beentje voor om overtollig legermateriaal aan de man te kunnen brengen. Deze tweedehandshandel houdt wel wat gevaren in. Zelfs door verkopen aan democratische landen, kan een watervaleffect ontstaan, omdat deze dan op hun beurt oud materieel doorverkopen. Dit is geen positief signaal of geen bewijs dat we veiligheid vooral als menselijke veiligheid willen ontwikkelen.

Luchtafweer voor Turkije

De verkoop van Belgische Hawk-raketten aan Turkije wordt voorlopig in de koelkast gestopt. Dat meldden de ministeries van defensie en buitenlandse zaken op 14 januari van dit jaar. Eerder had Nederland al meegedeeld dat het zijn afgedankte Hawk-raketten niet zou verkopen aan Turkije.

Alles lijkt van doen te hebben met het huidige machtsspel tussen de twee Nato-bondgenoten maar vijandige buurlanden: Griekenland en Turkije. Het kristalliseerpunt in die ruzie is voor het ogenblik Cyprus. (zie Vrede nr. 320) De Cypriotische regering meldde dat ze moderne Russische luchtdoelraketten gekocht had. Ankara - dat een deel van het eiland Cyprus militair bezet - dreigt die installaties te bombarderen als ze zouden worden opgesteld.

In dergelijk klimaat lijkt men in Brussel van oordeel dat het beter is de zaak "voorlopig" af te blazen. Enerzijds omwille van de hogervermelde problemen met Cyprus, en anderzijds omwille van de Nederlandse beslissing, zei een woordvoerder van defensie aan de pers.

De Hawk-batterijen dateren van de jaren zestig, en zijn nu vrij gekomen door de inkrimping van onze legeropdrachten in Duitsland, waar ze in Nato-verband het West-Europese luchtruim mee verdedigden. Tien Belgische Hawk-batterijen zouden - volgens een ministeriële beslissing van 29 juli 1994 - worden overgemaakt aan het Franse Thomson-CSF. Dat bedrijf zou de gesprekken voeren en, bij een verkoop, ons land betalen met uitrustingsstukken voor het Mistral-luchtafweersysteem. Deze Hawks werden door Thomson in 1979 en 1985 gemoderniseerd, d.w.z. van opzoekings- en volgradarsystemen voorzien. Naar verluidt zijn deze luchtafweerraketten ondanks de peperdure modernisering verouderd.

Reeds in 1994 was er sprake van Turkse

belangstelling. De vredesbeweging veroordeelde toen scherp de mogelijke verkoop, en wees op de zware schendingen van de mensenrechten, de oorlog met de Koerden, de spanning met Griekenland, de zelfafgekondigde veiligheidszone op Iraaks grondgebied. De toenmalige minister van defensie, L. Delcroix, verdedigde de mogelijke transactie door te wijzen op het Nato-lidmaatschap van Turkije.

Pantserwagens voor Mexico

In het kader van de akkoorden over vermindering van de conventionele bewapening (CFE-akkoord) had België een teveel aan pantservoertuigen. 123 AMX (lichte pantservoertuigen van Franse makelij vnl. voor vervoer van soldaten) werden vernietigd. De rest van de 510 die het Belgisch leger bezat zouden moeten verkocht zijn, aangezien Johan Peleman van IPIS in statistieken terugvond dat België nu geen AMX-en meer in dienst heeft. 136 zijn onderwerp van verkoop aan Mexico. De levering van 103 AMX-en gebeurde al in 1993 door de firma Sabiex International. Wat met de 33 anderen? In 1993 was de Mexicaanse staat nog niet in oorlog met z'n bevolking in Chiapas, en kon de transactie dus alle officiële vergunningen krijgen. Feit is echter dat België dat pas in 1996 - dus als verkocht in 1995 - heeft opgegeven bij het VN-wapenregister, m.a.w. na en tijdens de militaire acties tegen de Zapatisten. Dat laatste is dan strijdig met de wet op de wapenhandel. Volgens inlichtingen van het Mexicaanse defensiesecretariaat aan Jane's Defense Weekly (in 1995) zou België ook 500 anti-tankraketten, 856 granaatlanceerders en 1925 zware machinegeweren hebben verkocht. Wanneer de transactie precies is doorgedaan is niet bekend.

Chili

België zou op het punt staan Leopard-

tanks te verkopen aan Chili. Aangezien deze tanks van Duitse makelij zijn moet ook dit land haar akkoord geven over deze eventuele transactie. Dat zou intussen effectief gebeurd zijn. Volgens een zegsman van het ministerie van defensie in Brussel is het contract nog niet rond maar de zaak zou in een gevorderd stadium verkeren.

Pinochet wil er 67 van bij ons en zoekt op andere plaatsen in Europa nog zo'n 200 stuks aan te kunnen kopen. Volgens de Chileense pers zou het om een bedrag gaan van gemiddeld 6 miljoen fr. per tank, wisselstukken en munitie inbegrepen.

Chili kocht voorheen al gemoderniseerde F-16's van België. Het protest van derdewereld- en vredesorganisaties werd toen laoniek opzij geschoven met de mededeling: Chili is een democratie en heeft het recht z'n defensie te vernieuwen.

G.S.

Cuba: vaccin tegen hersenvliesontsteking

Vóór een paar weken werden in het Brusselsese twee dodelijke gevallen van hersenvliesontsteking gemeld. De media, en de door hen geraadpleegde artsen, verklaarden dat er geen vaccin bestaat tegen deze gevaarlijke ziekte.

Twee Belgische dokters, Pol De Vos van het wereldbekende Instituut voor Tropische geneeskunde en Geert Top van de geneeskunde voor de Derde Wereld, die belden, los van elkaar Cuba bezochten, verklaarden aan "De Standaard" (28/1) dat alle Cubaanse kinderen ingeënt zijn tegen hersenvliesontsteking.

Sinds 1989 zou het vaccin eveneens gebruikt worden in een reeks Aziatische en Zuid-Amerikaanse landen.

Het vaccin werd eveneens in 1992 in het gezaghebbende medisch blad "The Lancet" beschreven, maar de sterk ontwikkelde biotechnologische sector van Cuba wordt in het westen gewoon doodgezwegen. Bovendien genoemde artsen bevestigden dat het Cubaans vaccin het enige is met bewezen resultaten tegen meningococcus type B.

De Franse militairen in Afrika

De recente gebeurtenissen in de Centraal-Afrikaanse republiek vestigen nogmaals de aandacht op de Franse militaire aanwezigheid in Afrika.

Frankrijk heeft defensieakkoorden met acht landen: Kameroen, Centraal-Afrika, de Comoren, Ivoorkust, Djibouti, Gabon, Togo en kortgeleden ook Rwanda.

Verder zijn er de militaire akkoorden met bovengenoemde landen maar ook met Benin, Burkina Faso, Guinea, Madagascar, Mali, Niger, het eiland Mauritius, de Seychellen, Tsjaad en Zaïre. (in totaal 23 landen)

Daarboven zijn er ook geheime akkoorden voor ordehandhaving met Ivoorkust, Tsjaad en Gabon.

Frankrijk onderhoudt een bestendige militaire troepenmacht in Centraal-Afrika. Deze ziet er als volgt uit: Centraal-Afrika (1420 soldaten), Kongo (250), Ivoorkust (580), Djibouti (3435), Gabon (630), Tsjaad (890), Senegal (1360) en in de Comoren (60).

Koffi Annan zevende secretaris-generaal van de V.N.

Een zwarte diplomaat, de Ghanees Koffi Annan, 58 jaar, werd op 13 december jl. door de veiligheidsraad benoemd als secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

Op 17 december bekrachtigde met algemeenschap van stemmen de algemene vergadering deze benoeming zodat hij op 1 januari 1997 in dienst is getreden. De Afrikaanse diplomaat werkt al 30 jaar in de V.N. en werd in 1993 als adjunct-secretaris-generaal benoemd voor vredesopdrachten. In de periode die deze aanstelling voorafging heeft de V.S. op alle mogelijke wijzen druk uitgeoefend op de lidstaten, in bijzonder op de Afrikaanse, om de vorige secretaris Boutros Boutros Ghali te laten vallen. Normaal kwam deze voor een tweede ambtstermijn in aanmerking maar de V.S. heeft alle middelen gebruikt om deze een voetje te lichten. In de veiligheidsraad stemden alle leden voor de hernieuwing van het mandaat van Boutros Ghali maar de V.S., de grootste schuldenaar van de V.N., stelde als een van de vijf vaste leden, zijn veto.

Frankrijk ging nog even dwars liggen als protest tegen het Amerikaanse veto maar ging uiteindelijk, zoals alle andere landen, door de knieën om te voorkomen dat de vorige secretaris-generaal zou verkozen worden.

Koffi Annan werd dus verkozen. Het is nu afwachten of Annan, zoals zijn voorganger, de moed zal opbrengen om

zich tegen de V.S.-hegemonie te verzetten.

Het is goed om weten dat de V.S. nog een schuld moet vereffenen van 1,3 miljard dollar aan de V.N. Het blijkt dat president Clinton nu, bij de republikeinse meerderheid heeft aangedrongen om een afbetaling te overwegen van 1 miljard dollar ± 30 miljard B.fr. (ads)

Het Amerikaanse sociaal "model"

Regelmatig wordt in de media de Verenigde Staten als voorbeeld gesteld voor haar geboekte economische resultaten en de zogezegde daling van de werkloosheid.

In "Le Monde Diplomatique" (jan. 97) wijst de journalist Serge Halimi, een kenner van de Amerikaanse politiek, op de contradicties die er allemaal achterzitten.

Zo heeft men het altijd over "gemiddelde" looninkomsten maar Halimi wijst er op dat de verhouding van de jaarlijkse inkomsten tussen een arbeider en zijn patroon van 1 tegen 41 in 1975 opgelopen is van 1 tot 187 in 1994.

Tussen 1979 en 1984 liep de waarde van het minimumloon terug met 25 % terw. de 20 rijkste families 97 % van de winsten uit de economische groei naar zich toetrokken.

Serge Halimi citeert ook andere gegevens en bronnen.

- De 1 % van de rijkste Amerikanen bezit 48 % van de financiële fortuinen van het land. De 80 % armste Amerikanen samen 6 %.

(*The New York Review of Books* (3 okt. 1996)

- De 1 % rijkste Amerikanen eigende zich 61,6 % toe van de groeiende nationale rijkdom tussen 1983 en 1989. De armste Amerikanen verdeelden zich 1,2 %.

(*U.S. News and World Report* 22 jan. 1996)

- Het deel van de nationale inkomsten in bezit van de 5 % rijkste Amerikanen is gestegen van 16,5 % in 1974 naar 18,6 % in 1992 en 21 % te bereiken in 1994. Het deel van de 20 % armste Amerikanen daalde van 4,3 % naar 3,6 %.

(*Harper's New York* - aug. 1996)

- De ongelijkheid van de inkomsten is toegenomen gedurende de ganse periode van 1973 tot 1993. De reële inkomsten verminderden met 21 % voor de 10 % armsten van de bevolking maar stegen met 22 % voor de 10 % rijksten.

(*Economische studie van de OESO over de V.S. 1996 - blz. 99*)

- Op het vlak van de pensioenen: de prestaties voor de sociale zekerheid vertegenwoordigen slechts 40 % van het gemiddeld arbeidsloon, wat heel wat minder is dan in de Europese systemen.

(*OESO-rapport 1996 - blz. 111*)

- Op het vlak van de werkloosheid: volgens de schattingen van de OESO-vertegenwoordigers betekenen de meeste vergoedingen die aan de werklozen in de V.S. worden uitgekeerd slechts 20 tot 40 % van het vroegere loon. Het Amerikaans systeem voorziet geen openbare gezondheidsprogramma's voor de werklozen maar evenmin voor de personen die werken in bedrijven waar geen gezondheidsverzekering bestaat.

(*OESO-rapport 1996 - blz. 114-116*)

- President Clinton erkende "Wij zijn de enige industriële westerse natie die niet aan alle loontrekkenden van minder dan vijftien jaar een verzekering tegen ziekte waarborgt". (*Bill Clinton "Quand histoire et espoir se rencontrent" - Odil Jacob - Parijs 1996*)

Hoe men in de V.S. de omvang van de werkloosheid berekent

Veel westerse economen, politici en media wijzen er geregeld op dat de werkloosheidsgraad in de V.S. veel lager is dan in West-Europa.

Ze voegen er niet aan tot dat de werkloosheidscijfers op een zonderlinge en weinig wetenschappelijke manier worden opgesteld.

Hier wordt uitgegaan van een soort opiniepeiling bij een bepaald aantal families.

Men vraagt aan ieder persoon of hij, al was het maar een uur, in de week die aan de opiniepeiling voorafgaat, gewerkt heeft. Zo de persoon bevestigend antwoordt wordt hij geklasseerd bij deze die een werk hebben.

Indien dit niet het geval is stelt men hem een tweede vraag: "Hebt u actief naar werk gezocht?". Zo hij positief antwoordt komt de derde vraag: "Bent u onmiddellijk beschikbaar om een werk op te nemen?".

Slechts zij die een positief antwoord geven op de twee laatste vragen worden als werklozen beschouwd. Dit betekent dat al diegene die tijdelijk ziek zijn of de gehuwde of ongehuwde moeders die met kleine kinderen zitten en zich dus niet onmiddellijk kunnen vrij maken niet in de cijfers van het aantal werklozen voorkomen. En zo worden de werkloosheidscijfers gemanipuleerd. (ads)

Hoogtepunten van de vredesbeweging (deel 2): "weg met het atoomwapen"

Het tijdschrift Vrede viert dit jaar zijn veertigste verjaardag. Met deze rubriek willen we een jaar lang (soms vergeten) thema's van de naoorlogse vredesbeweging, en dus van het tijdschrift Vrede, in België onder de loep nemen.

De BUVV had zich van bij haar ontstaan sterk ingeschakeld in de internationale actie voor een verbod op atoom- en massavernietigingswapens. In 1950 verzamelde ze 300.000 handtekeningen voor de oproep van Stockholm hieromtrent.

Vijf jaar later wordt dit thema opnieuw opgenomen met de oproep van Helsinki. "Het is een zeer gevaarlijke illusie te geloven dat de staatslieden zouden terugdeinzen het atoomwapen te gebruiken. Als men niet zinnens was een A- en H-bom te gebruiken dan zou men ze niet tot basis van de hele strategie gemaakt hebben, dan zou men niet die koortsachtige wapenwedloop kennen(...)", schrijft de BUVV. Koningin Elisabeth ondersteunt deze actie. Wereldwijd ondertekenen naar schatting enkele honderden miljoenen mensen de oproep.

Vanaf 1958 worden onder impuls van de BUVV lokale initiatiefcomité's tegen de atoomproefnemingen opgericht. Hierin zetelen prominenten uit syndicale, academische, culturele, onderwijs- en politieke kringen van zeer uiteenlopende strekking. Petities worden op 11 november 1958 overhandigd in Genève aan de grote drie waar een internationale conferentie voor het stopzetten van atoombomproefnemingen plaats vindt met de V.S., de Sovjetunie en Groot-Brittannië.

Op een ministerconferentie van de NAVO in Istanbul (1960) komt men tot de bevinding dat de openbare opinie in het westen de houding van haar leiders niet meer goedkeurt.

Een treffend voorbeeld van de veranderde tijdsgeest is de eerste anti-atoommars op 10 april 1960 van Antwerpen naar Mol. De organisaties is in handen van het 'Comité van jeugdorganisaties voor de anti-atoommars'. De BUVV is een van de actiefste propagandisten van de mars en neemt het secretariaat waar. Zo'n 3500 betogers stappen mee op.

(...) "De Burgerlijke Bescherming (in een rondschrift ivm met radio-actieve neerslag) stelt vast dat alle landen zich bewust beginnen te worden van het atoomgevaar.

Zeer juist. Ook in België, waar de jeugd het voorbeeld gegeven heeft in haar anti-atoommars, waar de eis voor de vermindering van de bewapening langzaam maar onafwendbaar veld wint. Ook bij ons begint men in te zien dat de enige bescherming tegen atoomgevaar bestaat in het verbod en totale vernietiging van atoomwapens als stap naar een volledige ontwapening. Men begint in te zien, niettegenstaande de hardnekkige ouderwetse koude-oorlogspolitiek van onze regering, niettegenstaande de sussende manoeuvres uitgaande van die regering, manoeuvres waaronder wij ook de activiteit van de Burgerlijke Bescherming rangschikken.

Wij hebben geen grote geesten nodig om ons te vertellen hoe we zullen moeten leven daar waar alle leven onmogelijk is. Wij hebben geen schaakkampioenen nodig die blijven doorspelen na schaakmat. Wat we nodig hebben is de wil van de miljoenen die zich verenigen in de ganse wereld om de kampioenen van de atombom buiten te vegen. En dat gebeurt vlugger dan ge wel denkt."

uit Vrede mei 1960

De Belgische jeugd wil de regering aanzetten een onafhankelijke politiek te volgen ten aanzien van de NAVO en de V.S.. Ze is ervan overtuigd dat ze een belangrijke rol te vervullen heeft in het vestigen van de vrede, en dat kleine

staten als België, door stoutmoedige initiatieven het voorbeeld kunnen geven voor daadwerkelijke ontwapening en ontspanning.

Er komen dan telkens in de maand maart van 1963, 1964 (10.000 betogers), 1965, april 1966 (30.000 manifestanten), 1967 nog zeer succesvolle anti-atoommarsen.

In maart 1969 zal de laatste plaats grijpen met volgens de organisatoren 15000 deelnemers. De organisatie was er wel overduidelijk in geslaagd politieke legitimiteit en steun te verwerven. Concrete politieke initiatieven in de richting van het AAM-eisenpakket werden echter niet of nauwelijks genomen. Omgekeerd, sympathiserende politici keurden zelfs regelmatig in het parlement wetten van defensiebegroting goed. Twisten tussen de organisatoren en radicale groepen dienden dan de laatste doodsteek toe aan het AAM-comité. (*) Het is dan tien jaar wachten naar de volgende golf anti-atoombom betogingen.

uit licentiaatsverhandeling "Geschiedenis van BUVV/Vrede 1945-1994" van Sarah Claes

(E°) P. Stouthuysen, In de ban van de bom, VUB Press 1992 en ook P. F. rantzen in Vrede maart 1982

De geplande Europese eenheidsmunt: economisch concept of politiek dogma?

Onlangs, in gesprek met een redacteur van dit blad werd mij de vraag gesteld wat toch de openbare mening omtrent "Maastricht" en de "Euro" (als die er komt) in Nederland zou zijn. Een moeilijke vraag want hoewel ik in dat land woon had ik er maar heel weinig van gemerkt. In de media klonk een toon als gold het een vooral technische aangelegenheid (zoiets als een nieuwe beeltenis op biljetten en munten) en in ieder geval een voldoende feit. Zelfs de economische vakpers bleef nogal afzijdig. Enkele kritische geluidjes betroffen eerder onderdelen maar fundamentele analyses of omvattende kritiek, behalve vage niet erg onderbouwde echo's, vaak geënt op Engelse of Duitse visie's, kwam ik niet tegen. Kwam.

Op 12 februari is Doornroosje in Holland wakker geschud, de onbehagelijke stilte is doorbroken. Niet minder dan 70 economen, merendeels maar zeker niet alleen uit universitaire kringen, hebben een gezamenlijke verklaring ondertekend die er niet om liegt: dit keer een fundamentele kritiek die weinig heel laat van de huidige opzet van de geplande monetaire Unie. Of dat alles meer dan een muis met misschien een binnenlands politiek staartje zal blijken te zijn, moet nog blijken. Maar de verantwoordelijken die zo lang en zo uitdrukkelijk de kaarten onder tafel hielden kunnen er nu niet meer om heen.

Waar gaat de E.M.U. allemaal om - afgezien van het felle medialicht dat er plotseling op is gevallen?

Buitenlandse fundamentele kritiek was er al veel langer en niet alleen uit een vaktechnische hoek. Welke vragen zijn werkelijk aan de orde?

Om daar een beter overzicht van te krijgen zouden de volgende basispunten als uitgangspunt kunnen dienen:

1. Wat zijn de openlijk verklaarde doelstellingen en ook de niet zo openlijk verkondigde doelen?
2. Zijn met de voorgestelde maatregelen die doelen ook werkelijk te verwezenlijken en tegen welke prijs d.w.z. zowel de rechtstreekse kosten voor zover meetbaar en vooral de maatschappelijke kosten die de burgers deels "in natura" zullen belasten: sociale gevolgen dus.
3. Bovenal: hoe zinvol en wenselijk zijn die doelen eigenlijk, voor zover ze dan al haalbaar zijn, wat voor perspectieven houden ze in en voor wie?

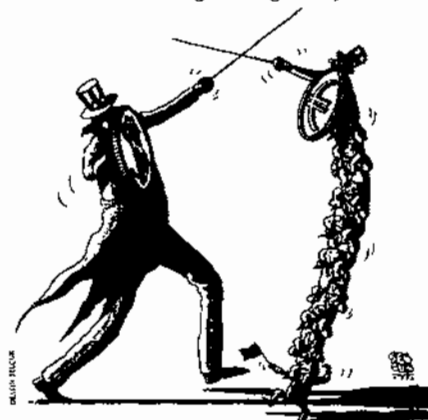
Het nu volgende betoog is opgezet met deze 3 punten in gedachte.

Doelstellingen

Het uitdrukkelijk verklaarde doel dat bevorderd moet worden met invoering van een eenheidsmunt is de economische eenwording van de deelnemende landen. In het bijzonder het

bevorderen van de handel tussen hen en het voeren van een gemeenschappelijke monetaire politiek waarbij de stabiliteit van de nieuwe munt een hoeksteen vormt. Klinkt wel goed; wat betekent het in de praktijk?

In ieder geval een zeer vèrgaande beperking van de mogelijkheden om nog noemenswaardig conjuncturele politiek te kunnen bedrijven door variatie van begrotingstekorten of andere monetaire middelen. Vooral in het Duitse concept staan voorop: de maatstaven voor toetreding. Dat zijn: lage binnenlandse inflatie, een jaarlijkse begroting waarvan de uitgaven niet meer dan 3 % hoger mogen zijn dan de

"Le Monde", 28 jan. 97

inkomsten, een staatsschuld die niet meer dan 60 % van het B.N.P. (Bruto Nationaal Product) mag bedragen. Zes jaar geleden voldeden ruim de helft van de 15 aspirant-deelnemers aan het begrotingscriterium. Nu nog maar 4 of drie, al naar gelang de berekeningsformule. Duitsland en Frankrijk zijn daar niet (meer) bij! Al zal dit velen allemaal nogal abstract in de oren klinken, de praktische gevolgen zijn al een aantal jaren voelbaar, juist ook in de grotere Europese staten.

De restrictieve begrotingspolitiek is hoogste prioriteit geworden, bijna alles is ondergeschikt gemaakt aan, soms

extreme, budgettaire beperkingen.

Zelfs de toch zeer terughoudende Organisatie voor Europese Samenwerking en Ontwikkeling (O.E.S.O.) heeft al in 1995 in een nota een ernstige waarschuwing laten horen ten aanzien van de alom in praktijk gebrachte draconische bezuinigingen. Dit wegens de negatieve invloed op de ontwikkeling van de conjunctuur: vermindering van de zo zeer begeerde groei van het nationaal product, stagneren van de vraag, inkrimpen of zelfs opheffen van sociale voorzieningen, en vooral, de te verwachten sterke groei van de werkloosheid, factoren die elkaar over en weer versterken (achterblijven van belastingopbrengsten, ook dat). Om niet te spreken van de gevolgen "in natura": versterking van de inkomensongelijkheid, van de bestaansonzekerheid door vermindering van het aandeel van langlopende arbeidscontracten (uitzendkrachten, deeltijdjobs), sociale uitsluiting - wie eenmaal langdurig werkloos raakt heeft nog maar heel weinig kansen om nog regulier aan de slag te komen. Reeds ten tijde van "Maastricht" waren deze consequenties bekend en voorzien zoals blijkt uit annexe onderhandelingsprotocollen. Eigenlijk effecten die haaks staan op de verklaarde doelstellingen van de E.U. Hoe valt dat te rijmen?

Een Belgische publicist heeft er reeds een paar jaar geleden over geschreven: Gerard de Selys in zijn boek "L'Europe telle qu'elle" (Ook beschikbaar in een vertaalde editie: "Europa zoals het is", Uitg. EPO).

Meer doelstellingen

Gezien de reeds gesignaleerde ongerijmdheid dringt zich de vraag op wat er, afgezien van gebrekkig inschatten en een hoeveelheid neo-liberale denkbeelden, toch wel vooral overheersende motieven werkzaam waren (en zijn) om zoveel, deels toch al voorziene mogelijkheden op de koop toe te blijven nemen.

Wie z'n oor te luisteren legt bij

eurocraten en andere politici merkt al gauw, ondanks alle vaagheid en vaak ontstellende onbekendheid met de hele materie, dat er een "Leitmotif" te onderkennen is in bijna al hun verhalen, één dat in enkele woorden kan worden aangeduid: "Samen staan we sterk". Die noodzaak wordt op diverse manieren onderbouwd, veelal met een soms zelfs ietwat panische angst zonder eenheid het onderspit te zullen delven tegenover bestaande en nog te verwachten krachtenbundelingen op economisch en politiek terrein: De V.S., Japan, eventueel heel Oost en Zuid-Oost-Azië. En tegenover zo'n uitdaging is een verenigd Europa een noodzaak, aldus deze opvattingen. Juist en hoe denkt men die vereniging tot stand te brengen? Soms komen er verbaasde reacties op die vraag. "Daar zijn we nu toch juist volop mee bezig!?" De monetaire eenwording moet daar dus een hoeksteen van worden, aldus de voorstanders. Competitie (tot in het absurde), zowel tussen de veronderstelde blokken (zijn die echt zo monolithisch?) als ook intern binnen het eigen blok, is een blijkbaar zowat algemeen aanvaard denkmodel. Afgezien daarvan zit er, naar zich laat aanzien, ook nog een zeer elementaire misrekening in dat denkmodel maar daarover later.

De Euro als hoeksteen

Behalve de al vermelde uitdrukkelijk genoemde doeleinden is er een ander, intussen steeds meer openbaar oogmerk: De "euro" moet op den duur internationaal een grote rol gaan spelen inclusief het verwerven van de status van "reservemunt". In concreto: geaccepteerd worden als betaalmiddel door landen buiten de E.U. en zelfs als dekkingsmiddel (tegenwaarde) voor nationale circulatie door centrale banken van niet E.U.-landen, zoals dat nu op grote schaal met de U.S. \$ het geval is. Zoiets is zeer voordelig voor het land waar de "reservemunt" uitgegeven is: de tegoeden die in het buitenland worden aangehouden (voor de Euro: buiten de landen die met de E.M.U. zijn toegetreden) blijven daar en groeien alleen maar met de toeneemende wereldhandel en eventuele inflatie.

Behoudens extreme calamiteiten, worden zulke tegoeden aan reservevaluta slechts voor een klein deel ooit ter inlossing aangeboden. Zelfs een pariteitsschommeling van 20 % of meer ten opzichte van Yen en van D. Mark. heeft de status van de U.S. \$ als "wereldgeld" nauwelijks aangetast. In de afgelopen decennia bleek ook dat

de V.S. een deel van de binnenlandse inflatie kon "exporteren", d.w.z. afwentelen op anderen. Zo b.v. bij gelegenheid van het afschaffen van de gouden (kern-)standaard (d.w.z. dat de \$ niet langer gekoppeld was aan een bepaalde hoeveelheid goud) onder Nixon. Ook economisch sterke landen met een sterke nationale munt kregen in de jaren zeventig te kampen met een aanzienlijke inflatie "geïmporteerd" via de \$ en die in \$ genoteerde prijzen van belangrijke grondstoffen (olie!). Ook onder Reagan met z'n enorme begrotingstekorten heeft zich, volgens een weer iets ander scenario, een dergelijk verschijnsel voorgedaan.

Tegenover deze geoliede monetaire moloch wil men de "Euro" in stelling brengen. Het tekeningetje uit "Le Monde" toont een gezonde scepsis. Men hoeft geen profeet te zijn om te beweren dat deze wensdroom (status van internationaal aanvaard betaalmiddel) er op afzienbare tijd niet in zit. Eens temeer blijkt het concept van de Euro vooral ideologisch - politiek te zijn: één van machtspolitiek. Voor de hand liggend zal men zeggen, vooral in aanmerking genomen dat de E.U. toch vooral exponent is van Duitse en Franse belangen: Kohl en Chirac, alle formules over gelijkberechtiging van alle lidstaten ten spijt. Maar: "Samen sterk" en het dan opnemen met de machtigsten op aarde. Erg nieuw is zo'n idee nu niet. Hoe groot is het gehalte aan megalomanie in dit alles?

In ieder geval zo groot dat het een aanzienlijk deel van de burgers van de lidstaten zozeer aanspreekt dat ook mensen die beter moesten weten terughoudend blijven als het om onbevengene kritische analyse gaat. Karel de Grote, middeleeuws heerser over bijna geheel Europa is niet voor niets boegbeeld geworden van de E.U. "Ja, en nu is het niet maar een vlag van groothedswaanzin, nu kunnen we het echt", heb ik eens een vurig pleitbezorger van "Europa" horen zeggen. Stellig, men is het ijverig aan 't proberen. Of het kans van slagen heeft daarover blijft heel wat twijfel gerechtvaardigd. Wat dat betreft kan juist de voorziene volledige monetaire unie als boemerang gaan werken.

De toetredingscriteria én het ook daarna eraan blijven voldoen gaan de meeste lidstaten, vooral de economisch zwakkere, voor onoplosbare problemen stellen. Blijvende recessie, enorme werkloosheid en nog zo'n paar kleinigheden worden hun deel. Wat dat betreft liet de waarschuwing van de Nederlandse economen aan duidelijkheid

niets te wensen over. Klein voorbeeld: overschrijding van het toegestane begrotingstekort met 1 % zou b.v. voor Nederland een boete betekenen van 4 miljard gulden (bijna 74 miljard B.Fr.). Daar wordt een begrotingstekort niet kleiner van. Overgens is Nederland op het ogenblik een buitenbeentje met betrekkelijk gunstige economie ondanks het restrictieve beleid dat al een aantal jaren gevoerd is, een uitzonderingspositie omdat de Nederlandse economische situatie nogal verschillend is van die van de andere lidstaten.

De duimschroeven van een geforceerd deflatoir beleid zal voor de meeste landen - zeker alle mediterrane lidstaten - niet lang zijn vol te houden. Dan moet er toch water in de wijn van de E.M.U.-criteria gedaan worden of reeds toegetreden landen zullen weer moeten afhaken. Delen van zo'n scenario zijn belicht in een interview met Jean Boissonnat, voormalig lid van de Franse raad voor monetaire politiek van de centrale Bank, verschenen in "Le Monde" van 23 januari jl. Strekking: de Euro zal dreigen uit elkaar te vallen onder voorwaarden die nader belicht worden in zijn stuk.

Afgezien van een oordeel over de wenselijkheid, is er dus alle reden te twifelen aan de haalbaarheid, in ieder geval volgens de nu bekende plannen. Maar meer nog: in hoeverre hebben de heren opper-Eurocraten zich afgevraagd of de van boven opgelegde gelijkenschakeling en luide verkondigde eensgezindheid (als iemand dat nog gelooft) ook werkelijk strookt met de feitelijke situatie in toch nog al uiteenlopende lidstaten: b.v. Portugal en Denemarken, Zweden en Griekenland? Met de Euro wordt een kardinale stap naar politieke eenwording gedaan maar blijft dat niet een stuk bureaucratisch vernis?

Boven de in elk land aanwezige spanningsvelden tussen centraal gezag en lokale en regionale belangen dreigt nu een veel moeilijker te beheersen tegenstelling te komen tussen nationale belangen en "supra-nationale": de E.U. autoriteit, en geen "Subsidiariteitsbeginsel" kan daar veel aan veranderen. (subsidiariteitsbeginsel is de naam voor het streven naar zoveel mogelijk delegeren van bestuurlijke bevoegdheden naar een niveau dat zo dicht mogelijk bij de groep of groepen staat die onderhevig zijn aan die bestuurlijke bevoegdheden, lokale of regionale organen dus.)

Karel de Grote hoefde zich weinig te bekommeren over lokale belangen

zolang die geen militaire bedreiging vormden. Een moderne (autoritaire) versie van verlicht despotisme heeft het niet zo makkelijk. Stakingen kunnen worden getolereerd of neergeslagen, petitieën genegeerd en blokkades op hun beloop gelaten maar de economische gevolgen van de uiterst riskante avonturen waarin men op 't punt staat zich te begeven kan men niet ontgaan. Niet alle landen ondergaan die gevolgen in gelijke mate. Om "Maastricht" te redden (en vooral het eigen gezicht) heeft men destijds aan Engeland uitzonderingsposities toegestaan die feitelijk niet meer strookten met het toen

opgezette ontwerp voor een Europese Unie. Ook nu zal er achter de schermen heel wat kunst- en vliegwerk verricht gaan worden om de facade te redden. Helaas gebeuren echte aanpassingen pas als er al enorme schade is ontstaan - schade die de burger het eerste treft. Binnenkort komt er een E.U.-conferentie voor nadere uitwerking en bijstelling van "Maastricht": de conferentie van Amsterdam. Maar het ziet er nog niet naar uit dat er plannen zijn om de structuur van de geplande monetaire unie aan te passen of zelfs maar het tijdschema voor invoering wat op te schuiven. En die starheid zou wel eens

de grootste gemiste kans kunnen gaan betekenen voor een levensvatbare Europese Unie.

L. Samson.

Afkortingen:

E.U. Europese Unie (voormalige Europese Gemeenschap, E.G.)

E.M.U. Europese Monetaire Unie.

Een tetsel dat zou moeten bewerkstelligen dat uiteindelijk de eigen munteenheden van de deelnemende staten verdwijnen en vervangen worden door één muntstelsel met de "Euro" als munt.

Reizen en ontwikkelingshulp

We hebben het hier vroeger al een paar maal gehad over het toerisme, nl. hoe dit kan bijdragen tot mondiale verstandhouding en de ontwikkeling van de Derde Wereldlanden. De problematiek blijft echter brandend actueel. Bijna dagelijks worden we met de neus op nieuwe, onverkennelijke feiten en toestanden gedruwd. Daarom maar weer een artikel.

Het toerisme heeft vandaag vele vormen aangenomen. Er is het "klassiek" toerisme, als ontspanning en/of verkenning van een vreemd land, zijn volk, zijn natuur en cultuur. Wie zijn strand- of stadshotel verlaat, op verkenning durft gaan en zich daarbij als mens gedraagt, niet als "toerist", leert ook die vreemde evenmens beter kennen en begrijpen. Dat toerisme is ongetwijfeld positief. De laatste jaren is ook het zgn. "actief toerisme" meer en meer "in" geworden. Het gaat hier om het toerisme als kick, als belevenis en zelfbevestiging: parachute- en elastiek-springen, deltavliegen, diepzeeduiken, met de jeep door de woestijn of de jungle, met de kano door stroomversnellingen...

Maar welk toerisme het ook is, het vraagt altijd een bepaalde infrastructuur en daardoor ook een bepaalde inspanning, die des te zwaarder zal doorwegen naarmate het bewuste land armer en minder ontwikkeld is.

Met het toerisme is de economie dan ook nooit ver uit de buurt. Maar dan wel een vorm van economie die totaal verschilt van de droge cijfers en statistie-

ken die wereldorganisaties als het IMF en de Wereldbank ons voorhouden.

Zo is er de geschiedenis van het Rwandese Akagera-park. Met zijn zalig klimaat, zijn relatief goede wegen en zijn gigantische natuurparken heeft Rwanda alles wat nodig is om toeristen aan te lokken. Er werd gedacht dat het toerisme de Rwandese economie nieuw leven zou kunnen inblazen. En zo dacht ook het ABOS, het Algemeen Bestuur van Ontwikkelingssamenwerking. Op het einde van de jaren '70 investeerde het ruim een half miljard in de bouw van drie superhotels in en rond het Akagera-park. Het project duwde het land echter nog dieper in de ellende. De hotels bleken veel te duur en te elitair om het massatoerisme aan te trekken. Ze bleven onderbezet en dus verlieslijdend. Daarenboven werkt het project de export van deviezen - en dus de verarming van de Rwandese staat - in de hand. Door de behoefte namelijk aan westerse consumptiegoederen - de westerse toeristen, voornamelijk Belgen, willen 's avonds immers een comfortabel bed, een bad, tv en biefstuk met frieten - elektrische apparaten, uitrustings- en reserveonderdelen. Die moesten allemaal worden gekocht in België. Met het gevolg dat er beduidend meer Belgische franken zijn buitengegaan dan binnengekomen.

Voor het uitvoeren van de werken werd voor nog geen 10 % een beroep gedaan op lokale bedrijven. Zo was het de Compagnie Internationale de Gestion, een dochtermaatschappij van

SABENA, die met de decoratie van de hotels werd belast. Alleen al voor ere- lonen van binnenhuisarchitecten rekende die 10 % op alle kosten aan.

Het meest recente voorbeeld van "ramptoerisme" vinden we in Birma. Dit land had 1996 uitgeroepen tot het jaar van het toerisme. Het hoopte dit jaar 500.000 bezoekers te trekken. Om dit te bereiken heeft de militaire junta tienduizenden mensen verplicht dwangarbeid te verrichten om daardoor toeristische projecten te bevorderen. "Het land is te vergelijken met één groot slavenkamp", zo wordt in een TV-documentaire van de BBC gezegd. Omringende dorpen moeten, op straffe van zware represailles, per gezin één werkracht leveren. Hun betaling bestaat uit één maaltijd per dag. In de documentaire is te zien hoe mensen uit hun huizen worden gezet, dorpen worden platgebrand en hoe lichamen van doodgeslagen mensen de rivier afdrijven. Die onmenselijke praktijken worden door mensenrechtenorganisaties aangeklaagd. Met een zeker succes. In Groot-Brittannië hebben een tweetal reisagentschappen Birma als bestemming geschrapt. In ons land zijn de meeste reisagenten van mening dat de reiziger daarover zelf moet kunnen beslissen, net zoals hij moet kunnen beslissen of hij naar het ondemocratische Turkije gaat, waar Koerden en tegenstanders van het regime zonder genade worden vervolgd. Een gewetenskwestie...

Jan Van Calsteren

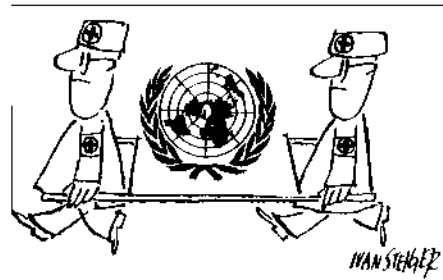
Turkije en Griekenland

De beslissing van de Grieks-Cypriotische regering om zich Russische raketten van het type S-300 aan te schaffen heeft de Grieks-Turkse relatie opnieuw op het scherp van de snee geplaatst. Ook de kwestie van de Egeïsche zee blijft onopgelost. Griekenland plaatst intussen een domper op de Turkse aspiraties voor toetreding tot de Europese Unie. Turkije dreigt op zijn beurt met een veto tegen de uitbreiding van de NAVO naar het oosten als het Turkse lidmaatschap van de EU niet op de agenda wordt gezet. Ingrediënten die van het Turks-Griekse dispuut meer dan zo maar een regionaal conflict maken.

Griekenland en Turkije liggen met elkaar overhoop rond alles en nog wat. Het wederzijds wantrouwen is duidelijk zichtbaar op het eiland Cyprus. Het eiland maakt tot 1878 deel uit van het Ottomaanse Rijk, waarna het in handen valt van de Britten. In 1960 verwerft Cyprus zijn onafhankelijkheid. De manier waarop de grondwet tot stand komt maakt meteen duidelijk waar de gevoelheden liggen. Groot-Brittannië, Griekenland en Turkije tekenen die gezamenlijk uit. Zij zijn de zogenaamde 'garantiemachten' die in de geest van de Zürich-Londen akkoorden van 1959 borg zouden staan voor een normale toekomst voor het eiland. Maar dit kan niet verhinderen dat het drie jaar later al escaleert. In december 1963 bombardeert de Turkse luchtmacht Grieks-Cypriotische dorpen met napalm. Enkele maanden later volgt een eerste VN-resolutie. Het zou de eerste zijn in een eindeloze reeks van bijna negentig resoluties.

Sinds 1974, als Turkse troepen het noordelijke deel van het eiland veroveren en bezet houden, is het eiland voorwerp van een immense militaire opbouw die tot op vandaag voortduurt. Cyprus besteedt in 1994 5,6 procent van zijn Bruto Binnenlands Product aan militaire uitgaven. In 1993 was dat 'slechts' 3,6 procent en in 1992 1 procent. De vele VN-resoluties hebben nog niet verhinderd dat wapens er ongehinderd hun weg vinden. De Russen bijvoorbeeld zijn maar al te blij dat ze in een wereldwijd slinkende wapenmarkt hier en daar hun wapens aan de man kunnen brengen. In het recente verleden verkochten zij een veertigtal T-80 tanks aan de Grieks-cyprioten. Daar zouden nu de S-300 grond-lucht doel-raketten bijkomen met een reikwijdte van 150 kilometer. Wapenkenners beweren dat ze een grotere trefzekerheid hebben dan de Amerikaanse Patriot-raketten algemeen gekend als de 'Scud-killers' van de laatste Golfoorlog tegen Irak. De Amerikaanse kritiek op het rakettenbesluit wordt door de Russen weg-gewimpeld als jaloezie. Maar er is uiteraard veel meer aan de hand. Turken en Russen zijn al lang geen beste maatjes meer. Daar zitten de Turkse

ambities in de Kaukasus voor iets tussen, een gebied dat tot de voormalige Sovjetunie behoorde, maar bevolkt wordt door Turks verwante moslimvolken. Rusland en Griekenland zijn daarmee een soort bondgenoten geworden. Maar de Amerikaanse kritiek op het voornemen om de S-300 raketten aan te schaffen heeft de Cyprioten wat terughoudender gemaakt en doet hen voorlopig afzien van de aankoop. De Amerikanen hebben geen seconde gearzeld en meteen een speciale afgezant naar het gebied gestuurd die moet bemiddelen tussen beide partijen. De VS zijn als de dood voor een conflict in de NAVO-achtertuin. Zeker nu het militair bondgenootschap voor cruciale beslissingen staat.

Evenwichtsoefening

Zowel Griekenland als Turkije zijn lid van de NAVO. Daarenboven is Griekenland ook lid van de Europese Unie. Turkije wil dolgraag lid worden van de Europese Unie, maar stuit op een veto van Griekenland. Een impasse waar voorlopig geen uitweg voor is en de NAVO-leden van de EU al slapeloze nachten heeft bezorgd.

Het lidmaatschap van de EU is voor Ankara bijzonder belangrijk. Ongeveer 46 procent van de Turkse export gaat naar de EU terwijl er voor 44 procent uit wordt geïmporteerd. Maar het lidmaatschap is behalve het Griekse veto ook politiek niet haalbaar omwille van de oorlog tegen de Koerden en de massale schendingen van de mensenrechten. Nochtans zouden de Europese Commissie en heel wat regeringsleiders niet liever willen. België bijvoorbeeld voerde voor 32 miljard BEF naar Turkije uit en kocht voor 11 miljard BEF in. Voor heel wat Europese landen is Turkije econo-

misch belangrijk. Bovendien is er behalve dit rechtstreekse handelsbelang ook de capaciteit van Turkije om toegang te verschaffen naar derde landen, zoals de jonge Kaukasische republieken en het Midden-Oosten. Het Europees parlement stond dus onder zware druk om in te stemmen met een douane-unie. Maar het Europees parlement hield een stok achter de deur. De Europarlementairen zouden kort daarop kredieten blokkeren die voorzien waren in het kader van de douane-unie omdat geen vooruitgang werd geboekt in de kwestie van de mensenrechten.

Erger nog voor Turkije is dat het geen uitzicht krijgt op toetreding tot de EU. Het stemt de Turken bijzonder furieus dat ze zelfs niet op de wachtlijst van kandidaat-leden voorkomen. Te meer omdat aan Cyprus zelf wel een toetredingsperspectief is geboden. Ankara speelt het spel bijzonder hard en het dreigt nu met een veto tegen de geplande uitbreiding van de NAVO. Het lidmaatschap van Polen, Tsjechië en Hongarije staat op de agenda van de eerstkomende NAVO-top te Madrid in juli van dit jaar. Het dreigement van Tansu Ciller, de Turkse minister van buitenlandse zaken, laat aan duidelijkheid niet te wensen over: "Hoe denkt U de NAVO uit te breiden zonder toestemming van Turkije?" Ankara wil de uitbreiding van de NAVO gebruiken als pasmunt voor de Turkse toetreding tot de Europese Unie.

De Verenigde Staten zijn als de dood voor een scenario die de NAVO-uitbreidingsplannen kan dwarsbomen. Voor Washington staat de NAVO-uitbreiding hoog op de politieke agenda. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Madeleine Albright kaartte deze kwestie aan bij haar Nederlandse ambtgenoot Van Mierlo, wiens land momenteel voorzitter is van de EU en EU-commissaris Leon Brittan. "De VS zijn geen voorstander van kunstmatige of nieuwe voorwaarden die Turkije zouden kunnen verhinderen voluit een rol te spelen in Europa", zo klonk het bij monde van een woordvoerder van het State Department. Tansu Ciller is, getuige de hartelijke begroeting die ze voor Albright op de

laatste NAVO-bijeenkomst in petto had, duidelijk in haar sas met de Amerikaanse steun. De VS doen er alles aan om de banden met Ankara stevig aan te halen, maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Premier Erbakan blaast immers warm en koud tegelijk. Hoewel het vorig jaar ondertekende defensie-akkoord met Israël moet getuigen van de pro-westerse koers die het land lijkt te varen, wordt de Turkse buitenlandse politiek door de VS argwanend in het oog gehouden. Het aardgascontract met Iran en de diplomatieke initiatieven in de richting van een land als Libië hebben al tot gevoelige discussies geleid tussen Clinton en de republiken. Deze laatste beschuldigen de Amerikaanse president van "indifferentie" m.b.t. de Turkse politiek.

Amerikaanse militaire steun

Tijdens de koude oorlog was Turkije een puzzelstuk van de defensiegordel aan de zuidflank van de Sovjetunie. De Verenigde Staten spaarden toen reeds kosten, noch moeite om Turkije als NAVO-bondgenoot in de watten te leggen. Turkije werd bovendien de letterlijke springplank naar het oliegebied in het Midden-Oosten. Het land toonde zich uitermate behulpzaam bij de militaire operaties tegen Irak na de inval in Koeweit. Nu is daar de olie in de Kaukasus bijgekomen.

Hoewel de goede bilaterale verstandhouding soms wel eens durfde uitmonden in kortstondige crisissen, zoals na de inval van Turkije in Cyprus, hebben de Verenigde Staten daarom steeds een groot belang gehecht aan de militaire samenwerking met Turkije. Zo tekenden de VS op 30 maart 1980 een defensie-overeenkomst met Turkije. In dat verdrag werd bepaald dat de VS de controle kregen over twaalf bases, twee luisterposten aan de Zwarte Zee en andere faciliteiten. De staatsgreep een paar maanden later had nauwelijks enige invloed op de militaire relaties, integendeel. Beide landen leverden inspanningen om het militaire overleg te verbeteren en kwamen tot een grotere samenwerking bij de wapenproductie. Onder Reagan vergrootte de financiële steun nog en werd een heel programma opgezet om het Turkse leger te moderniseren.

Turkije is voor de VS geo-strategisch duidelijk veel belangrijker dan Griekenland. Op 26 mei 1995 bijvoorbeeld citeert de Turkse krant Hurriyet een woordvoerder van het State Department: "We blijven bij ons standpunt dat we een zeer stevige relatie hebben met Turkije en dat Turkije een strategische bondgenoot is. We zijn niet van plan om iets te veranderen aan deze funda-

Volgens het jaarboek van SIPRI is Turkije de op twee na belangrijkste importeur van conventionele wapens op de wereldranglijst voor de gecumuleerde periode van 1990 tot en met 1994 (totaal 7,714 miljard dollar) met een duidelijke stijgende trend. Van de belangrijkste wapenleveranciers in de periode 1992 tot en met 1994 zijn er vijf lid van de Europese Unie: Duitsland, Italië, Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland. Nog nooit was het budget voor militaire uitgaven zo hoog: 5% van het BNP in 1994 (in 1988 nog 3,8%). Indien we bovendien rekening houden met de contra-guerrilla maatregelen van het hele veiligheidsapparaat en er de kosten van de speciale politie-eenheden en de installatie van de uitzonderlijke rechtbanken bijtellen, spreken sommige bronnen zelfs van 17 procent van de totale overheidsuitgaven.

De regering van de VS zelf meent dat 80 procent van de militaire uitrusting van Turkije daarbij afkomstig is van de VS. Het verdrag op conventionele wapens (1990) zorgde dat de wapenreducties in Oost-Europa getransfereerd werden naar Turkije (tegen lage kostprijs) omdat de zuidflank van de NAVO buiten de verdragszone valt. Er lopen nu verschillende programma's. Het Foreign Military Financing Program (FMF) biedt de mogelijkheid om militaire uitrusting te verwerven d.m.v. leningen en giften. Turkije hoort daarbij. Het Excess Defense Articles (EDA) programma is eveneens van toepassing op Turkije, wat de mogelijkheid biedt om wapens te ontvangen die de Verenigde Staten niet langer meer nodig heeft, aan lage tarieven. Het CFE-cascading Program, zorgt er voor dat, zoals gezegd, wapens uit de verdragszone kunnen verhuizen buiten de verdragszone, i.c. Turkije. Het in 1991 opgestarte Gulf War Defense Fund (VS, Turkije, Saoedi-Arabië, Koeweit en de VEA) zorgt er voor dat Turkije nogmaals 3,5 miljard \$ ontvangt over vijf jaar als dank voor de steun tijdens de Golfoorlog. Vooral dit laatste zorgt er voor dat de militaire handelsrelaties een argument op zich worden. Voor de militaire industrie in de VS leggen de hulpprogramma's uiteraard geen windeieren. Bijvoorbeeld: 45 Sikorsky-gevechtshelikopters in rechtstreekse bestelling in de VS en 14 in coproductie in Turkije. Daarnaast zijn er contracten voor meer dan 200 Cobra-helikopters. Het Peace-Onyx programma voorziet in de bouw van 240 F-16 vliegtuigen en is wellicht een van de contracten van de eeuw met een waarde van 7,6 miljard dollar. Van al dit wapentuig is bewezen dat het werd ingezet door Turkije in de oorlog tegen de Koerden.

Duitsland is de tweede belangrijkste leverancier op rij. Hoewel de Duitse regering stipuleerde dat de wapens afkomstig uit Duitsland niet mogen worden gebruikt in de strijd tegen de PKK, zijn er tal van getuigenissen die het tegendeel aantonen. De leveringen van Duitsland gaan zowel naar het leger (85 Leopard-Tanks, 187 gevechtsvliegtuigen in 1993) als naar politiediensten. Bovendien trainen Duitse functionarissen speciale politiegroepen in "contra-terrorisme".

Duitsland is wat wispelturiger wat betreft de wapenprogramma's. Regelmatig werden die opgeschort, zoals na de inval in Irak in maart vorig jaar, maar telkens werd nadien weer de draad opgenomen. In maart 1995 werd de steun weer hervat voor de bouw van twee militaire fregatten van de Turkse Zeemacht ter waarde van 110 miljoen \$.

Denemarken en Nederland werden op de 'rode lijst' geplaatst, d.w.z. dat er geen militaire contracten worden aangegaan. Deze laatste omwille van de installatie van het Koerdische parlement in Den Haag.

Zwitserland is een van de weinige landen die effectief een wapenembargo ten aanzien van Turkije handhaaft omwille van de schendingen van mensenrechten.

(zie ook dossier "België in de wereld")

mentele natuur van onze relatie met Turkije". Dit verklaart dat dezelfde terughoudendheid inzake wapenleve-

ranties aan Cyprus niet wordt doorgetrokken naar Turkije (zie kader).

Ludo De Brabander

Mexico verklaart de oorlog (II)

Het Forum ter Hervorming van de Staat heeft plaats van 30 juni tot 6 juli '96 in San Cristóbal de las Casas. Het politiek spectrum van het forum is zeer breed: er zijn vertegenwoordigers van alle partijen, vakbonden, universiteiten, NGO's, zelfs bedrijven,...(maar liefst 32 % is vrouw). De discussies gaan concreet over de overgang naar een democratie, over de parlementsverkiezingen van '97, maar ook over het probleem dat PRD-militanten hebben met het FZLN, omdat de civiele comités van de dialoog (zoals de leden van het FZLN heten) niet openstaan voor partijen. Het forum eindigt met een zeer vage intentieverklaring over de nieuwe vorm waarin politiek zal moeten gevoerd worden. Men spreekt niet meer over partij, maar over beweging, niet over ideologie, maar over een gemeenschappelijk programma, over eenheid in verscheidenheid, over democratie gebouwd op de gemeenschappen en op broederlijkheid.

Intercontinentale Ontmoeting

In januari '96 lanceert het EZLN een nieuw initiatief: de Intergalactische Ontmoeting voor de Menselijkheid en tegen het Neoliberalisme, of korter: de Encuentro.

Op 27 juli komen ruim 3.000 mensen uit 47 landen (van alle 5 de continenten) naar de Indianengemeenschap Oventic in Chiapas, om er tot 3 augustus ideeën uit te wisselen om de intercontinentale solidariteit in de strijd tegen het neoliberalisme te versterken. Tussen april en augustus zullen op de 5 continenten voorbereidende continentale bijeenkomsten gehouden zijn in Berlijn (Europa), La Realidad (Z- en N-Amerika), Tokio (Azïe), Afrika en Sidney (Oceanië). De 4 werkgroepen van de Encuentro (politieke, economische, culturele of media-kwestie, en de rol van de civiele maatschappij) leveren elk een slotdocument af, waarvan de voornaamste voorstellen op de slotontmoeting in het oerwoud te La Realidad op een rijtje worden gezet:

- een definitie van het neoliberalisme,
- de legalisering van soft-drugs en de besteding van het wereldwijd drugsbestrijdings-budget aan welzijns- en ontwikkelingsprogramma's.
- de creatie van een intercontinentaal netwerk van verzet en alternatieve communicatie,
- een wereldwijde campagne ter

verdediging van politieke rechten,
- strijd voor de sociale controle van de media (vandaag gecontroleerd door het grootkapitaal),...

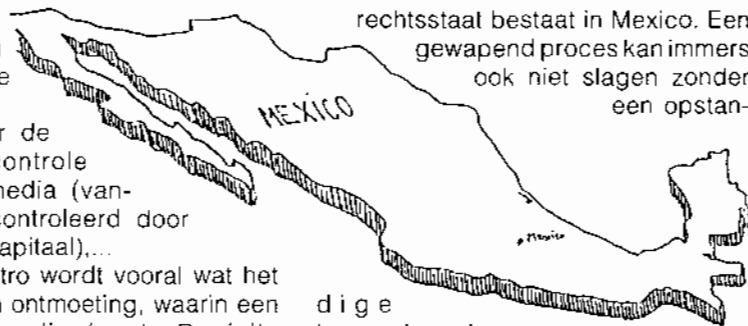
Deze Encuentro wordt vooral wat het betekent, een ontmoeting, waarin een aantal personalia (zoals Danielle Mitterrand, Eduardo Galeano, Alain Touraine, James Petras, Douglas Bravo,...) althans in de media het hoge woord voerden. In de zomer van '97 zal er een Tweede Encuentro georganiseerd worden in Europa. Op hetzelfde moment heeft in San Salvador het Foro de Sao Paulo plaats, die andere ontmoeting van de Latijnsamerikaanse linkerkant, waarbij ook naar oplossingen gezocht wordt om het neoliberalisme te bevechten.

Nieuwe guerrilla vanuit Guerrero en de Sierra Madre Oriental

Op 9 augustus geeft het Ejército Popular Revolucionario (EPR) een persconferentie, waarin de Comandantes José Arturo, Antonio, Victoria en Francisco de bedoelingen van het Revolutionaire Volksleger toelichten.

Tijdens de herdenkingsplechtigheid van 28 juni '96 in Aguas Blancas (Guerrero), waarin de moord door de politie op 17 boeren (28 juni '95) herdacht wordt, verschijnt het EPR voor het eerst. In haar 'Manifest van Aguas Blancas' rechtvaardigt het EPR haar keuze voor de gewapende strijd, omdat er nog geen gerechtigheid is geschied in de zaak van de brutale moord op de 17 boeren, omdat de gewapende strijd een ultiem antwoord is op het geïnstitutionaliseerde staatsgeweld. Net zoals het ontstaan van het EZLN laat zien, is hier de gewapende strijd in eerste instantie een kwestie van zelfverdediging van de onder de repressie lijdende bevolking. Zoals het EPR zegt, 'tegen een niet-verklaarde oorlog door de regering van de oligarchie' (...), 'maar de gewapende strijd mag op geen enkel moment de volksstrijd of de legale strijd vervangen, want het is in dat proces dat het volk zijn bewustzijn opbouwt en gaat beseffen dat de wetten dode letter blijven, dat er geen

rechtsstaat bestaat in Mexico. Een gewapend proces kan immers ook niet slagen zonder een opstan-

dige burgerbevolking, niet zonder een radicale civiele strijd' (Proceso, 11 augustus '96). Het EPR is het gezamenlijk revolutionair front van 14 organisaties (waaronder o.a. de Partido Revolucionario Obrero Campesino Union del Pueblo - Partido de los Pobres (PROCU-PdIP, volgens de regering in '75 uitgeroeid met de dood van guerrilla-leider Lucio Cabanas Barrientos), de Comandos Armados Mexicanos, de Brigada Obrera de Autodefensa, ...) dat op 1 mei '94 gevormd werd. Het EPR -dat als een nationale Mexicaanse bevrijdingsbeweging gestructureerd is- heeft sinds 18 mei '96 ook een (nog clandestiene) partij-structuur, nl. de Partido Democrático Popular Revolucionario (PDPR) die instaat voor het politieke programma van 45 eisen, en dat vooral in steden en op het platteland aan vormingswerk doet.

Op 29 augustus -enkele dagen vóórdat Zedillo zijn State of the Union zal uitspreken- voert het EPR in 6 deelstaten aanvallen uit op militaire doelwitten. Daarmee krijgt Zedillo's Mexico, dat sinds de monetaire (economische) crisis van december '94 dankzij veel VS-hulp 'herstellende' was, een rake klap en wordt Zedillo's regering met de neus op de grond van de zaak geduwd. In zijn jaarlijks rapport verklaart president Zedillo op 2 september dat het goed gaat met de economie, maar dat het volk nog geen verbetering kan voelen, dat de regering alle staatsmacht zal gebruiken om het EPR te bevechten en dat ze zal blijven zoeken naar een vreedzame oplossing voor het conflict in Chiapas.

Prompt volgt een jaarrapport vanuit de Convergencia Nacional (een front waarin o.a. de Zapatisten (FZLN), de schuldenarenbeweging uit de middenklasse 'El Barzón' en het FAC-MLN nationaal samengaan) met voorstellen voor een oplossing voor de diepe neoliberale politieke crisis. Dit is een bewijs dat de Mexicanen weten hoe hun

krachten te bundelen.

EZLN en EPR

Volgens een regeringsverklaring op 30 augustus is er een duidelijk verschil tussen EZLN en EPR: het EZLN, ondanks het feit dat de Zapatisten via gewapende weg zijn opgestaan, organiseert geen terreur, terwijl het EPR vanaf het begin terreuracties heeft ondernomen. Het EZLN is een beweging met een sociale basis, het EPR heeft dat niet. Nochtans heeft diezelfde regering in '94 en '95 de Zapatisten als terroristen gekwalificeerd en ook zo behandeld (offensief van februari '95). De regering gaat zelfs verder door 3 Indianen- en boerenorganisaties te viseren als legale façade van het EPR: de Organización Campesina de la Sierra del Sur (OCSS), het Frente Democrático Oriental de México Emiliano Zapata (FDOMEZ) en Frente Nacional Democrático Popular (FNDP). De regering rechtvaardigt daarmee de brutale repressie t.a.v. deze volksorganisaties.

'El Sub' Marcos heeft eerst geen positie willen innemen in de discussie over het EPR, zeggend dat het EPR zijn legitimiteit zal moeten bewijzen. Later - in juli - zal hij zeggen dat de gewapende strijd 'een anti-democratische methode' is, die een anti-democratische structuur vereist, en dat die strijd een gevolg van wanhoop is, niet van een project. Ook het EZLN heeft moeten inzien dat dit gewapend-zijn zich stap voor stap tot een obstakel omvormt. Nadat de gewapende strijd een opening had gemaakt, speelden de wapens voor het EZLN nog slechts de rol van zelfverdediging.

Marcos spreekt al bij al verwarrende taal, die in de kaart van de regering speelt. De regering wil immers het EZLN tot akkoorden dwingen, door hen te omschrijven als de 'goeden', en ze wil het EPR uitroeien als terroristen. Op 15 oktober nodigt de regering het EPR uit om van houding te veranderen en te kiezen voor dialoog.

Op het moment van het EPR-offensief van 29 augustus is er ook een communiqué van het EZLN aan het EPR. Daarin wordt het voorstel waarin het EPR zijn steun aanbiedt, verworpen: "we nemen acte van de respectvolle toon waarin jullie ons aanspreken, (...), we willen jullie steun niet. We hebben ze niet nodig, we zoeken ze niet, we willen ze niet. (...) De steun die wij

willen, is die van de nationale en internationale civiele maatschappij. (...) Ga voort op jullie weg en laat ons de onze volgen. Bemoei jullie niet met ons. (...) Onze politieke voorstellen staan diametraal tegenover elkaar. (...) Jullie strijden voor de macht, wij voor de democratie, de vrijheid en de gerechtigheid. Dat is niet hetzelfde. Zelfs als jullie erin slagen en de macht grijpen, blijven we vechten voor de democratie. (...) Het doet er niet toe wie aan de macht is, de Zapatisten vechten en blijven vechten voor de democratie, de vrijheid en de gerechtigheid." (La Jornada, 3 sept.'96) Ook hier spreekt het EZLN verwarrende taal, omdat de Zapatistas er niet in slagen om klasse-tegenstellingen te zien, omdat ze niet het verschil maken tussen de burgerlijke partijen en de revolutionaire partijen, omdat ze het verschil niet willen zien tussen de burgerlijke democratie en de volksdemocratie die het EPR wil. Het doet er natuurlijk wél toe wie er aan de macht is!!

In een communiqué op 5 september roept het EPR alle organisaties op om op de oorlogsverklaring van de regering (daarmee bedoelend: de 'State of the Union' van Zedillo) te antwoorden met een algemene gewapende zelfverdediging. Bovendien herhaalt het EPR dat zij erkenning en steun zoeken bij al diegenen die een historisch machtsfront willen vormen om Mexico te bevrijden van de staatsrepressie, en herhaalt het de houding tegenover een dialoog: "Is het nodig dat wij een bereidheid tonen om te onderhandelen over waarover men niet kan onderhandelen, om daarna de wapens in te moeten leveren?" Het EPR oordeelt dat met een onderdrukkende regering die het volk vermoordt, geen onderhandelingen kunnen aangegaan worden. Dat is het grote verschil met de Zapatisten. Over het verschil met de Zapatistische leiding (in concreto met Subcomandante Marcos) kan het volgende gezegd worden: volgens Marcos is het Zapatisme niet gebaseerd op ideologie, de comandantes van het EPR baseren zich op de marxistische analyse; Marcos spreekt een zeer poëtische 'convocerende' en bijna mythische taal, de comandantes van het EPR spreken een directe taal en oordelen 'dat de poëzie niet het vervolg kan zijn van de politiek via andere media; Marcos rookt de pijp, volgens José Arturo (EPR) stijgt de rook tot 200 meter boven het bos uit, zodat men door de vijand gedetecteerd kan worden.

86 maar nog lang niet op rust

Op 21 november viert Mexico de 86ste verjaardag van de Revolutie die de generaals Emiliano Zapata en Francisco 'Pancho' Villa in 1910 begonnen. In de 'Verklaring van het Noorden' presenteert zich het Revolutionair Leger van de Volksopstand (ERIP), een nieuwe guerrilla die zich voorstelt als een volksleger, bestaande uit arbeiders, vrije beroepen, kleine ondernemers... Het ERIP eist een waarlijke landbouwhervorming (landherverdeling), de annulatie van het Nafta-vrijhandelsakkoord, een proces tegen ex-president Salinas. Het ERIP groet in het communiqué het EZLN en het EPR en zegt dat het paraat staat in de noordelijke staten van Mexico (Durango, Coahuila, Sonora).

Op 4 december kondigt zich opnieuw een guerrilla aan, het Gewapend Front voor de Bevrijding van de Gemarginaliseerde Volkeren van Guerrero (FALPMG).

De Mexicaanse bevrijdingsbeweging verdient al onze solidariteit. Op 3 jaar tijd heeft ze bewezen dat er nog hoop kan zijn op verandering. In een land met een revolutionaire geschiedenis zoals Mexico, is het logisch dat er verschillen bestaan binnen de linkerzijde. De keuze voor frontvorming, vooral in het FAC-MLN, maar ook in de Convergencia Nacional en het FZLN, maakt duidelijk dat deze verschillen niet onoverkomelijk zijn. Maar die linkerzijde moet scherpe analyses maken, wil ze niet gerecupereerd worden door het repressief staatsapparaat van Mexico. Aan de overzijde van de Rio Grande, achter het IJzeren Gordijn dat zwaar bewaakt wordt door de Border Patrol, staat immers een grote imperialistische mogendheid, die met Nafta van Mexico een wingewest van het neoliberalisme heeft gemaakt. Het EPR weet goed genoeg waarom een marxistische analyse die uitgaat van klasse-tegenstellingen, noodzakelijk is. Het EZLN weet goed genoeg waarom de strijd voor een ware volksdemocratie nodig is.

Pas als ook wij met Mexicaans temperament de strijd tegen het kapitalistisch systeem en haar burgerlijke democratie aangaan, is er ook bij ons hoop, want het is niet genoeg dat ons hart aan de linkerkant van ons lichaam zit, het moet ook kloppen ! Corazón y esperanza !

Gretel Pardon en
Koen Neyens

Keerpunt in Soedan?

Aan de eindeloze en zinloze burgeroorlog die Soedan sedert de onafhankelijkheid in 1956 nagenoeg onafgebroken teistert, komt maar geen einde. In dit vergeten conflict hebben rebellen en regeringstroepen in de loop der jaren afwisselend successen geboekt, zonder dat dit geleid heeft tot de zege van een van de partijen. Recente ontwikkelingen zouden daar wel eens verandering in kunnen brengen.

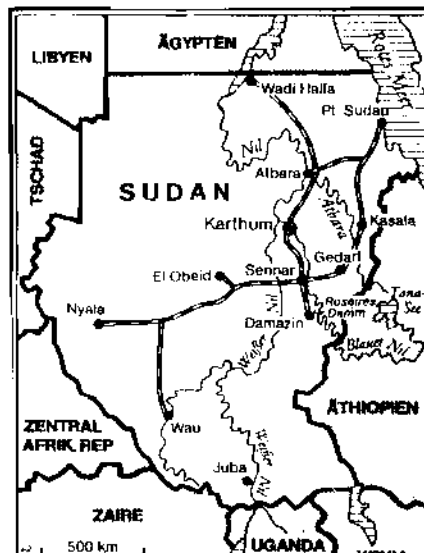
In het oosten van het land, aan de grens met Ethiopië en Eritrea heeft de Verenigde Oppositie (NDA) samen met de rebellen uit het zuiden een aantal belangrijke successen geboekt. De steden Kurmuk en Qeissan in de provincie van de Blauwe Nijl werden op het regeringsleger veroverd. En die zijn van strategisch belang. Ze maken immers de weg vrij voor de verovering van Damazin, een noordelijk gelegen stad waar een hydro-elektrische centrale instaat voor 80 procent van de energievoorziening van de hoofdstad Khartoem. De val van Damazin zou dus de val van de regering kunnen betekenen. Reden genoeg voor het regime om alle hens aan dek te roepen en een algehele mobilisatie af te kondigen onder het label van een 'heilige oorlog'. De officiële versie van het regime luidt dat Ethiopische en Eritrese troepen het land zijn binnengevallen. Hoewel beide landen de rebellen steunen, lijkt het meer op een veel gehanteerd patriotische trucje. Maar de bevolking lijkt niet meer zomaar bereid om mee in de pas te lopen. De vooruitzichten op een tolerante versie van de islam zoals parlementsvoorzitter Tourabi - 'verlichte' moslimrechtgeleerde van het NIF (Nationaal Islamitisch Front) en machtig man achter de schermen van het militair regime de bevolking aanvankelijk voorspiegelde zijn geëindigd in een bad van onverdraagzaamheid en geweld tegen andersdenkenden. Een groot deel van de Soedanezen is het regime kotsbeu. En dat opgekropte ongenoegen lijkt zich meer en meer te vertalen in gewapend verzet.

De oppositie bundelt zijn krachten

Voor het eerst is er een coalitie tot stand gekomen tussen de zuidelijke rebellen van de SPLA en de Verenigde Noordelijke Oppositie NDA waaronder de Democratische Unionistische Partij (DUP) - in de verkiezingen van '86 nog goed voor 29 procent van de stemmen - en de Umma Partij van ex-premier Sadeq al-Mahdi - toen 38 procent -, die een referendum heeft beloofd over Zuid-Soedan voor het geval hij terug aan de macht zou komen. Al-Mahdi heeft overigens vroeger zelf nog de strijd

aangebonden met de SPLA net als een aantal voormalige Soedanese leger-officieren die zich bij de rebellen hebben aangesloten onder leiding van brigadier Abdul Othman.

Begin vorig jaar zijn pogingen om de democratisering op gang te brengen mislukt. De verkiezingen in maart vorig jaar werden door de oppositie gebo-

cot, nadat gebleken was dat zij geen behoorlijke campagne konden voeren. Op 10 juni 1996 probeerden zij voor het laatst nog het militair-fundamentalistisch regime op andere godachten te brengen en riepen ze Omar al-Béshir op in het belang van het land af te treden teneinde verder bloedvergieten te voorkomen. Maar toen reeds sloot een vooraanstaand lid van de Umma partij niet uit dat er een opstand zou komen met behulp van delen van het leger.

In het zuiden is de SPLA al sinds medio 1995 opnieuw in het offensief met behulp van extra-buitenlandse steun. Bovendien werd de interne verdeeldheid weer even opzij gezet om de gemeenschappelijke vijand tegemoet te treden. Enkele jaren terug nog waren de rebellen teruggedrongen tot op een smalle strook aan de Oegandese grens en loken ze het pleit te verliezen. Nu staat het grootste gedeelte van Zuid-Soedan terug onder controle van de

SPLA.

Niets wijst erop dat de binnenlandse ontevredenheid zal afnemen. Economisch is het land al jaren een puinhoop. De inflatie bedraagt momenteel 130 procent. Bovendien heeft het internationale isolement de economie van het land verder aangetast.

Isolement

Het is dit isolement dat het regime misschien uiteindelijk de das zal omdoen. Khartoem kreeg de hele wereld op zijn dak omdat het geen gehoor gaf aan de eis tot uitlevering van 3 vermeende terroristen die verdacht worden van betrokkenheid bij de aanslag op de Egyptische president Moebarak in Addis Abeba midden 1995. De veiligheidsraad van de VN heeft daarop twee resoluties gestemd, die een reeks sancties opleggen, zoals het verminderen van de diplomatieke betrekkingen en het beperken van de bewegingsvrijheid van regeringsleden. Maar Khartoem ligt al langer dan vandaag met iedereen overhoop. Eritrea en Ethiopië worden beschuldigd van steun aan de rebellen en zelfs schendingen van het grondgebied. Met Egypte blijft de kwestie van de Nijl, levensader van de regio en het grensgeschied rond het olierijke Halaïb-gebied aanslepen. Ook Kenia en Tanzania kregen het al meermaals aan de stok met Soedan. Meest verontwaardigd evenwel zijn de spanningen tussen Soedan en Oeganda. Beide landen steunen de rebellen die de respectievelijke regimes bekampen. Het conflict rond de Grote Meren dreigt daarmee supraregionale dimensies aan te nemen. Immers Khartoem zocht en vond een bondgenoot in Zaire, dat Oeganda een destabiliserende rol in de Kivu verwijt. Dat maakt dat de hele regio, van Centraal- tot Oost-Afrika in één groot conflictgebied is herschapen. De economische malaise waarin al deze landen verkeren en de wapenleveranties kunnen deze olievlek alleen maar verder doen uitdoinen.

Ludo De Brabander

Zuid-Afrika in de wereld. De strijd duurt voort, maar het laat ons koud(?)

De positie van Zuid-Afrika is al altijd bijzonder geweest. De omvang van het land, de status van regionale macht, of (potentiële) motor voor het subcontinent; de ligging en -niet te verwaarlozen- de ondergrond, maken van het land een belangrijke schakel in eender welke wereldorde. Ook moreel stond/staat Zuid-Afrika in het brandpunt. We willen in dit artikel eens bekijken hoe Zuid-Afrika heeft gereageerd op een aantal recente gebeurtenissen en hoe die reacties ontvangen werden door de rest van de wereld. Kan Zuid-Afrika -sinds de verkiezingen van 1994: het 'nieuwe' en democratische Zuid-Afrika- de verwachtingen waar maken?

Volgens de Verenigde Naties was Apartheid een misdaad tegen de mensheid, en dus vergelijkbaar met het nazi-regime. De onmenselijkheid van het systeem was dus exemplarisch. De strijd tegen de Apartheid was dat dus ook. Het was niet alleen een strijd van een volk tegen zijn overheersers en onderdrukkers. Het was ook de strijd van de mensheid, van alle mensen tegen de barbarij. Dit is gegrond op het idee dat niemand vrij is als niet iedereen vrij is (omdat, als er een voorbeeld bestaat waarbij het mens-zijn niet voldoende geacht wordt om het recht op een menselijk bestaan te kunnen claimen, kan het mens-zijn (ook ons eigen mens-zijn) niet als voldoende grond gebruikt worden om de claim op een menselijk bestaan te rechtvaardigen. De overtreding van het principe haalt het principe zelf, er onderuit). De overwinning van het Zuid-Afrikaanse volk (met steun van op z'n minst delen van de bevolking van de rest van de wereld) op deze misdaad tegen de mensheid, is zo dan ook te interpreteren als een overwinning van/voor de mensheid als geheel. Het regime dat de erfgenaam is van deze overwinning, de huidige regering van Mandela (een coalitie-regering met als sterkste pijler de ANC-alliantie tussen het ANC, de SACP (communisme partij) en de vakbondskoepel Cosatu) beheert in deze zin dan ook een verworvenheid die verder reikt dan de concrete situatie. Op basis van de overwinning op een misdaad tegen de mensheid is het Zuid-Afrikaans bewind niet alleen behoeder van de belangen van de mensen die voor haar gestemd hebben, maar ook van de principiële belangen van de mensheid. De progressieve, democratische krachten van over de gehele wereld kijken dan ook op die manier naar de regering Mandela, als naar een symbool.

Maar de regering Mandela blijft natuurlijk ook gewoon de wettige regering van een bepaald land, van een specifieke bevolking en moet dus ook waken over de specifieke, concrete belangen van dat volk of land. Dat mag

en moet verlangd worden van een regering. Maar het betekent wel dat er spanningen (kunnen) zijn tussen deze twee belangen. Sommigen menen die spanning te moeten betreuren en vinden het jammer dat de regering Mandela zich niet als een heilige regering kan gedragen of gedraagt. De heiligheid is echter het opgeven van het concrete leven omwille van het eeuwige leven en dat betekent de dood. Algemene, abstracte waarden worden steeds in het bijzonder, het concrete waargemaakt, of ze zijn niets waard (of zelfs niet bestaand). Het komt er dus niet op aan die spanning op te heffen, maar werkzaam te maken.

Als we uitgaan van de goede, oprechte bedoelingen van de regering Mandela, dan kunnen een aantal van hun reacties geïnterpreteerd worden als een poging met die spanningen, de (belangen)-conflicten om te gaan op een zinnige manier. Het is wikken en wegen; het is een voortdurende strijd: The Struggle Goes On!

Toen het Nigeriaanse conflict openlijk werd gemaakt met de terechtstelling van de milieu- en mensenrechtenstrijder Ken Saro Wiwa en een aantal van zijn medestanders, nam de internationale publieke opinie het niet dat Mandela en zijn regering afzijdig wilden blijven. Men wilde dat Mandela stelling nam tegen dergelijke grove inbreuken op de mensenrechten. Mandela wilde zich eerst wellicht niet moeien omdat hij ruim voldoende katten te geselen heeft in eigen land (de erfenis van de Apartheid wegwerken en een -ook economisch- waardig bestaan geven aan alle Zuid-Afrikanten). Het conflict tussen het algemene, het abstracte, en de principes aan de ene kant, en het bijzondere en concrete aan de andere kant, is een conflict van prioriteiten en het verdelen van aandacht, energie en middelen.

Dergelijke afwegingen speelden waarschijnlijk ook mee bij de beslissing om deel te nemen aan de internationale macht die gepland was om het conflict in Oost-Zaire te helpen oplossen (maar

die niet doorging omdat de terugkeer naar Rwanda van tienduizenden vluchtelingen, de situatie op het terrein zou hebben veranderd). En nu zou Zuid-Afrika proberen om via diplomatieke weg te bemiddelen tussen de protagonisten van die strijd. Zuid-Afrika gooit zich niet op elk conflict. Het land probeert niet de brandweer of politie-agent van het continent te spelen, maar probeert toch te doen wat van haar verlangd wordt. Het land toont zich daarbij alles behalve doof voor het morele appèl dat de wereldopinie op haar doet.

De spanning tussen de principes en het concrete wordt echter ook beslecht in termen van mogelijkheden. Er moeten middelen zijn. En dat is blijkbaar het grootste probleem van Zuid-Afrika. De verwachtingen zijn bijzonder groot tegenover de middelen. Deze tegenstelling is absoluut; goede bedoelingen alleen kunnen daar niet aan verhelpen. Na de overwinning op de Apartheid was de hoop groot dat de rest van de wereld over de brug zou komen met hulp en vooral met investeringen in het land. Maar alles bij elkaar genomen is daar weinig van in huis gekomen. Particuliere investeerders, maar ook regeringen (en dus de volkeren die ze vertegenwoordigen) vinden altijd wel redenen om te rechtvaardigen waarom ze niet overgaan tot massale economische hulp of investeringen. In het kort komen ze daar op neer dat men slechts tot de actie wil overgaan als de risico's binnen de perken blijven. Maar zolang er geen voldoende investeringen komen, daalt de werkloosheid en de misdaad niet, de (relatieve) onstabieleit verdwijnt niet en dus investeert men niet: het is een immorele vicieuze cirkel. Het dwingt Zuid-Afrika om terug te plooiën op zich zelf.

Nu heeft het altijd in de bedoelingen van het nieuwe Zuid-Afrika gelegen om zich het hoofd niet op hol te laten brengen en weerstand te bieden aan de al te hoge, principiële verwachtingen die de wereldopinie in haar stelde. Men begreep dat men zich in de eerste plaats op de concrete situatie van de

gemiddelde Zuid-Afrikaan moest concentreren, al was het maar omdat zonder een verbetering van die situatie, de morele integriteit snel verloopt. Maar ook dat is nauwelijks te doen zonder die investeringen.

Ondanks de overwinning op een misdaad tegen de mensheid, komen de 'economische vertegenwoordigers van die mensheid' het land niet effectief (genoeg) tegemoet. Een zelfde lot blijkt het Palestijnse volk te zullen worden beschoren... Alleen het Joodse volk lijkt een dergelijk lot bespaard te zijn gebleven na de Holocaust, al kan je twijfels hebben over hoe bepaalde sectoren (het Zionisme en de staat Israël) hun 'morele claims' hebben

uitgespeeld.

We zouden ons zorgen moeten maken over deze gang van zaken. Het is niet denkbeeldig dat Zuid-Afrika het zonder hulp zal proberen waar te maken met die mogelijkheden die wel ter beschikking staan... Misschien niet meteen, maar wellicht op termijn; misschien niet zonder wroeging, maar wellicht dan wel met de dood in het hart; en misschien niet meteen deze regering, maar wellicht dan een volgende.... We zullen er ons niet moeten over verwonderen dat Zuid-Afrika die mogelijkheden uitspeelt die het meest kans op succes (geld) hebben: de wapenindustrie. Het is ironisch, maar de wapenindustrie in Zuid-Afrika is

concurrentieel omdat het apartheidsregime het heeft opgebouwd om overeind te blijven ondanks een internationale wapenboycot.

We hebben in een eerder nummer al gewaarschuwd voor dit gegeven, maar blijkbaar dringt het niet door dat wij een verantwoordelijkheid te dragen hebben. De progressieve, democratische krachten stellen wel hoge morele verwachtingen in het nieuwe Zuid-Afrika, maar dat ze de middelen niet krijgen om die ook waar te maken, laat ook hen (!) blijkbaar koud... Of is dat te pessimistisch gesteld?

Jaak Perquy, 24.02.97

Zaire

Mobutu's laatste benen ?

De crisis in Oost-Zaire toont ons een reeks tegenstellingen op verschillende niveaus die mekaar echter doorkruisen, overlappen en beïnvloeden. De Kivustreek zelf, de Zairese realiteit en het Mobutisme, de internationale spanningen in de regio, en last but not least de neo-koloniale belangen van noordelijke grootmachten, zijn misschien de belangrijkste.

U kreeg vorig nummer een eerste beeld van de toestand met de wapenhandel en de politieke inzet. K. Vlassenroot legde ons de tegenstelling uit op het lokale vlak van Kivu, Oost-Zaire, waar de inzet politieke macht en grondbezit is.

Daarnaast speelt zeker het corrupte Mobutu-regime een essentiële rol, met een leger dat plundert en moordt, en als overheid voor de rest afwezig is : geen instellingen die functioneren, geen onderwijs vanuit de overheid, geen gezondheidszorg van die staat. Elke oppositie werd totnogtoe door Mobutu hetzij gerecupereerd of omgekocht, hetzij om de tuin geleid, hetzij met brutale repressie - desnoods met buitenlandse militaire hulp - tot de orde geroepen. Een corrupte, zielzogende staat die al jarenlang bijvoorbeeld de wegen niet meer onderhouden heeft, en die deze streek niet heeft geïntegreerd. Deze gebieden draaien economisch op zichzelf of in relatie met Oost-Afrika: Rwanda, Burundi, Tanzania en Oeganda.

Het gebied van de grote meren

De grenzen die de koloniale heersers hebben getrokken hadden niks van doen met de leefgebieden van volkeren. Enkel met de machtsverhouding tussen de koloniale staten zelf. (zie Vrede nr. 323) Het was ook een koloniale politiek om de etnische verschillen uit te vergroten in de klassieke

verdeel-en-heers-politiek. (Vergeet we niet dat het de koloniale administratie was die op de identiteitspapieren de vermelding Hutu/Tutsi had ingevoerd.) Bovendien is het nabuurschap onder de staten in het gebied rond de grote meren al vele jaren een probleem. De spanningen zijn ondermeer een gevolg van het feit dat deze bureaus tot verschillende culturele en economische invloedssferen behoren (als gevolg van Franse/Belgische kolonisatie tegenover de Engelse). De laatste jaren is dat alleen maar verscherpt. Er ontplooiden zich een behoorlijke ruzie tussen Oeganda en Zaire bijvoorbeeld. Oegandese gewapende (ex Idi Amin-aanhangers, en een islam-geïnspireerde groep) tegenstanders van president Museveni vinden nu al jaren een toevluchtsoord in Zaire. Het huidige Oegande bewind is bevriend met het FPR in Kigali, terwijl Mobaetoe en de voormalige heerser Habyarimana beste maten waren. Museveni verleent steun aan Soedanese opstandelingen in het zuiden van dat land. Mobaetoe heeft het duidelijk niet voor deze rebellen, en kijkt openlijk Khartoem in de ogen.

Opération Turquoise organiseerde de vluchtelingenstroom die op gang was gekomen na de FPR-aanval tegen het genocidaire regime. Het ex-Rwandese leger en de interahamwe (de militie, grote verantwoordelijken voor de genocide) konden deze kampen als nieuwe machtsbasis uitbouwen met het oog op het heroveren van de macht in

Rwanda (dat bewijzen achtergebleven documenten in de ontruimde vluchtelingenkampen). Ze waren beste maatjes met Mobaetoe. Kinshasa verdiende aardig wat procentjes aan het illegaal leveren van wapens.

Deze sterk bewapende Hutu-power vormde de kern van de instabiliteit van deze regio de laatste jaren en maanden.

Een Rwandese agenda ?

Rwanda heeft de reactie van de Banyamulenge zeker beïnvloed. Zij het maar door het huidige Armée Patriotique Rwandaise uit te dunnen en de Zairese Tutsi-soldaten naar huis te sturen. Er is ook rechtstreekse steun vanuit dit FPR gekomen : minstens logistieke hulp, wapens en bevoorrading en ook troepen, vermelden vele bronnen. Er blijven ook berichten komen dat Oegandese soldaten Zaire zouden zijn binnengevallen: Kampala erkent dat ze Soedanese opstandelingen op Zairees grondgebied heeft aangevallen. Verder ontkent men daar elke rechtstreekse betrokkenheid bij de militaire operaties in Kivu.

Rwanda doet inderdaad enorm voordeel met de huidige ontwikkelingen. De militaire dreiging tegen haar is weggevallen. Het scheiden van de genocideurs en de massa's Hutu-vluchtelingen is in dit opzicht een fundamenteel element voor de veiligheid in Rwanda. Na het openbreken van de kampen

bleek duidelijk dat vele honderdduizenden Hutu's door de milities ge-gijzeld waren en niet mochten terugkeren naar hun land.

Imperialisme

Een algemene analyse van deze regio moet zeker de neo-koloniale machten in rekening brengen. Het gaat hier in het bijzonder over de tweestrijd tussen twee imperialismes, het Franse en het Noord-Amerikaanse. Canadezen, Belgen en Duitsers kijken over de schouder mee.

Eerst en vooral moet gezegd dat de Kivu-streek een rijke streek is. Het is er goed aan landbouw doen, maar vooral ook de ondergrond is bijzonder rijk. Sinds het einde van de koude oorlog is er een competitie tussen verschillende staten - ten dienste van "hun" transnationale ondernemingen - over invloedssferen. En misschien is het wel zo dat Afrika op dit ogenblik buiten de prijzen valt wat de rechtstreekse investeringen betreft, maar dit continent blijft de noordelijke machthebbers bekoren omwille van de vele natuurlijke rijkdommen. Zo zei in 1995 de VS-minister van buitenlandse handel, de in Bosnië verongelukte Ron Brown: "De Afrikaanse markt bezit een potentieel gelijk aan dat van Latijns-Amerika tien jaar geleden, of van Azië vijftien jaar geleden."

Niet alleen Kivu is interessant. Maar er zit petroleum in gans Noord-Oost-Zaire en Zuid-Soedan. Er staat dus wel wat op het spel.

Parijs heeft het niet makkelijk haar politiek van de laatste 30-40 jaar in stand te houden. Dit beleid kan zo samengevat worden: via bilaterale hulp vrienden aan de macht houden, met een permanente militaire aanwezigheid in 7 landen, en een dominante positie in de handelsrelaties. Er is een groeiende (dwingende) vraag om ontwikkelingsfondsen multilateraal te maken (EU bv), zodat er minder geld overblijft voor het eigen bilaterale. De synthese van Opération Turquoise die de internationale gemeenschap meer en meer maakt is er een van directe steun voor de militaire hergroepering van de verjaagde milities en het ex-FAR. Hierdoor krijgt Frankrijk wel iets minder makkelijk de vrije hand. En er is natuurlijk de concurrentie met de Noord-Amerikaanse multinationals op verschillende terreinen, en ook met de Zuid-Afrikaanse mijnconcerns die actief zijn in Mali, Ivoorkust, Sierra Leone, Angola.

Frankrijk houdt Centraal-Afrika al lang "in de gaten". Zo had Parijs een sterk

vriendschapsverdrag met het Rwanda van Habyarimana. Zo heeft het permanent troepen aanwezig in o.m. de Centraal-Afrikaanse Republiek (waar Frankrijk haar troepen 'n paar keer actief deed optreden de laatste maanden omdat het er rommelt tussen leger en de gekozen president Patassé). De Centraal-Afrikaanse Republiek ligt op een paar helikopterwiekromwentelingen van Kisangani. Er werden direct na het uitbreken van de onlusten troepen gestationeerd in Brazzaville, aan de overkant van de stroom waar Kinshasa ligt. Hieruit mag men misschien besluiten dat het Franse antwoord op de rebellie in Kivu vooral te maken heeft met het

veiligstellen van Kinshasa, centrum van haar invloed in het land.

Anderzijds heeft Washington meer dan een voet aan huis in Oost-Afrika. Kenia is een vriend, en Oeganda is dat ook, hoewel beiden onder mekaar het niet zo kunnen vinden. Ook met Rwanda zijn de relaties goed. Vergeten we niet dat FPR-leider Kagame een opleiding genoot op de militaire scholen van de V.S.. Rwanda was ook het enige land om in een eerste ronde mee Boutros Ghali te wraken. Mobutu was jarenlang de garantie voor de V.S.-belangen in Zaire, maar reeds geruime tijd is dat niet meer direct zo. Washington ziet Oeganda als hoeksteen van stabiliteit tegen het "oprukkende islamisme". De V.S. interesseren zich eigenlijk vooral voor de petroleumstaten aan de westkusten. Het monopolie van de Franse oliemultinational Elf werd in Congo-Brazzaville doorbroken, bijvoorbeeld. Anderzijds heeft het Franse Elf in Angola een concessie verworven voor enorme petroleumvoorraad.

Mobutu

Centraal in dit alles blijft nochtans de dictatuur in Zaire. Dit spanningsveld vormt het conflict-

terrein voor de nabije toekomst. De opstand van de Banyamulenge heeft rechtstreeks en onrechtstreeks te maken met het totaal ondemocratisch karakter van Zaire: de nationaliteitskwestie, de etnische zuivering, maar ook de rol van 't leger, de plunderingen door militairen, de wapensmokkel, de rol van de gouverneur in het tegen mekaar opzetten van etnieën, het bondgenootschap van Mobutu met de machtskliek rond Habyarimana...

De rebellen hebben zich inderdaad in een 'alliantie' verenigd, 'voor de bevrijding van Congo'. Laurent Kabila, woordvoerder van deze alliantie, zegt ook steeds dat ze op zullen rukken naar Kinshasa. Hun hoofdboodschap lijkt zich ook wel te concentreren rond het anti-mobutisme. In verschillende steden stellen ze een burgeradministratie in, die ook een loon ontvangt. De cruciale vraag in dit alles draait rond de volkssteun die deze 'alliantie' werkelijk kan oproepen.

De beste manier om een opstand te diskrediteren is 'm als buitenlandse invasie voor te stellen. Dat deed Kengo onmiddellijk, dat deed ook Mobutu. Kengo kreeg dan wel snel het nationalistische deksel op z'n neus, terwijl Mobutu wel bijzonder laveerde door eerst het boegbeeld Tshisekedi van de "gevestigde" oppositie te omarmen, en 'm achteraf op ostentatieve wijze in de kou te laten staan. Dat bracht de UDPS op een houding van 'dialogue' met de rebellen. De operatie 'dode stad' 10 februari, die vooral het werk was van "Fonus" (nieuwe krachten voor eenheid & solidariteit) van Joseph Olenja-Nkhoy, was sterk tegen Kengo gericht meer dan tegen Mobutu. Een teken van twijfel in de oppositie?

De laatste weken wist de 'Alliantie' behoorlijk wat terreinwinst te boeken en sommige waarnemers menen dat de rebellen rond Kisangani willen trekken op weg naar Gbadolite, Mobutu's hoofdkwartier. Of vormt 't inderdaad een opstap naar Kisangani. En, door deze stap naar 't noorden zijn de rebellen ook wel meer verzekerd van hun achterhoede: Rwanda, Oeganda, rebellerend Zuid-Soedan.

Cruciale vraag op het front is of er van de huurlingen en het Zairese leger effectieve slagkracht verwacht kan worden op korte termijn. Zal Parijs een en ander gelaten ondergaan? Of vallen er nieuwe initiatieven te verwachten uit de groep Soedan, Libië, Marokko, Zaire?

GS,
15.2.97

Eenheid 731

Het was te Pingfang, een plaats gelegen op een twintigtal kilometer van Harbin, in het hartje van Mandsjoerije dat de Japanse militaristen hun "eenheid 731" hadden gevestigd.

In september 1931 had het "incident van Monkden" plaats, een aanslag op de spoorlijn ten zuiden van Mandsjoerije, uitgevoerd door Japanse agenten. Dit voorval ging als voorwendsel dienen voor de oprichting van de spookstaat Mandsjankwo door de Japanners, en als voorspel voor de bezetting van geheel China.

Generaal geneesheer Shiro Ishii werd er commandant van de eenheid 731 die officieel als opdracht had epidemieën te voorkomen en de wateren te purifiëren. Van de eenheid 731 werden er nog onderafdelingen opgericht in China en in Singapore. Van de hoofdafdeling van het zogenaamde waterzuiveringsstation bestaat er nog een museum waarin herinnerd wordt aan de afschuwelijke moorden die werden gepleegd. Het museum herinnert er aan hoe hier op gevangenen vivisectie werd gepleegd, besmettelijke ziekten werden ingespoten, bommen gefabriceerd die alle mogelijke besmettelijke bacteriën bevatten waarmede aan palen gebonden gevangenen werden gebombardeed. Circa drieduizend Japanners, geneesheren, laboranten en verplegers, waren hier actief.

De geschiedenis van eenheid 731 is een der somberste en meest tragische bladzijden van de Japanse expansie. Tokio heeft wel erkend dat "eenheid 731" bestaan heeft, dat bepaalde misdaden door het keizerlijk leger begaan plaats hebben gehad, zoals het massacre van Nankin of tot prostitutie gedwongen Chinese en Nederlandse vrouwen voor de elite van Japanse officieren. Van vivisectie of gevangenen had men in Tokio nooit gehoord.

Eenheid 731 deelde evenwel samen met bepaalde nazi-dokters in de concentratiekampen in Europa, het privilege "experimenten" uit te oefenen op weerloze gevangenen. De Japanners gingen daarbij uit van een zekere filosofie. Zij verkondigden dat de fysieke kracht van het leger zo veel waard was als de kracht van de wapens om de oorlog te winnen. Het Japanse leger had altijd groot belang gehecht aan de fysieke kracht van de soldaat. De vijand moest ook bestreden worden door de ondermijning van zijn lichamelijke weerstand.

Shiro Ishii, gediplomeerde in bacte-

riologie van de keizerlijke universiteit van Kyoto, ging van ziektenverspreiding zijn geheim wapen maken. Hij had al voordien, tijdens een studiereis in Europa, het gebruik van chemische wapens tijdens de eerste wereldoorlog bestudeerd. Het was dus bij Harbin dat een bunkerlaboratorium werd gebouwd dat zowat 600 mensen kon bevatten, die dan als proefkonijnen werden gebruikt.

De Japanse geleerde Kelichi Tsuneishi, wetenschapshistoricus en kenner van eenheid 731 verklaarde: "Er was een constante luchttrafik tussen Pingfang en Tokio: uit China arriveerden bokalen van resten van menselijke organen die te Tokio werden bestudeerd. Vanuit Tokio vertrokken tienduizenden ratten naar China die als besmettingsagenten moesten dienen." (Vanaf 1937 werden besmette ratten op China losgelaten.)

Twee dagen voor de Japanse capitulatie op 15 augustus 1945, op het ogenblik dat Sovjettroepen Harbin bereikten, werden de installaties van eenheid 731 opgeblazen, nadat men nog eerst 400 gevangenen met inspuitingen had gedood.

Generaal Ishii zocht zijn heil in een vlucht naar Tokio, samen met documenten en filmen over zijn moordwerk in China. Te Tokio verborg hij zich uit vrees door de Amerikanen te worden aangehouden en berecht. Daarin vergiste hij zich. De Amerikanen stelden hem buiten vervolging in ruil voor de inwisseling van zijn "experimenten". Generaal Ishii stierf in zijn bed in 1959.

De andere kopstukken van eenheid 731 werden ook buiten vervolging geplaatst en kregen zelfs een pensioen. Sommigen onder hen begonnen een nieuwe "carrière". Naito, rechterhand van Ishii, die vanaf 1942 aan het hoofd had gestaan van eenheid 731, werd specialist inzake bevroeringsverschijnselen. Hideo Futagi, die de leiding had gehad van de afdeling vivisectie,

werd hoofd van de firma Midori Jupi, een farmaceutisch bedrijf dat bloed leverde voor de Amerikaanse troepen in Korea. Hideo Tanaka, die de afdeling pest in een eenheid 731 had geleid, werd voorzitter van de universiteit van Osaka. Nog anderen vonden een job in het Japanse ministerie van volksgezondheid.

De meeste Japanners wisten van het bestaan van eenheid 731 niets af. Was dat ook het geval voor wat keizer Hirohito betrof?

Alleen al het feit dat het bevel tot oprichting van eenheid 731 werd uitgevaardigd met de keizerlijke zegel, wijst naar de medeplichtigheid van de keizer. In elke geval was hij op de hoogte van de feiten al was het maar door de inlichtingen die hij verkregen had van de prinses Mikasa en Takeda, die het complex van Pingfang hadden bezocht.

Van de honderden medewerkers van dit complex vielen er slechts twaalf in handen van de Sovjettroepen, die in 1949 in Khabarovsk werden berecht. Het proces van Khabarovsk werd door de Amerikanen als een loutere propagandastunt afgedaan. Nochtans verscheen in 1981 de getuigenisverklaring van Seiji Morimura over het moordcomplex van Pingfang. Officieel heeft Tokio echter de feiten nooit erkend, en daarin werd Japan gedekt door de Amerikaanse bezettingsmacht. Dit verklaart ook waarom de Keizer keizer bleef.

A.De Coninck

Personalia

Te Antwerpen overleed op 13/1 mevrouw Marthe Rennes, echtgenote van Pierre Colaet uit Deurne. Aan Pierre en de familie bieden we onze oprechte deelname aan in het zwaar verlies dat hen treft.

Dialogogavonden

Antwerpen

11 maart 1997 20u

Wereldwijde dramatische milieuconflicten in de 21ste eeuw?
spreker Ludo De Brabander
stafmedewerker Vrede
auteur van het boek: Groene conflicten
(vredeschier nr. 3)
Cultureel Centrum Rix
Grijspeerstraat 86, Deurne
org: Vrede Regio Antwerpen

Oostende

14 maart 1997 om 20u

Wat zijn de kansen voor vrede tussen Israël en Palestina
spreker: Claudine Huyghe
reisde reeds verschillende malen naar de regio
medewerkster aan Vrede
Trefcentrum Het Bakken
Fortuinstraat 18, Oostende
org: Vredesbeweging Regio Oostende

11 april 1997 om 20u

Conflicten in de regio van de grote meren en de crisis in Oost-Zaire
spreker: Koen Vlassenroot
Vakgroep derde wereld R.U.G.
Trefcentrum Het Bakken
Fortuinstraat 18, Oostende
org: Vredesbeweging Regio Oostende

Vredessouper in het kader van de veertigste jaargang van het tijdschrift "VREDE".
Zaterdag 26 april om 20.15 uur
in het restaurant "Monorail", Vindictevelaan 27 (over de stationsbrug).
Menu, muziek, gelegenheids-toespraken en bingo.
Aandeel in de kosten 600 fr.
Inschrijvingen bij het bestuur van de vredesbeweging regio Oostende.

Gent

18 maart 1997

De dodelijke kloof, gezondheid en ontwikkeling
spreker: dr. Geert Van Moorter
van Bevrijdende Gezondheidszorg
auteur van gelijknamig boek
Vredescentrum Galgenberg

Galgenberg 29, 9000 Gent
org: Masereelfonds Vrede Regio Gent

13 mei 1997

Negatieve aspecten bij een splitsing van België
(o.v.)
Vredescentrum Galgenberg
Galgenberg 29, 9000 Gent
org: Masereelfonds Vrede Regio Gent

17 juni 1997

Turkije tussen Oost en West
spreker: Ludo De Brabander
stafmedewerker Vrede
Vredescentrum Galgenberg
Galgenberg 29, 9000 Gent
org: Masereelfonds Vrede Regio Gent

Vilvoorde

1 juni 1997

anti-fascistische stadswandeling in Gent
een voormiddagwandeling in de stad Gent naar plaatsen, gebouwen, pleinen die ons iets vertellen over de bezetting van de stad Gent door de nazi's, met gidsen die in hun jeugd jaren deze bezetting niet zomaar ondergingen.
inlichtingen: Masereelfonds Vilvoorde
Bloemenplein 14 1800 Vilvoorde, of
Vrede Vilvoorde Italiëlaan 2/47, 1800 Vilvoorde.

Al deze initiatieven gebeuren onder begeleiding van de vzw Vrede.

Romerodag 22 maart '97
Sint-Lodewijkscollege,
St.-Andries Brugge

met als thema: verstedelijking hier en in de derde wereld: armoede op zijn scherpst, maar ook bakermat van vernieuwing van onderuit
hoofdgast: Jean-Bertrand Aristide, voormalig president van Haiti

Programma:

voormiddag: praatprogramma met o.m. Aristide en prof Han Verschure
namiddag: stille actie
vooravond: 5 werkwinkels
avond: tweegesprek tussen Jac De Bruyn (Broederlijk Delen) en Jean-Bertrand Aristide

Stap mee op met Vrede onder het spandoek

Vrede is ook gelijke sociale en politieke rechten

zondag 23 maart 1997

14 u WTC-toren aan het Noord-Station Brussel

TWEDEHANDS KLERENBEURS

ten voordele van het tijdschrift
zaterdag 10 mei
van 10 uur tot 17 uur
van 12 mei tot 16 mei telkens
van 14 uur tot 17 uur
Galgenberg 29, 9000 Gent

*wij nemen
uw drukwerk
au sérieux*

DRUKKERIJ GOFF N.V.
Kaleweg 5
9030 Mariakerke
Tel. (09) 216 73 73
Fax (09) 216 73 74

*NOG STEEDS DE BOEKHANDEL DIE HEEFT
WAT U ELDERS NIET VINDT !*

BOEKHANDEL MARNIX

**NEDERKOUTER 109
9000 GENT**
TEL. (09) 225 10 92
FAX (09) 223 55 56

Elke dag van 9 tot 18 uur.

's Zaterdags van 10 tot 12.30 uur
en van 13.30 tot 18 uur.

De Lingerie
van de Kerkstraat DE MUNCK
L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 • 9160 LOKEREN • 09/348 58 23

*Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.*

[Linde Vanneste]

Steun januari-februari 1997

J.V. Antwerpen 400; E.B. Brussel 400; E.D. Veopgem 400; J.D.R. Mariakerke 400; L.R. Lummen 400; O.F. Brussel 400; F.V.G. Grimbergen 400; J.-D. Berchem 400; E.M. Putte 400; M.V. Gent 400; D.R.-L. Oosterzele 400; L.V. Gen: 500; E.G. Hoeilaart 400; M.H. Gent 400; H.M. Gen: 400; R.B. Kortenberg 400; L.V. Brugge 600; Ch.D.S. Gent 400; A.D.C. Edegem 400; A.C.O.D. Gent 400; K.L. Gent 400; L.M. Hasselt 400; K.V.G. Edegem 400; J.W. Antwerpen 400; K.L. Gent 50.000; M.V.O. De Haar 400; M.D.S. Aalst 400; L.V. Gent 500; A.D.S. Oosterde 100; R.M. Oostende 150; H.V. Oostende 100; M.C. Bredene 100; F.V.Z. Bornem 100; N.B. Berchem 500; M.V. Pollare 200; P.V.C. Maldegem 200; F.D. Zede gem 100; W.D. Assebroek 250; R.V. Ranst 100; L.V. Lokeren 100; C.V. St.-Niklaas 100; G.R. Kortrijk 200; E.D. Veldegem 100; Th.H. Antwerpen 300; L.M. Drongen 500; C.D.S. Aalst 100; A.D.B. Oostende 50; G.D.B. Oostende 100; L.B. Wilrijk 100; J.D.L. Aalst 100; M.Th.D. De Pinte 400; U.C. Torhout 100; E.L. Oosterde 100; V.S. Leuven 100; L.B. St.-Eloois-Vijve 200; W.D.R. 's Gravenwezel 250; R.N. Keerberger 250; L.-E. Mechelen 100;

E.M. Gent 100; W.W. Kortrijk 100; Ch.D.S. Gent 100; M.V. Gent 100; J.E. Gent 300; M.T. Zwalm 500; E.D. Brugge 100; A.C. Mariakerke 200; L.V. Antwerpen 200; K.D. Lokeren 500; B.P. Oostende 200; Y.G. Hoevenen 100; K.L. Gent 100; H.D.S. Brugge 150; D.C. + B. St.-Martens-Latem 400; R.B. Gent 200; J.C. Zoersel 100; F.V.V. Gent 50; J.D.S. Lijk 200; L.V. Gent 500; H.D.S. Brugge 150; F.D. Zeelgem 100; E.L. Oostende 100; V.S. Leuven 200; W.D.R. 's Gravenwezel 250; R.V. Ranst 100; L.V.N. Lokeren 100; C.V. St.-Niklaas 100; G.R. Kortrijk 200; E.D. Veldegem 100; Th.-H. Antwerpen 300; L.M. Drongen 500; J.D. Aalst 100; M.Th.D. De Pinte 200; U.C. Torhout 100; C.D.S. Aals: 100; A.D.B. Oostende 50; G.D.B. Oostende 100; L.B. Wilrijk 100; L.V. Antwerpen 100; J.E. Mechelen 100; L.B. St.-Eloois-Vijve 200; E.M. Gen: 100; W.W. Kortrijk 100; Ch.D.S. Gent 100; M.V. Gent 100; J.E. Gen: 300; M.T. Zwalm 500; E.D. Brugge 100; A.C. Mariakerke 200; R.N. Keerberger 250; K.D. Lokeren 500; B.P. Oostende 200; Y.G. Hoevenen 100; K.L. Gent 100; F.V.V. Gent 100; H.D.S. Brugge 150; W.W. Ruselede 500; R.B. Gent 200; J.C. Antwerpen 100; F.V.Z. Bornem 100; N.B. Berchem 500; R.M. Oostende 150; H.V.S. Oostende 100; M.C. Bredene 100; M.V. Pollare 200. Totaal: 78 850 f.

Mondialisering

Totalitaire of dictatoriale regimes verdragen geen georganiseerde oppositie. Uit overwegingen die in verband worden gebracht met het staatsbelang, worden de mensenrechten geschonden. Hun erfgenamen zijn de regimes die steunen op het dogma van de globalisering. Zij laten geen andere economische beleidsvoering toe. Zij verkrachten de sociale rechten van de burger. Hun gedachtengoed is niet mis te verstaan. Competitief en concurrentieel zijn behoren tot hun hoogste geboden.

Eigenlijk zijn de regimes die de globalisatie in hun vaandel voeren een ander type van dictatuur. In onze verwarde maatschappij beseft bijna iedereen de macht van dit nieuw totalitarisme. Volgens een recente enquête in Frankrijk bevestigden 64 % van de ondervraagden dat de financiële markten de meeste macht hebben.

Na de agrarische sector, die sinds mensenheugenis het overwicht had, kwam in de 19de en 20ste eeuw de industriële economie aan de macht. Deze wordt nu overvleugeld door de globale financiële economie. Deze doodt langzamerhand de nationale markt, die toch één van de grondvesten is van de staatsmacht. Zo wordt de rol van de openbare machten onrechtstreeks gekortwiek. De nationale staten hebben niet meer de stootkracht om zich af te zetten tegen de geldmachten. Het volume van de nationale banken is belachelijk zwak ten overstaan van de financiële slagkracht van de speculanten. De nationale staten beschikken niet meer over de middelen om de enorme kapitaalmassa's af te remmen, die de belangen, zowel van de staat als van de burgers, schade toebrengen. De regeringen plooiën zich dan ook naar de onderrichtingen van de economische machthebbers, die daarenboven nog een dikke vinger in de pap hebben in de internationale organisaties, zoals het Internationaal Muntfonds (IMF) en de Wereldbank.

In Europa oefent het Verdrag van Maastricht een ware dictatuur uit op de politiek van de lidstaten. Zowel het budgettekort, de openbare schuld en de sluipende inflatie ondergraven de grondvesten van de democratie en verergeren het sociale leed.

Overheden bluffen

"Wij zijn met handen en voeten gebonden in een wereld die ons nodig heeft", verklaarde Edouard Balladur, een Frans minister in een interview met "Le Monde". Hij voegde er nog aan toe: "De internationale situatie wordt gekenmerkt door de vrije circulatie van kapitalen en goederen, wat men globalisering noemt. We moeten inspanningen leveren om ons daaraan aan te passen". Tot zo ver Balladur.

Het is hierbij overduidelijk dat het oppergezag van de financiële markten en de onmacht van de politieke overheden openlijk wordt toegegeven.

Wat is de logica van deze globale regimes? In de loop van de twee laatste decennia hebben de verantwoordelijke politieke overheden

het monetarisme, de ontregeling, de vrije commerciële wissel, het vrij verkeer van kapitalen en de massale privatiseringen toegelaten.

Op het gebied van investeringen, tewerkstelling, gezondheidszorg, opvoeding en onderwijs, cultuur en bescherming van het milieu werd er al heel wat overgeheveld van de publieke sector naar de privé. Frankrijk neemt hierbij het voortouw.

Het is daarom dat tegenwoordig op de tweehonderd economieën van eerste rang op wereldvlak, meer dan de helft niet van het land zijn maar van de ondernemingen. Het verschijnsel van de multinationals heeft zich spectaculair ontwikkeld. In de jaren zeventig is het aantal multinationals van enkele honderden opgeklimmen tot om en bij de 40 duizend! Als men de globale zakencijfers bekijkt van de 200 belangrijkste ondernemingen van onze planeet, dan stelt men vast dat ze meer dan een kwart van de economische activiteiten op wereldvlak vertegenwoordigen. Nochtans hebben deze firma's slechts 18,8 miljoen loontrekkers in dienst, d.i. minder dan 0,75 % van de tewerkgestelden op aarde!

Het zakencijfer van General Motors ligt hoger dan het BNP (Bruto Nationaal Product) van Denemarken. Ford overtreft Zuid-Afrika en Toyota's BNP is belangrijker dan dat van

Noorwegen. Het betreft hier de reële economie, die concrete goederen produceert en handelt en diensten verleent. Indien men de belangrijkste financiële instellingen, waarvan het volume vijftig maal hoger ligt dan dat van de reële economie, daaraan toevoegt is daarentegen het financieel gewicht van de staten te verwaarlozen! Meer en meer verkopen de landen massaal hun eigen publieke ondernemingen aan de privésector. Vooral in het zuiden domineren ze volledige stukken van de plaatselijke economie. Ze oefenen druk uit op die landen o.a. langs de internationale forums om, waardoor ze de meest gunstige politieke beslissingen kunnen doordrukken om hun dominantie te verstevigen. Wie kan weerwerk bieden? De speerpunten van onze samenleving, de syndicaten, dienen zich op mondiaal vlak te organiseren. Het is hoogdringend nodig dat er een nieuw sociaal contract op wereldschaal wordt afgedwongen.

René Van Nerum

naar Ignacio Ramonet

in "Le Monde Diplomatique"

Lentedroom

*Nu kan de morgen ons verblijden
want alle licht staat weer op groen.*

Ik hoor een vroege merel fluiten.

't Is tijd om nu een wandeling te doen.

*Fluo opgewekt klinkt elk lied in de morgen
als aan het hemelblauw de zon herrijzen gaat,
en vreugde strooit over heuvels en dalen
en in je ogen de lentedvreugde nu weer straalt.*

*We zijn opnieuw een jaartje ouder
in dit seizoen worden we weer jong,
want niets is heerlijk als een huisje
omringd door bloesem, lente fris en groen.*

JOZEF VANDROMME

TE ZOT...

In de V.S. werd een nieuwe "sport" gelanceerd: het extreem gevecht. Het heeft niets met boksen of worstelen te maken, of toch wel. Het gaat heel wat verder. Alles is toegelaten uitgenomen bijten en de ogen uitrukken. De tegenstrevers, meestal gewezen bokkers of worstelaars, badend in het bloed vechten tot één het bewustzijn verliest of zich met drie klopjes op de mat overgeeft. Twee staten, Illinois en Missouri, hebben dit spel verboden en twee senatoren, een Vietnamveteraan en een ex-judokampioen voeren een campagne tegen deze "sport". Georges Palachi, gouverneur van de staat New York, was er in geslaagd een optreden in Brooklyn te verhinderen. Onder druk van lobbyisten, die verklaren dat er tot heden geen dode viel, moest hij toelaten dat nochtans in New York een "match" doorging. Enige voorwaarde: men mag de tegenstrever ook de keel niet toenipen... Enkele betalende tv-zenders, die heel wat belangstelling vinden voor deze "nieuwe sport" zorgen, tegen betaling van 20 dollar (± 600 fr.) om de vertoningen in de huiskamers te brengen...

Uit een rapport van het Mexicaans parlement blijkt dat één derde van de inwoners, zowat 6,5 miljoen mensen op een totaal van 18 miljoen, over een inkomen beschikt dat onder het levensminimum ligt. Twee derde van de actieve bevolking van de hoofdstad Mexico zit zonder of met een onderbetaald werk. Het minimumloon van drie dollar per dag (± 100 fr.) is zelfs onvoldoende om zich convenabel te voeden.

Didier Pineau Valenciennes, de PDG van de Franse trust Schneider, die vóór een paar jaar in een Brusselse gevangenis werd opgesloten voor duistere financiële praktijken werd pas in Frankrijk benoemd als voorzitter van de sociale commissie van het Franse patronaat (CNPF). De man die er prat op gaat in zijn ene zak een paternoster te hebben en in de ander zak de methode voor de aanpak van de oude opvoedingsproblemen is dus voor het patronaat de geknipte persoon om een sociale politiek voor te stellen.

Han Zhihong, een gewezen maoïstische rode garde uit de culturele revolutie is een rijke baas geworden. Een die dik geld verdient. Voor 7,9 miljoen yens (30 miljoen fr.) heeft hij een collectie aangekocht van negentig stuks in fijne porselein. Het geheel werd in 1975 gemaakt door de beste ambachtslieden om aan Mao Zedong over te maken.

Deng Xiaoping heeft wel eens gezegd dat "het socialisme niet de armoede betekent" maar Chen Junsheng, lid van de staatsraad, voegde er kort geleden aan toe "Het socialisme is zeker niet het overschot van een handvol rijkards".

Michael Ovitz stapte een jaar geleden, als een van de machtigste mannen uit de filmwereld, over naar de Disneygroep. Hij werd meteen, na de voorzitter Michael Eisner, de nr. 2 in alles wat te maken heeft met het tekenfilmland. Het nr. 2 volstond hem niet en na een jaar nam hij ontslag. De voorzitter reageerde opgelucht... en dankte hem met een royale ontslagvergoeding van 50 miljoen dollar (ruim 1,5 miljard fr.) in cash en 40 miljoen dollar (ruim 1,3 miljard fr.) in aandelenopties. Een groep aandeelhouders nam dit niet en diende klacht in bij een rechtbank in Los Angeles. Daarbij wijzen ze er op dat Ovitz niet 90 miljoen dollar maar 130 miljoen dollar (4,03 miljard fr.) ontvangen heeft.

De V.S. blijkt dus wel voor sommigen het land van de ongekenne mogelijkheden.

Een paar maanden geleden werd de directeur-generaal van de Franse tv 2 en 3 J.P. Elcabach door de Franse regering afgedankt. Alhoewel de man onmiddellijk overstapte naar Europa 1 kreeg hij een afscheidspremie van 18 miljoen fr. van de minister van cultuur. Onder vrienden...

De verkoop van de beruchte luxe wagens Rolls-Royce en Bentley in Groot-Brittannië is er in 1996 met 12 % op vooruitgegaan. Er werden 1.744 exemplaren verkocht. Reeds in 1995 noteerden de samengesmolten merken een verhoging van hun verkoop met 10 %. De nieuwe Rolls-Royce Silver Darin is verkrijgbaar voor ± 6 miljoen fr. en de nieuwe Bentley Booklands is te verkrijgen voor 5,6 miljoen fr. Het ziet er dus naar uit dat het voor sommigen niet zo slecht is in het Verenigd Koninkrijk.

Regionale organisaties van de C.D.U. van kanselier Kohl hebben in Duitsland een brede campagne ingezet met als thema "Werk voor Duitsers". De "eigen volk eerst" theorie blijkt dus ook in Duitsland tot de politieke top te zijn doorgedrongen.

In de V.S., in de staat Arkansas werden drie mannen dezelfde dag geëxecuteerd. De eerste was een blanke, Earl Denton, van 47 jaar, de tweede, Paul Ruiz, een Hispano van 49

jaar. De derde Kirk Wainricht, een zwarte van 35 jaar. Wachtend op een uitspraak van een rechtbank, heeft men deze laatste één uur lang, vastgebonden op een tafel, laten liggen vooraleer hem de dodelijke spuit te geven. Alle drie hadden 18 jaar in de dodengang doorgebracht in afwachting van de uitvoering van hun straf. Volgens de officiële laten collectieve executies toe budgettaire besparingen te verwezenlijken... Over mensenrechten gesproken.

Jean-Yves Hilmen is de nieuwe Franse generale afgevaardigde voor wapenindustrie. De man kreeg als opdracht besparingen uit te voeren in de wapenindustrie o.m. door een daling van de productiekosten en de afslanking in de tewerkstelling. Hilmen verwittigde vooraf de minister van defensie dat hij een minimumloon wenste gelijk aan dat welke hij bij zijn vroegere baas, Peugeot P.S.A. verdiende d.w.z. één miljoen frank per maand.

De Britse regering heeft bekend gemaakt dat voor de Britse koningin Elisabeth een nieuw jacht zal worden gebouwd ... met belastinggelden.

Het zal 3,5 miljard frank kosten en de onderhoudskosten zullen oplopen tot 200 miljoen frank per jaar.

Het vaartuig zou tegen het jaar 2002 moeten klaar zijn. Minister van defensie Portillo gaat er van uit dat het vaartuig "majestueus moet zijn om buitenlandse gasten te imponeren".

Labour was bij het vernemen van dit bericht niet erg enthousiast en reageerde verdeeld, de liberaal-democraten waren, zoals de conservatieven meestal positief.

Men beschouwt dit als een steuntje voor de steeds meer bekritiseerde monarchie maar het zou wel eens anders kunnen uitdraaien.

Voor een paar jaar, toen Bill Clinton voor de eerste maal president werd, werd dit in progressieve middens dikwijls met enthousiasme onthaald. We herinneren ons nog dat Frank Van den Broecke, toenmalig voorzitter van de S.P., dit met veel omhaal toejuichte. Vandaag lezen we in "De Standaard" (20/1/97), een onverdachte bron: "Clinton die tijdens zijn eerste ambtstermijn, evolueerde van progressief naar een conservatief die tal van republikeinse thema's overnam, kondigde voor de volgende jaren een beleid aan dat "niet-progressief" en "niet-conservatief" zal zijn maar "beide en verschillende". Heeft de man dan nog niet begrepen dat men slechts hamer of aambeeld kan zijn?

... OM LOS TE LOPEN

Een venster op de wereld

Je hoeft niet in te tekenen op dure reizen om te weten wat er allemaal op onze aardbol gebeurt. Het tijdschrift Vrede neemt de wereld voor u waar. Vrede durft daarbij interpreteren en schrikt niet terug voor ongezouten meningen. Wat vanzelfsprekend lijkt is dikwijls al gauw minder evident als de feiten achter het nieuws worden belicht. Dat is wat Vrede in alle bescheidenheid poogt te doen.

Met Vrede is het een beetje zoals met het marxisme, waarvan Sartre zei dat het tot nog toe de enige omvattende analyse is van het wereldkapitalisme: zolang de ongelijkheid in de wereld blijft bestaan, is het nodig, een zo breed en zo diepgaand mogelijke visie te ontwikkelen op de oorzaken van oorlogen en conflicten. Zonder deze achtergrond dreigen we te verzinken in een gevaarlijke passiviteit of zelfs cynisme of sussen we ons geweten met moralistische, voor iedereen aanvaardbare stellingnamen die in feite irrelevant zijn. "Vrede" bezorgt ons niet alleen ernstige analyses van de internationale conflicten, maar brengt ook nuttige informatie over de democratische krachten die zich inzetten voor een andere en betere samenleving. Uiteraard zal Vrede op zich de toestand niet kunnen veranderen, maar het tijdschrift is een nuttige gereedschapskist met feiten en analyses voor allen die vinden, dat "datgene wat vandaag is niet noodzakelijk morgen zo moet blijven".

Ludo Abicht
Voorzitter Masereelfonds

100 nieuwe abonnees!

Terugstuurstrook

Lezer,

Naam:
Voornaam:
Adres:

werft twee nieuwe abonnees aan:

1) Naam:
Voornaam:
Adres:

2) Naam:
Voornaam:
Adres:

en ontvangt gratis de volgende publicatie (kies uit het aanbod - zolang de voorraad strekt):

- De sociale gevolgen van de structurele aanpassingsprogramma's in Afrika
José Gavilan, 57 blz
- De samenzwering tegen de Spaanse Republiek
Albert De Coninck, 58 blz
- Groene conflicten, veiligheid breed bekeken
Ludo De Brabander, 182 blz
- Dossier. Shell in Nigeria